

FØLLES HISTORIE 4: GADER OG HUSE

Vilfred Friborg Hansen (skrevet 2001, enkelte senere tilføjelser)

Her følger 4. kapitel af Vilfred Friborg Hansen: Følles historie. Rønede 2001. Med enkelte senere tilføjelser. Alle kapitler bringes her som særskilte artikler, se disse.

Indhold af øvrige kapitler: kap. 1: ”Følle til og med udskiftningen i 1782”, kap. 2: ”Gårdene i Følle”, kap. 3: ”Følle til 1970”, kap. 5: ”Følle efter 1970”.

Følle - gader og huse:

Rønede kommune har i alt 7111 indbyggere (1. januar 2005). Af dem bor ca. 250 i Følle by, fordelt på ca. 60 huse inden for landsbyens afgrænsning. Der er i Rønede kommune fem afgrænsede landsbyer: foruden Følle er det Rostved, Bjødstrup, Kejlstrup og Taastrup. Hertil kommer en række ikke-afgrænsede landsbyer, herunder Følles naboer Skrejrup, Faarup m.fl. Disse landsbyer er i planmæssig henseende en del af ”det åbne land”.

Det er målet, at der skal laves lokalplaner for alle fem afgrænsede landsbyer. Det er indtil nu sket i Kejlstrup og Rostved, og Bjødstrup følger forhåbentlig efter i 2006. Følle Borgerforening har 2005 anmodet om en lokalplan, så den vil formodentlig blive den næste.

Uden for landsbyen Følle, på den gamle landsbys marker, ligger i dag to store nye boligområder, nemlig erhvervsområdet Lerbakken og sommerhusområdet Følle Strand. Disse to områder vil i det følgende kun blive sporadisk gennemgået, mens jeg vil forsøge at gennemgå de enkelte huses historie inden for selve landsbyen Følles afgrænsning. Enkelte af husene er dog allerede gennemgået i det foregående – hvor det er tilfældet vil der blive henvist til de foregående kapitler.

Naturligt nok vil gennemgangen begynde med Bygaden, der så at sige er rygraden i Følles ”byplan”. Vi begynder fra Århusvej og arbejder os igennem byen til Randersvej:

INDHOLD: Følle - gader og huse:

Bygaden
Syrenvej
Smedebakken
Brovej
Justegyde
Elmebakken
Tjørnevænget
Århusvej
Søndervangen
Randersvej
Føllevej
Rågholmvej
Lerbakken
Helshøjvej
Tangbakkevej
Strandvejen
Præstekrævevej, Bekkasinevej, Søren Møllersvej
Følle Strand (sommerhusområdet)

BYGADEN

var endnu i 1940'erne præget af en flot allé af popler, der rakte lige fra Randersvej til Århusvej. ”Vi kunne klatre fra poppel til poppel fra Hannesminde til Århusvej”, husker Malta Sørensen.

Hovedgaden gennem Rønde blev asfalteret 1924. Bygaden i Følle blev asfalteret først i 1930'erne, vist nok i 1932.

Gennemkørsel af Bygaden blev forbudt omkring 1980, og fra ca. 1990 ophørte busserne at køre gennem Bygaden. En omfattende ”restauration” af gaden fandt sted i forbindelse med kloakeringen af Følle i 1985-86.

BYGADEN 1

er den gamle købmandsgård. Dens historie er beskrevet i kapitel 3.

BYGADEN 1 A OG 1 B: KØBMANDSGÅRDENS PAKHUS

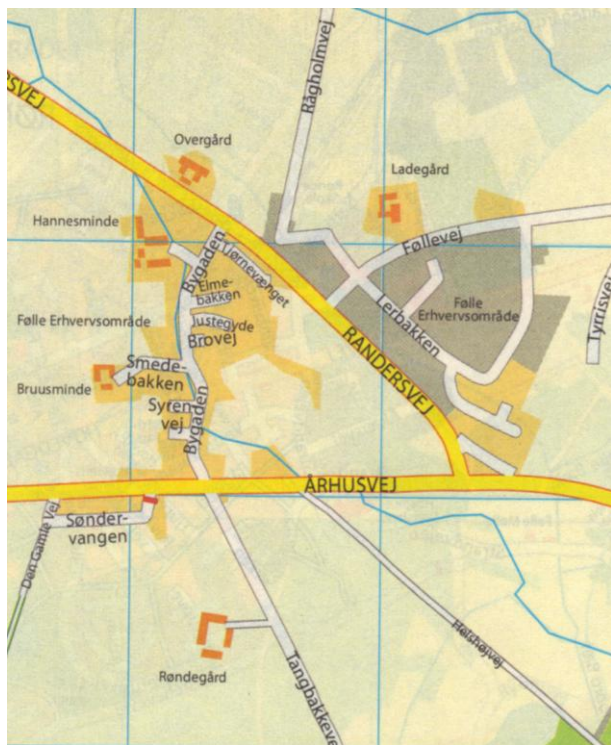
Der er indrettet to lejligheder i de gamle pakhuse til købmandsgården, i den længe, der ligger parallel med Bygaden.

Købmandsgården bebos i dag af Lone og Poul Henning Reiths (indehaverne af firmaet Cafax, en gros salg af kaffe) samt M. Reiths nr. 1 a, mens beboer i nr. 1 B er B. Laigaard.

BYGADEN 2: LØBERS HUS

Huset ligger på en grund, der er udstykket fra gård matrikel nr. 12 (Karenslund/Toftegård). Den har matrikel 12 f.

I 1920'erne og 30'erne beboedes huset af en pensioneret lærer fra Mols, Østerby. Han blandede sig ikke meget i livet i byen, var jo også kommet udenbys fra. Han var indre missions og gik rundt og solgte missionsblade, efter sigende ikke med det store held i Følle by.

Kort fra vejviseren med gadenavne.

Efter ham købte Esther og Jens Løber huset. Jens Løber var søn af Søren og Marie Løber, der havde en gård nede ved Ugelbølle strand. Deres livsforløb blev meget speciel:

De blev gift i 1911 og fik fire børn. Men det var små kår, så Marie pressede på for at tage til Amerika og søge lykken der – hun havde seks søskende, der var udvandret, så tanken var ikke fjern.

Det endte med, at Søren rejste til Montana tæt ved den canadiske grænse i 1921, og planen var så, at så snart han havde tjent til Mariens og børnenes billet, skulle de følge efter.

Men tilsyneladende lykkedes det aldrig Søren at tjene det nødvendige beløb. I 1928 skrev han hjem, at det ikke gik så godt derovre, men han håbede endnu. Derefter hørte familien ikke mere til Søren, før han efter 52 år i Canada vendte tilbage til Følle i 1973. Det var selvfølgelig noget af en sensation i det lille samfund.

Derhjemme havde Marie Løber forpagtet fødegården ud og solgt besætningen,

mens hun ventede på at høre fra Søren og få billetten til rejsen over there. Selv om der skulle gå 52 år, opgav hun aldrig håbet. Da Søren endelig kom hjem, var han blevet noget af en enspænder, han var tunghør og svær at komme i kontakt med, og han havde helt glemt det danske og talte kun engelsk. Han kaldte sig nu Chris Loeber. Det var en dattersøn, der havde fundet frem til ham og havde sørget for, at han kom hjem til Danmark¹.

Esther Løber etablerede brødudsalg i karnappen. Hendes mor Kristine havde tidligere haft brødudsalg oppe i byen. Asta og Aksel Nielsen boede til leje på første salen i mange år, indtil de byggede hus på Den gamle Vej.

Jens Løber var oprindelig arbejdsmand, men blev drejer og billedskærer hos Georg Christensen, byens kendte drejer, indtil Georg lukkede. Derefter ernærede han sig som murerarbejdsmand. Derhjemme havde han dog sin egen drejemaskine, som også blev benyttet. Til huset hører stadigvæk en del udhuse og værksteder.

Det må være efter krigen, at Esther og Jens købte huset. Nu er det overtaget af næste generation, Hanne og Henning Løber. Henning er mekaniker på Statoil i Rønde, Hanne er ansat på SFO i Feldballe og er initiativtageren bag de succesfyldte alkoholfrie ”Young Evening”-aftener for unge.

Søren Løber i familiens skød 1973. Egnsarkivet.

--

¹ Avisudklip fra 1973.

Tilføjelse 26. jan. 2010: Henning har nu købt værkstedet hos Statoil og driver egen automekaniker-virksomhed der. Hanne er nu ansat på deltid hos Tidens Møbler i Rønde (designermøbler og moderne brugskunst, forholdsvis ny i bybilledet). Hanne har netop åbnet ny genbrugs- og retrobutik, åbent i weekenderne, i "Havelys" lille værkstedsbygning. Her står svigerfars gamle trædrejemaskine og båndsav til høvlebænk og gamle symaskiner stadigvæk og giver butikken autentisk atmosfære. Butikken er nu Følles eneste, konstaterer Hanne Løber, der endnu husker, da hendes svigermor havde det ene af byens to brødudsalg og solgte brød fra karnappen i huset lige over for købmandsgården. Hos Hanne kan man købe alt, hvad hun har støvet op på loppemarkeder og i genbrugsbutikker: tøj, sko, porcelæn, glansbilleder, kagedåser, smykker og meget andet – også hendes egne tekstilarbejder². Tilføjelse 2013: Hanne Løbers butik hedder stadigvæk Havely, men handler nu især med blomster og blomsterdekorationer. Tilføjelse 2019: Hannes datter Mette Løber driver nu butikken Havely med blomster, blomsterbinder Mette Filipsen Iversen, 39, er medhjælp 30 timer om ugen. I butikken er der også brugskunst og lys, samt lopper og antikke fund. Hanne selv hjælper til ind imellem, men bruger ellers tiden i sin butik Zærlig på Kaløtorvet i Rønde. Her er der gaveartikler og antikviteter, butikken drives sammen med en eller to andre. Tilføjelse 2020: Hannes og Hennings datter blev aktiv i blomsterbutikken på Havely, men måtte for et års tid siden opgive på grund af gift i kravebenene, så butikken har været passiv i et års tid, mens Hanne selv stadigvæk var med i butik Zærlig på Kaløtorvet i Rønde. Men netop nu i oktober 2020 har Hanne igen åbnet butik i Havely, men nu med kunst ved siden af retro, og ingen blomster. Her sælger lokale kunstnere deres værker, og i weekenden er kunstnerne selv til stede på skift. Da Hanne fortsat er aktiv i butik Zærlig er der kun åbent i weekenderne på Havely. Her er der to afdelinger: i den ene er der malerier og keramik, håndlavede kimonoer ved en ung designer, mens den anden afdeling er det gamle trædrejeri, hvor man finder retro- og vintageprodukter.

Hanne Løber i retroafdelingen i det gamle trædrejeri. Adresseavisen 21. okt. 2020.

² Adresseavisen 26. jan. 2010

Følle "centrum" med købmandsgården, Bygaden skærer ind til højre for den ved Løbers hus. Luftfoto 1962. Kgl. Bibl. Sml.

Foto april 2025 VFH. Løbers hus til venstre. Til højre ses det hus, som datteren Mette Løber, der hjælper Hanne Løber i butikken, omkr. år 2000 fik bygget i haven, med adressen Bygaden 2 A.

BYGADEN 4 A

Der er udstykket en grund øst for Bygaden 2, også fra matrikel nr. 12 (matrikel 12 l). Da denne ikke må have vejadgang direkte til Århusvej, er der problemer med vejadgangen fra Bygaden, idet den må gå mellem husene Bygaden 2 og 4 B. Der var tinglyst en vejadgang ad en 5 m. stribe mellem husene, men en så smal vej som eneste vejadgang var problematisk.

Ejeren af Bygaden 4B var ikke begejstret over udsigten til at få en vej lige syd for terrassen til stuehuset, så hun mageskiftede med ejeren af 4B, så vejadgangen nu i stedet kan ske ad

en 8 m. stribe nord for huset, idet denne stribe er solgt fra til ejerne af 4A. Vejadgangen skal fortsætte øst for 4B's grund.

Der er ikke bygget på grunden endnu. Udstykningen var oprindelig tænkt som mulighed for aftægtsbolig for Ilse og Marius Madsen, når de overlod Toftegaarden til næste generation, men da det kom til stykket, foretrak de at flytte til Rønde (Gartnervangen).

Der kan også i fremtiden tænkes mulighed for at udstykke yderligere mellem grundene langs Bygaden og Toftegaardens jord, med benyttelse af den nye vejadgang mellem Bygaden 4B og Bygaden 6.

BYGADEN 4 B: RAS GODTS HUS

Ras Godt med moderen Maren foran huset i Bygaden. Maren havde sin store væv i huset. Egnsarkivet.

Grunden har matrikel nr. 40 og har altså haft "selvstændig" status allerede ved udskiftningen i 1782. I huset boede i mange år Ras Godt, en meget kendt og særpræget skikkelse i byen.

Til huset hørte også ejendommen ved siden af Lundvang, Århusvej 7, som senere blev købt af Holger Thyresen og drevet sammen med hans gartneri i Lundvang ved siden af.

Ras Godt havde lejet huset Århusvej 7 ud, men dyrkede selv det tilhørende jordstykke. Derfor færdedes han hyppigt på vejen mellem Lundvang og Følle.

Det fortælles, at engang han kom drivende med en gris, der skulle fra Lundvang til Følle, hørte han en bil nærme sig bagfra. Resolut satte han sig overskrævs på grisen for at have styr på den, mens bilen kørte forbi, og han vendte sig for at vinke bilen frem.

Det viste sig, at det var kong Christian X. og dronning Alexandrine, der var i bilen – de var af og til på egnen, idet de kendte både Olsens på Kalø og Rosenholms ejere. De har nok fået et specielt indtryk af egnens befolkning...

Ras havde grise og køer og én hest gående ude i Lundvang, og han havde en interimistisk staldbygning af træ hjemme i Følle – den er nu nedrevet.

Ras slog græs i vejkanterne omkring byen – måske havde han en kontrakt med amtet om det. Græsset blev omhyggeligt

stakket og høet anvendt som foder til dyrene derhjemme.

Byens unger yndede at drille Ras Godt. Når de smed snebolde efter ham, f.eks. når han kørte i kanen med naboen lærer Østerby på vej til kirke, truede han: "I trænger nok til en tur til Hornslet!". Det var efter en virkelig fuldtrefter lige i nakken på Østerby. Retten var i Hornslet – derfor.

Børnene yndede også at smide sten på Ras Godts transportspand, når den stod ude ved vejen og ventede på mælkeemanden. Så kom Ras farende ud og skældte ud – det var jo også meningen med det.

Ras Godt yndede at fremstille sig som missions og kom som den eneste i byen sammen med naboen, pens. lærer Østerby. Om vinteren tog de sammen i kirke i Ras Godts kane. At ikke alle i byen så var overbevist om, hvor dybt det missionske bundede, det er en anden sag.

Ras var temmelig nysgerrig og fulgte med i alt, hvad der foregik i byen. Da hans hus havde en strategisk god beliggenhed, var det ikke svært. En tidligere Følleborger fortæller: ”Vi skulle fra byen og om til Århusvej for at komme med rutebilen. Da vi passerer Ras Godts hus, kommer han farende ud af huset i sivsko og råber: ”Hvor skal I hen sådan en dag?”

Ras talte den helt gamle Følle-Rønde dialekt. Rønde udtaltes ”Rønnn” med rulle-r, og Århus udtaltes ”O’es”, med langt O. Jf. at Thøger Jensen i en af sine artikler taler om ”Oesvej” – d.v.s. Århusvej.

Ras Godts gamle mor Maren boede sammen med ham – selv var han ugift. Maren var kendt for sin væv og for de kunsthåndværks ting, hun kunne lave på den. Desuden havde han den trofaste og uvurderlige husbestyrerinde Astrid Pedersen, der vist nok var en niece og i mange år tjente hos lærerparret Estrid og Karl Poulsen i Rønde. Astrid beboede huset indtil sin død i mange år efter Ras Godts død.

I avisen i anledning af Ras Godts 70-års fødselsdag oplyses det, at Ras Godt købte ejendommen i Lundvang i 1913. Derefter hedder det: ”I egnens åndelige liv tager R. P. Godt, som bor sammen med sin plejesøster, ivrigt del. Han er stærkt interesseret i afholdssagen og kirkelige spørgsmål, såvel som i Husmands- og Landboforeningens virke. Enkelte offentlige tillidshverv på egnen har han også beklædt. Gennem de mange år er Godt blevet en kendt og agtet skikkelse”

Til venstre: Ras Godt var også børstenbinder. I anledning af hans 70-års fødselsdag oplyste avisen: ”Dette fag har han lært af sin far, som oprindelig var gårdmand, men som efter at være blevet delvis invalid måtte friste tilværelsen bl.a. ved at binde børster... Ras Godt tog tilfældigt arbejde om sommeren, mens han om vinteren hjalp sin far med børstenbinderiet” (Egnsarkivet hæfte 55)

Herunder: Ras Godt fotograferet uden for sit hus – Marius Madsens medfølgende billedtekst lyder: ”Solidt plantet i sine søndags-træsco vurderer han, om de kørende gæsters hesteforspand er reglementeret ”spændt for” med de stærke læderseler”¹. (Egnsark. hft. 55)

Mormonmissionæren Niels Mikkelsen omtaler et besøg hos Ras Godt i august 1904: ”Jeg besøgte Godt og Maren, hans kone. Maren væver lidt endnu. Godt kører omkring og sælger fisk. Deres søn laver børster og sælger³”.

Århusvej 4 B har haft flere ejere efter Ras Godt. Huset bebos nu af Bente Boldsen, der er kunstner. Hun har som andetsteds nævnt byttet vejadgangen til den ubebyggede Bygaden 4A syd for sit hus ud med en vejadgang nord og øst for huset.

BYGADEN 3: JORDEMODERHUSET / FRIBORGS HUS

Over for Ras Godts gule hus ligger Bygaden 3, et rødstenshus, der i dag bebos af Else og René Friborg Andersen.

René er formand for Nimbus-klubberne i Danmark og har derfor fået lov at indrette et Nimbus-museum, der dog ikke er åbent for publikum, på loftet i udlængen til købmandsgården. I hans have er der opsat en pavillon, der fungerer som kontor for Nimbus-klubberne.

René er desuden engageret i Rønde Skytteforening og var blandt initiativtagerne til opførelsen af skydebanen ved Følle Mølle (før da havde skytterne til huse i et mindre lokale i Røndehallen).

Viola Friborg Andersen, født 1925, gift omkring 1950, vides at have boet i Følle, fra 1960 i eget nybygget hus. Hun arbejdede i 15 år på det nu nedlagte Skødstrup Mejeri. Hun flyttede til Bjerg Thomsensvej i Rønde i 1986⁴.

Bygaden 3 blev tidligere beboet af kreaturhandler Johan Legarth, der døde for godt 20 år siden, hvorefter Else og René Friborg købte huset af hans enke.

³ S. Douglas Cline: “My great-grandfather Niels Mikkelsen”, North Salt Lake 2020. Dansk oversættelse ved Peter V. Legarth.

⁴ Nekrolog i Århus Stiftstidende 11. maj 2003

Så vidt vides var Johan Legarth søn af den kendte handelsmand Frederik Legarth i Rønde. Johan Legarths datter Ruth blev gift med Kurt Jensen og boede i mange år i Tjørnevænget 7, i øvrigt sammen med Ruths mor.

--

Før Legarth boede Chr. Thomsen, der var karl på købmandsgården lige ved siden af, i huset, sammen med sin kone, der var jordemoder. Derfor kaldes huset stadigvæk af de ældre borgere i byen ”jordemoderhuset”.

Chr. Thomsen holdt op som købmandskarl i 1926 og begyndte i stedet med udlejningsbil – han havde kørt lastbil på købmandsgården. Han blev også pantefoged og gik rundt og krævede skat op hos dem, der ikke havde betalt selv. Han og jordemoderen flyttede til Rønde, i huset i krydset Lillerupvej-Hovedgaden, nu nedrevet af hensyn til oversigtsforholdene, i stedet er et nyt hus bygget, nu beboet af Richard Widahl, tidligere Ella og Frode Frederiksen (Lillerupvej 2 A). Chr. Thomsen fortsatte med lillebil-udlejning her.

Efter Chr. Thomsen og jordemoderen overtoges huset af sønnen Peter Thomsen, der var chauffør for et æggefirma. Senere blev han inspektør i Røndehallen, idet han var meget engageret i sport og havde været blandt initiativtagerne til byggeriet af Røndehallen.

Peter Thomsen og Karen Thomsen købte senere den gamle skole i Følle. De flyttede senere til Lillerupvej i Rønde, hvor Karen døde omkring år 2000.

Fribogs hus, Bygaden 3. Det lille træhus til venstre rummer René Friborgs Nimbus-museum. Foto VFH apr. 2025.

BYGADEN 5: DEN GAMLE GÅRD TIL MATRIKEL NR. 13

Tilbagetrukket fra Bygaden ligger nr. 5 og 7, med indkørsel fra Bygaden mellem nr. 3 og 9.

Nr. 5 er bygningerne fra den gamle gård matrikel nr. 13, Frederik Sørensens gård, som blev købt af Knud Rønde og derefter indgik i Røndegaard.

Nuværende beboer Anna Greibe oplyser, at det i byen diskuteres, om ”Det gamle Hjem” (Bygaden 10) eller Bygaden 5 er Følles ældste hus. Huset Bygaden 5 kan gennem papirer føres tilbage til 1773.

Bygaden 5 ejedes i 1930’erne / 40’erne (?) af handelsmand og skomager Hannibal Sehested, der solgte sine varer på torvet i Århus.

1968 blev huset overtaget af Anna og Ludvig Greibe. Ludvig var murerarbejdsmand i Århus. De to havde truffet hinanden på Revlsgård ved Kjellerup, blev gift 1943, og havde derefter boet 14 år i Skanderborg, hvor Anna Greibe havde drevet et brødudsalg⁵.

Ludvig Greibe døde omkring 1990. Anna Greibe overdrog derefter hele ejendommen til sine arvinger, men blev selv boende i stuehuset.

Bygningerne til nr. 5 er i dag meget flot restaureret, og der er foruden beboelsen i det gamle stuehus indrettet beboelse i den med stuehuset sammenbyggede udhuslænge. I stuehuset bor fru Greibe, i den nye beboelse en datter og svigersøn.

Udhuset havde tidligere haft hønsehus i den østlige del, maskinhus i den vestlige. For at skaffe plads til et køkken og badeværelse er der desuden bygget lidt til i vestenden.

Det er fru Greibes to svigersønner, der har stået for den vellykkede restaurering. Huset ejes i dag af Anna Greibes to døtre samt to børnebørn efter en nu afdød søn. Som beboere står i vejviseren 2001/02 opført Anna Greibe, K. Greibe og L. Udengaard.

BYGADEN 7

ved siden af nr. 5 ser også nyrestaureret ud. Det bebos ifølge vejviseren 2001/02 af A. Nissen.

Huset hørte oprindeligt til Røndegaard og blev i mange år benyttet som fodermesterbolig til det nye Røndegaard. Nanna og Søren Holst huskes bl.a. (1940'erne), men der har været flere. Senere har Kasper Sørensen boet her, indtil han flyttede op på Tjørnevænget 5.

BYGADEN 9: SKRÆDDERHUSET

Grunden er udstykket fra matrikel nr. 4, den senere Røndegaard, og har matrikel nr. 4 k.

Her boede skrædder P. Vendelboe og hustru Sine, der ved siden af skrædderiet havde en lille manufakturforretning. Han sad på bordet med benene over kors og syede, som det sig hør og bør for en rigtig skrædder. Han solgte også sko og tobak. En dygtig skrædder og en "skæg person", er det blevet mig fortalt. Han kørte rundt i en flot Ford T og drev også lillebiludlejning, i øvrigt ligesom Chr. Thomsen, jordemodermændene, i nr. 3 ved siden af. Vendelboes bil var "et kendt og naturligt element i hverdagen, dens karakteristiske profil og specielle motorlyd gled harmonisk ind i Følleborgernes stille og regelrette dagsrytme."⁶

Da skrædder Vendelboe døde engang i 1950'erne, kom hans datter og svigersøn hjem og overtog forretningen i nogle år. Det var datteren, Ella Vendelboe, der drev trikotageforretningen videre. Hendes mand, Jørgen, var snedker og fortsatte med at arbejde i Århus.

Butikken ud mod gaden er muligvis kommet til på dette tidspunkt – var der i hvert fald ikke i den gamle skrædders tid. Juleudsmykningen i butikken var noget, alle børn i byen så frem til hvert år, med dens væld af legetøj, juletræsdyk og nipsgenstande.

Ella Vendelboe opgav forretningen efter nogle få år, og hun og manden flyttede tilbage til Århus. Hun var ellers "en spændende person", har flere sagt.

I dag bor Lene og Torben Christensen i det gamle "skrædderhus".

BYGADEN 11: SADELMAGERHUSET

er lige som Bygaden 9 udstykket fra gård nr. 4, den senere Røndegaard. Har matrikel nr. 4 l.

I huset boede i mange år Stinne og Martin Pedersen. Han var oprindeligt arbejdsmand (jord og beton), men købte en lastbil og kørte skrald for kommunen på kontrakt. Både Martin og Stinne var meget med i fagforening og Socialdemokrati.

⁵ Omtale af Anna Greibe i Århus Stiftstidende 18. febr. 2005 i anledning af hendes 80-års fødselsdag dagen efter.

⁶ Marius Madsen i Adresseavisen: "Fra det gamle Følle" (ukendt år, lånt af Søster Hvilshøj)

Oprindelig boede de kun i den ene ende af huset, den hen mod skrædderen, idet der var indrettet en anden lejlighed i den anden ende – altså mod nord.

Før Stinne og Martin boede Vorbjergs bedstefar Jens Træl i huset. Han blev aldrig kaldt andet, ingen ved hvorfor – hans rigtige navn var Jens Emmert Jensen. ”Lejligheden lå i nordenden af huset, tilbygningen var et udhus til tørv, høns og ”lokum””, oplyser Vorbjerg.

Lejligheden i nordenden beboedes i mange år af Søren Andersen, der var arbejdsmand, men også drev lidt skomageri. Han blev på grund af lejlighedens beliggenhed kaldt ”Søren Gavl”, og da han gjorde det klart, at det brød han sig ikke om, var folkeviddet hurtigt til at omdøbe ham til ”Søren Husende”.

I samme lejlighed i nordenden har også boet enten Anders eller Karl Henriksen, der uvist af hvilken grund sammen med broderen Aksel blev kaldt ”Torsk” til efternavn. Da en af dem frabad sig det, efter sigende på skrift i avisen, blev de herefter kaldt Aksel og Karl ”Ikke-torsk”.

Øgenavne var nærmere reglen end undtagelsen i ”gamle dage”. Og øgenavnene var ikke altid lige venlige. Til øgenavne vil jeg ikke regne de efternavne, som folk ofte fik uden rigtigt at hedde det – det var efternavne, der kunne have fulgt en slægt gennem generationer, så ingen længere huskede, hvad de stammede fra. ”Søren Smed” var en af dem – langt tilbage i slægten havde en formodentlig været smed.

Huset har længere tilbage været kendt som ”sadelmagerens hus”, idet sadelmager og tapetserer J. Sørensen boede og virkede her.

September 2020 er huset til salg for 2,5 mill. kr. Det oplyses bygget i 1902 og ombygget og moderniseret 2006. Bolig 157 m², grund 709 m².

Bygaden 11, med Syrenvejs udmunding i Bygaden. Foto VFH april 2025.

BYGADEN 6: TØMRERHUSET

Vi bevæger os lidt længere op ad Bygaden, og næste hus finder vi på den anden side af gaden, nemlig Bygaden 6.

Grunden har matrikel nr. 33 – vi har altså at gøre med en grund, der har været ”selvstændig” ved udskiftningen i 1782.

Mellem denne grund og Bygaden 4 B ligger endnu en ”selvstændig” grund fra udskiftningen, nemlig matrikel nr. 39, der stadigvæk er ubebygget (men også meget lille).

Huset på grunden blev bygget af tømrer Frederik Jensen, en stor og stærk mand, som man ikke skulle spøge med. Det fortælles, at da han engang mødte i retten i Hornslet, fordi han var kommet til at slå en mand lidt for hårdt, udbrød dommeren: ”Jamen, De må jo have haft knojern på!”. Frederik svarede ved at hamre næven i bordet, så der var mærker efter hans egne knoer i bordpladen – så kunne dommeren jo selv se, hvad han formåede...

Frederik Tømreren kørte rundt i en gammel fransk kalechebetrukket vogn, uden eger i hjulet, hvilket vakte opsigt. Desuden havde vognen en meget karakteristisk lyd, der selvfølgelig blev kendt i byen.

Huset blev bygget til tømrerens eget brug, med værksted og lager i nederste etage. Det er et særdeles velbygget og solidt hus og i øvrigt Følles eneste to-etagers hus, når ses bort fra udhuset til det gamle garveri / trykkeri i krydset Århusvej – Tangbakkevej.

--

Efter Frederik Tømreren blev huset overtaget af Else og Jens Sandager Christensen. Hun var datter af smed Mortensen, han var søn af kunstdrejer Georg Christensen (Brovej 2). Else var damefrisør og havde salon på første salen.

Jens Sandager var snedker, så det passede ham godt at overtage et hus, der var bygget af og til en tømrer. Efter hans død flyttede Else Sandager til Bjerg Thomsensvej i Rønde – hun døde i 1991.

I dag bebos huset af Eike og O. Strandsby. Eike er lærer ved Grenaa Gymnasium i tysk og biologi. Parret har tre børn og flyttede ind i huset omkring år 2000.

Bygaden 6, foto apr. 2025 VFH

Bygaden ca. 1910, først sadelmageren, så skrædderen, så jordmoderen, og bagerst købmandsgården (Egnsarkivet hæfte 14).

Bygaden luftfoto 1958. Øverste del af gaden ses fra højre nr. 6 (Tømrerhuset), nr. 8 og nr. 10 (Det gamle Hjem). Nederst fra højre Bygaden 11 og længere henne, med gavlen mod vejen, Bygaden 13. Husene i forgrunden hører til Syrenvej.

BYGADEN 8

Nyere hus, opført 1957. Rummeligt hus og udearealer. Til salg maj 2020 for 2,3 mill. kr. 172 m² + 65 m², grund 1450 m².

BYGADEN 13: Huset til Matrikel nr. 18

Længere op ad gaden skal vi igen over i bygadens vestlige side. Her ligger Bygaden 13, med tilbygninger og småhuse, på en grund, der har matrikel nr. 18 c. Da den gamle skole ved siden af har matrikel 18 d, ligger det lige for at antage, at skolens grund er udstykket fra denne grund. ”Stamgrunden” er matrikel 18 a, der ligger nede ved stranden, øst for Thyrislund. Men huset på matrikel 18 er altså aldrig blevet flyttet ned på strandgrunden, modsat Thyrislund (hvis hus oprindeligt var ”Det gamle Hjem”, matrikel nr. 17, med tilhørende hus Bygaden 10).

Matrikel 18 b er et lille engstykke midt i matrikel 4, helt nede ved stranden. 18 e kan jeg ikke finde, men bag Bygaden 8 (matrikel 36) ligger 18 f, med en lille udhusbygning på. Dette jordstykke må altså også oprindeligt have hørt til matrikel 18, der vist roligt kan betegnes som ”spredt fægtning”.

Bygaden 13 må altså være de oprindelige bygninger til disse forskellige jordstykker? I huset boede under krigen og senere Metha og Charles Bahnsen.

I mange år boede Lone og Jens Ole Nyholm Hansen i huset. Jens Ole døde i 2003, i nekrologen⁷ oplyses det, at han stammede fra Vrinnars, havde arbejdet på en møbelfabrik i Rønde, derefter en snes år på Søren Laursens Møbelfabrik i Hornslet, og til sidst på Milliken i Mørke.

Jens Ole Hansen giftede sig 1979 med Lone, hvorefter parret et par år boede på Lerbakken, før de flyttede til huset i Bygaden.

Jens Ole Hansen spillede håndbold i de unge år og var hele livet med til at støtte sporten bl.a. ved at arrangere loppemarkeder. Han var i en årrække formand for Følle Borgerforening, og han var i bestyrelsen for den lokale toghobbyklub. Ud over interessen for modeltog restaurerede han også veteran-motorcykler.

Hustruen Lone var syg i 2003, og huset ejes nu af en datter.

2014 er huset til salg for 995.000 kr. Det oplyses, at grunden er på 831 m², boligarealet 127 m², og huset oplyses opført i 1800 / 1809. På billedet fremtræder huset i gult bindingsværk med en hvid tilbygning (havestue?) i træ med fladt tag. En stor kvist er påsat tagetagen midt i huset.

BYGADEN 15: Den gamle skole

Bygaden 15 er den gamle skole. Ifølge de skriftlige efterretninger blev grunden til skolen købt af R. Danielsen, der formodentlig har boet Bygaden 13 (matrikel 18).

Skolens historie er skildret i kapitel 3.

Da Følle skole blev nedlagt i 1955, samtidig med, at den nye ”centralskole” i Rønde stod færdig, blev den gamle skolebygning solgt til Peter Thomsen, søn af Chr. Thomsen og jordemoderen, der boede Bygaden 3. Peter Thomsen kørte på dette tidspunkt lastbil for et æggefirma, senere blev han inspektør for den nye Røndehal, i begyndelsen af 1970’erne. Han var meget med i sporten og med til at samle ind til Røndehallen.

Peters forældre flyttede til Rønde, og da moderen blev alene, indrettede Peter og Karen Thomsen en lejlighed til hende i huset i Følle.

Siden byggede Karen og Peter hus i den nye udstykning i Lillerupparken i Rønde (Lillerupvej nr. 13).

⁷ Århus Stiftstidende 4. marts 2003

Den gamle skole blev i stedet solgt til tømrer Bertel Clausen, der dog de første år var i Afrika og derfor fremlejede huset. En overgang boede der tamilske flygtninge i huset.

Ulla og Bertel Clausen blev gift i 1981. De opholdt sig i 6 år fra 1987 til 1993 i Nigeria som missionærer, rejste derned med to små drenge, fik en søn mere efter hjemkomsten til Danmark. Ulla Clausen var indtil afrejsen til Nigeria køkkenleder på Rønde Høj- og Efterskole, efter hjemkomsten til Danmark først et års tid køkkenleder på Asylcentret (Hotellet) i Rønde, derefter til 2007 på Sproghøjskolen/Europahøjskolen og Den økologiske Landbrugsskole på Kalø. Hun stod for køkkenets omlægning til økologisk drift efter at landbrugsskolen blev økologisk i 2003, og hun fik i 2006 Rønde Kommunes Agenda 21-pris for dette arbejde⁸.

2007 fik Ulla beskæftigelse på Hornslet skole. En stor del af fritiden har hun siden 1966 viet til FDF, hvor hun leder ”tumlingeklassen” i Kolind.

Efter hjemkomsten fra Afrika drev Bertel Clausen sin tømrerforretning fra den gamle skole i Følle, men omkring år 2000 købte han Vagn Christiansens velrenommerede tømrerfirma på Drosselvej 8 i Rønde. Ulla og han bor dog fortsat privat i Følle.

Den gamle skole, foto apr. 2025 VFH. Det røde hus i baggrunden ligger, hvor smedjen lå i sin tid.

BYGADEN 10: ”DET GAMLE HJEM”

Huset er muligvis Følles ældste. Det har matrikel nr. 17 d og hørte ved udskiftningen i 1782 sammen med nabogrundene mod nord (nu matrikel 17 a) og syd (matrikel 17 c), samt det noget større jordstykke nede ved stranden (Thyrislund), der har matrikel nr. 17 b.

Det var Jørgen Sørensen Thyresen, der overlod huset til næste generation i første halvdel af 1800-tallet og selv flyttede ned på strandarealet og byggede et nyt hus der og dermed skabte Thyrislund.

Oppe i 1900-tallet finder vi kunstdrejer Georg Christensen som ejer af huset. Han byttede på et tidspunkt med amtsvejmand Simon Nielsen, for selv at få lidt mere plads til rådighed i

⁸ Artikel i Århus Stiftstidende 17. nov. 2007 i anledning af Ulla Clausens 50-års fødselsdag.

Det gamle Hjem, ca. 1960.

Simon Nielsens tidligere hus på Brovej 2. Her var der også plads til, at hans kone Kristine kunne indrette et mælkeudsalg.

Simon Nielsen var til han var langt op i tyverne landbrugsmedhjælper. Derefter tog han med et sjak møllebyggere rundt i landet for at bygge møller – af samme grund blev han længe af de gamle i Følle kaldt ”Møllebyggeren”.

Senere blev han amtsvejmand. Han var gift med Mine. Andre amtsvejmænd var Sigvald Jensen, Søren Peter Bentsen og senere Åge Jensen i Rønde. Mine og Simon fik fire børn: Henry, Emma, Emmert og Elizabeth (der p.t. 2003 bor i Viby og er 86 år gammel). Et barnebarn Birgit bor på Lerbakken 42.

I et interview i anledning af sin 80-års fødselsdag ser Simon Nielsen tilbage på sin første tid som vejmand:

”Da jeg blev ansat, fik jeg en løn på 400 kr. om året, men jeg fik først penge efter tre måneders ansættelse, og de skulle hentes helt inde i Århus. Det var jo en lang rejse – og dyr var den, så jeg gik til Løgten og tog først med toget derfra. Det sparede jo på pengene, men inde i Århus tillod jeg mig alligevel den luksus at købe et måltid mad med to retter. Det kostede fyrretyve øre!⁹

⁹ Udateret avisudklip – formodentlig fra 1960’erne – lånt af Birgit Sørensen.

Omkring 1970 købte Sigfred og Helene Rasmussen huset. Sigfred var fodermester hos Kudahls på Hannesminde, hvor han var ansat i 16 år fra 1961, hvor parret var kommet til Følle. Sigfred Rasmussen døde i 1985, hvorefter Helene solgte huset omkring 1993 og flyttede til Hovedgaden 71 H i Rønde¹⁰ (blev 85 år i december 2001). Huset beboedes af Leif Møller Nielsen, da det endelig i 2006 blev ragt ned. Der blev derefter bygget et nyt hus, der ligger der nu, ejer 2020 er Christina Lossen. Poul Henning Reiths flyttede dertil og lejede førstesalen, da han solgte købmandsgården i 2015.

Det gamle Hjem foto apr. 2025 VFH.

Simon Vejmand og Mine med familie foran Det gamle Hjem 1945 (Billedet lånt af Birgit Sørensen).

¹⁰ Omtale i Århus Stiftstidende 14. dec. 2001 i anledning af Helene Rasmussens 85-års fødselsdag.

BYGADEN 12: MARINUS'S HUS

Vi bliver på bygadens højre side. Bygaden 12 ligger på matrikel nr. 17 a og er formodentlig skilt fra de to grunde mod syd, bl.a. Det gamle Hjem, på et ukendt tidspunkt.

I det lille hvide hus, der ligger lige over for smeden, boede i mange år "Bitte Marinus", alias Marinus Thykiær, der rejste rundt med andelstærskværk.

Marinus var kommet til skade med ryggen i forbindelse med landbrugsarbejde. Ryggen var "sprængt", så han var blevet pukkelrygget og kort i overkroppen, mens der var normal længde i underkroppen og benene. Han kunne vist hverken læse eller skrive, men som nogle Følleborgere sagde: han var til gengæld god til at "regne den ud".

Efter ham boede Anna og Holger Sørensen Smed der, han var søn af Jens Smed (Elmebakken 4), og bror til Olga. Efter hans død boede Anna i en del år alene i huset. Holger arbejdede på bæltefabrikken.

I dag bebos huset af Jørgen Rasmussen, søn af Henning Rasmussen, Tingkeramik.

BYGADEN 17: DEN GAMLE SMEDJE

Nu skal vi igen over i vejens venstre side, til Bygaden 17, den gamle smedje.

Smedjens historie er skildret i kapitel 3.

Matriklen er 32 a, og da matrikel nr. 32 b ligger lige overfor (ubeboet), må det antages, at dette jordstykke oprindeligt har hørt med til smedjen.

Efter smed Aksel Mortensens død i 1979 boede enken Gerda Mortensen i den gamle smedje, indtil den brændte i 1993.

Derefter opførte Gerda Mortensen et nyt hus på grunden, uanset at hun på dette tidspunkt var omkring de 80 år gammel. I dette nye hus bor hun stadigvæk.

Tilføjelse 2. juli 2025: Bygaden 17 er til salg for 1.995.000 kr. Bolig 100m², grund 588 m². Noteres opført 1994.

BYGADEN 14

er en ubebygget grund.

Da matrikelnummeret er det samme som smedjens må det antages, at jordstykket oprindeligt har hørt til smedjen. En kilde mener, at smedens Gerda har haft en meget flot have på stedet.

Kan det have været en slags byjord – altså byens fælles ejendom? Formodentlig har smedjegrunden og smedjen været byens fælles ejendom, Følle har vel haft sin "bysmed" som de fleste andre landsbyer, og så har smeden på et tidspunkt købt jord og bygninger af "bymændene" og er blevet selvstændig – ved denne lejlighed kan så evt. jordstykket på den anden side af vejen være skilt fra og altså ikke indgået i handelen? En kilde mener, at grunden er solgt fra til Leif Hartvigsen.

Tilføjelse 12.9.2018: Grunden er ikke ubebygget mere – huset på grunden er nu til salg for 3,1 mill. kr, og det oplyses, at huset er bygget i 2006. Bolig 150 m², grund 760 m². 31.12.18: prisen nu 2,9 mill. kr.

BYGADEN 19: KARENSLUND / BÆLTEFABRIKKEN

ligger på matrikel nr. 12 h, hvilket afslører, at vi har at gøre med bygningerne til gården matrikel nr. 12: Karenslund, der efter en brand i 1932 fik nye bygninger nærmere sine marker syd for landevejen og på den nye beliggenhed (Århusvej 10) kom til at hedde Toftegaard.

Det ikke-nedbrændte stuehus til Karenslund blev solgt til fru Salskov Iversen i juni 1933, og senere – i 1942 – til Tage Stilling, der her lod indrette den bæltefabrik, hvis historie er beskrevet i kapitel 3. Karenslunds historie er skildret i kapitel 2.

Efter Stillings død sidst i 1960'erne blev bæltefabrikken drevet videre af enken og derefter af prokurist Jacobsen. Den ophørte 1987. I dag bebos huset af Helle Bahnsen og K. Lebæk. Huset fremtræder i febr. 2010 flot og nyrestaureret.

BYGADEN 16: EMANUEL OG MARIE

Vi skal igen over i vejens højre side, lige over for indkørslen til nr. 19 – her finder vi nr. 16, med matrikelnummeret 22 a, opført 1880. Et jordtilliggende til dette matrikelnummer finder vi på det gamle matrikelkort ude ved Korslund, en minimal jordstrimmel øst for matrikel nr. 15 ved Korslund.

I 1930'erne og før da boede Knud Mureren i huset. Han havde drevet murerforretning fra huset, i 30'erne var han på aftægt. Han døde af den lungebetændelse han pådrog sig i 1932, 76 år gammel, ved at gå rundt og samle ind til etablering af anlægget og mindestenen overfor.

Knud Mureren var i aftægt hos sin datter Marie og hendes mand Niels Emanuel Jensen. De har formodentlig været ejerne af huset. Det var almindeligt, at det var konens forældre, der kom på aftægt hos én.

”Marie Manuela” var en søster til Jens Svenningsen, der var købmandskarl hos købmand Mogensen.

Hun havde ”konditori”, solgte brød og kager fra Holms Bageri i Rønde. Man kom ind fra indgangen ud mod Bygaden, til venstre var der en lille stue, hvor man kunne købe wienerbrød, mens Knud Murerens aftægtsstue lå til højre.

Marie og Emanuel havde fire børn. En datter var Emma, en anden Sigrid, en tredje Lydia, der blev gift med post Carsten Bentsen. Hun arbejdede i mange år på Rønde Posthus, de bor nu i Skødstrup.

Marie havde først ”konditori”, men arbejdede derefter i mange år på bæltefabrikken.

Senere boede Knud og Trine i huset. De havde også brødsalg, men fra Segalt Mølle.

I 1969 købte Inge og Breinholdt Pedersen huset. Breinholdt har været chauffør hos vognmand Jens Sørensen i Rønde (en bror til møbelhandler Anker Sørensen og Martin Sørensen på Århusvej) og havde boet på Højskolevej 4. Fra 1985 var han selvstændig vognmand og kørte for Århus Stiftstidende, indtil han gik på efterløn i 1998.

Breinholdt er søn af ”Lund”, der druknede i vigen under tragiske omstændigheder i 1943 (se kap. 3). Inge og Breinholdt Pedersens datter Kirsten købte Bygaden 18, hvor hun stadigvæk bor.

”Jeg købte Bygaden 16 for 36.000 kr.”, fortæller Breinholdt. ”Manuels ville sælge for 22.000 til Frode Petersen, men han ville ikke købe, og jeg måtte altså give betydeligt mere. Men skidt med det, i dag er vurderingen 600.000 kr.”.

Inge Pedersen døde 84 år gammel i januar 2010. I nekrologen i Århus Stiftstidende 18. januar 2010 oplyses det, at Inge Pedersen stammede fra Hobro-egnen, og at hun som ung kom til Røndeegnen, hvor hun først var køkkenassistent på Kalø og derefter kom i huset hos en tandlæge. Hun og Breinholdt blev gift i 1965, og efter nogle få år i Rønde købte de hus i Følle. ”Breinholdt Pedersen var chauffør og i en periode vognmand, mens Inge Pedersen gik hjemme hos de tre børn. Da de blev større, fik hun rengøringsarbejde på Rønde Hotel, og her var hun i 17 år, til hun blev 60... hun efterlader sig sin mand, to sønner og en datter, samt syv børnebørn”.

Bygaden 16 er til salg for 1,9 mill. kr. i juni 2022. ”1. sal med tre værelser fra 1979, flot restaureret 2022, bolig 153 m², grund 506 m². Opført 1880 / 1979. Købt af Dennis Løvstrøm juli 2022 for 1.850.000 kr. (off. vurdering 1.150.000 kr).

BYGADEN 18: DET LANGE HUS, SYDENDEN

Det lange hus, Bygaden 18-20, skal være bygget i 1890. Det er delt i to lejligheder.

Det har samme matrikelnummer, 34, men er siden delt i to, matrikel nr. 34 a og 34 b, svarende til de to lejligheder. Oprindeligt har der været tre beboelser i huset, det ses tydeligt endnu, den midterste lejlighed er lagt til nr. 20.

Det lange hus ligger meget lavt og har derfor tidligere lidt under oversvømmelser, som her i 1941. Billede lånt af Britta Nielsen, hvis barndomshjem er Bygaden 18 (datter af Heinrich og Petra Christensen). Britta Nielsens erindringer findes andetsteds på hjemmesiden.

I lejligheden i den sydlige ende, nr. 18, boede Heinrich og Petra Christensen. Han havde trævarefabrik og arbejdede her også for bæltefabrikken. I de meget beskedne omgivelser opfostrede de 8 børn... Petra drev et lille "konditori" fra huset.

Huset blev i 1989 købt af Palle Pedersen. I 1993 sluttede Ulla sig til ham, og tre år senere, i 1996, flyttede de til Tjørnevænget 3 og solgte Bygaden 18 til Kirsten Pedersen, der er datter af Inge og Breinholdt Pedersen i nabohuset, nr. 16. Hun er ansat på Gasa i Århus.

BYGADEN 20: DET LANGE HUS, NORDENDEN

I det lange hus's nordende boede Jørgine og Andreas Jørgensen. Andreas var i 18 år bestyrer på lærer Bendtsens gård Karenslund, og i ti år ilægger ved andelstærskværket – de andre på holdet var Bitte Marinus og Søren Sørensen. Herudover var Andreas Jørgensen tækkemand og daglejer.

Andreas lærte aldrig at cykle, så han gik til alting, også når han var ude med tærskeholdet. Han gik til Ebeltoft, som den naturligste ting. Det fortælles, at da han engang midtvejs kom i tanker om, at han havde glemt noget, gik han tilbage til Følle og hentede det, hvorefter han fortsatte mod Ebeltoft.

Andreas var i bestyrelsen for Thorsager-Bregnet Sygekasse i 20 år og i sine senere år inkassator for Hesteforsikringsforeningen og Julens Glæde.

Han blev kaldt Andreas Bejds, fordi hans stedfar var Jens "Bejds", der egentlig hed Jens Jensen og var fra Bjødstrup, født 1838, forældre Jens Laursen og Mette Marie Pedersdatter. Jens Bejds havde giftet sig med Kirstine Marie Sørensen, der havde bragt sin søn Andreas Jørgensen, der var født uden for ægteskab, med ind i ægteskabet. Kirstine Marie Sørensens oldebarn Gunnar Bach fortæller, at Jens Bejds ikke brød sig om at få stedsønnen "forærende", så Andreas blev i de første år af ægteskabet sat i pleje hos nogle slægtninge i Thorsager.

Barnebarnet Jytte Petersen husker, at der var hestestald i enden af huset, men husker ikke, om der hørte heste eller anden "besætning" til huset. Derimod husker Gunnar Bach, at Jørgine og Andreas i hvert fald i en periode holdt to gedebukke i stalden.

Jørgine og Andreas havde seks børn, her nævnt i aldersmæssig rækkefølge: sønnen Jørgen og døtrene Sine, Marie, Maren ("Manne"), Elly og Jenny.

Sønnen **Jørgen** Jørgensen købte i 1933 Ryomvej 35 af Martin Nielsen på Vorbjerggaard, der havde arvet ejendommen efter sin svigerfar. Søsteren Maren, kaldet ”**Manne**”, flyttede ud til ham som husbestyrerinde.

Datteren Rasmussine Jørgensen, kaldet ”**Sine**”, kom hjem og passede forældrene i Bygaden 20, og da de døde – Andreas i 1946 og Jørgine i 1958 – overtog Sine huset. Senere kom søsteren Manne og boede sammen med hende, og efter hendes død i 1980 søsteren **Marie**, der var gift med Anton Bach i Bygaden 22, da hun mistede sin mand i 1971.

Elly blev gift med Sofus Nielsen. De havde statshusmandsbruget på Føllevej 6, hvor der kan læses mere om dem.

Jenny blev gift med snedker Holger Jacobsen, Rønde. Deres datter Jytte blev gift med Thage Følle Petersen og bor i dag i Følle i Elmebakken nr. 1. Jenny døde 1975. Bygaden 20 blev i 1992 købt af tømrer Thomas Jørgensen, der bor der i dag.

Februar 2025 er Bygaden 20 til salg for 2,2 mill. kr. Den sælges som ”dobbelthus... moderniseret med stor omtanke”. Opført 1925 / 1972. Bolig 112 m², grund 676 m². Til salg juli 2025 for 2 mill. kr. med samme oplysninger, ”vinduerne udskiftet 2019, taget er fra 2021, køkken og badeværelse fra 2024”.

BYGADEN 21

Vi skal over på den anden side af gaden. Her ligger, lige over for det lange hus, et hus, der oprindeligt blev bygget af Hannesminde som aftægtsbolig for Niels Kudahl, da gården blev overtaget af sønnen Niels Otto Kudahl i 1971. Niels og Estrid Kudahl fik nogle år i huset, før Estrid døde i 1986. To år senere døde Niels Kudahl, og året efter overtog Kirsten og Michael Thabasz-Zaluski huset. De var to år tidligere vendt tilbage til Danmark efter et ophold i Skotland. Kirsten stammer fra Mols, men er i øvrigt langt ude i familie med Kudahl-familien. Hun har i en årrække været informationsleder ved Hjemmeværnet, var en tid journalist ved Adresseavisen, arbejder en del ved Radio Rønde. Michael er ingeniør ved York Int. i Hornslet (det tidligere Sabroe)

BYGADEN 22

Vi skal tilbage til højre side af Bygaden, men springer et par huse over i rækken, da de har adresse på Elmebakken. Deres matrikelnumre er hhv. 27 a og 27 b, adresserne Elmebakken 1 og 3.

I stedet kommer vi til Bygaden 22, der er det gamle stuehus til gården matrikel nr. 9, den senere Ladegård.

Fra denne gårds toft i landsbyen er også udstykket hele Tjørnevænget.

Det gamle stuehus er i dag smukt restaureret og en af Følles prægigste huse. Det bebos i dag af politibetjent (fhv. ungdomskonsulent) Keld Fogt og sygehjælper Anni Fogt. Stuehuset brændte i 2003, og led en del skade, dog ikke uoprettelig. - Ladegårdens historie er beskrevet i kapitel 3.

Omkring århundredskiftet boede Peder Bendiksen i huset. Når nogle Følleborgere husker, at man talte om ”Bentsens sal” i huset må det stamme herfra.

Bendiksen stillede nemlig den store stue i husets vestende til rådighed som byens forsamlingshus, ”forsamlingssalen”. Se nærmere under afsnittet ”forsamlingshus” i kapitel 3.

Her holdt Følle Afholdsforening juletræ, dilettant, oplæsning, foredrag, fastelavn med ringridning, og der sluttedes af med bal i salen. Vi er i 1900-tallets to første årtier.

--

Senere beboedes huset af Anton Bach og Marie. Anton arbejdede i mange år i Rønde og Omegns Sparekasse. Han var aktiv i fagforening og Socialdemokrati og var i medlem af Thorsager-Bregnet sogneråd 1936 - 1958. Han drev sammen med hustruen Marie et bitte landbrug med 4 køer og et par svin. Han regnedes for velbegavet og var almindelig respekteret. Han dannede makker i skoven på Kalø om vinteren med Søren Sørensen (trykkerens far). - Marie havde rengøringen på forskolen (Metha Bahnsen havde den "store" skole).

Marie og Antons søn giver i sine erindringer en grundig beskrivelse af huset og både sin far og mor og deres familie. Erindringerne kan findes under "Erindringer" her på hjemmesiden. Læs det sidste afsnit "Familien".

Anton og Marie Bach. Fra Gunnar Bachs (søn) erindringer.

Bygaden 22. Egnsarkivet.

BYGADEN 23: HANNESMINDE

Hannesminde's historie er skildret i kapitel 3.

BYGADEN 25

Fra Overgård udstykkedes som aftægtsbolig Randersvej nr. 1, der fik hele jorden omkring huset, trekanten mellem Bygaden og Randersvej, tillagt.

Det var Søren Bruus, der stod for udstykningen, i 1929. Aftægtshuset var bestemt for hans mor og broderen Rasmus.

Senere udstykkedes fra dette hus to parcelhusgrunde, til hhv. Bygaden nr. 25 og 27.

I nr. 25 bor i dag K. Brusch og S. Christensen.

På den store hjørnegrund, der altså nu rummer tre huse, lå indtil branden i 1880 Overgaards bygninger. Efter branden blev gården flyttet over på den nordlige side af Randersvej. Grunden på den sydlige side blev i stedet brugt til frugttræer. Også mens gården lå her, lidt tilbagetrukket fra gaden, havde der været en stor frugttræhave ud mod Bygaden.

BYGADEN 27

Grunden ved siden af bebos i dag af Anni Larsen, f. Gertsen, datter af Rigmor og Peter Gertsen på Smedebakken.

De kan fortælle, at da Anni og manden havde købt grunden af Bruus, var det endnu én stor frugthave, og at de undervejs i arbejdet med at bygge det nye hus stødte på fundamenter fra den gamle Overgård.

Ved krydset ud mod Randersvej lå før 1968 et hus, som i 1932 blev købt af Meta og Niels Juel Tander fra Rønde (havde i 1906 bygget Juelsminde, som blev kaldt op efter ham). Han døde i 1957, hvorefter Meta Tander havde huset til sin død i 1967. Hun blev de sidste 4-5 år passet

af datteren Lydia Tander, gift Wind, der i dag bor i Følle Mølle. Huset blev efter Meta Tanders død solgt til nedrivning til kommunen i forbindelse med en vejudretning. En søn af Meta og Niels Tander, Alfred Tander, byggede huset Tjørnevænget 6 i 1966.

SYRENVEJ

Følles byplan er egentlig særpræget. Som et fiskeskelet: Bygaden er rygraden, midterbenet, og herudfra stråler forskellige blinde veje, der ender i det rene ingenting, på en gårdsplads, eller foran en markvej.

Den første af disse stikveje er vejen ind til Bygaden 5 og 7, men da begge huse her har adresse Bygaden og er gennemgået i forbindelse med Bygaden, går vi til næste stikvej – også på Bygadens venstre / vestlige side. Det er Syrenvej. Her finder vi et enkelt hus på venstre side, og fire på den højre side. Vi begynder til højre med

SYRENVEJ 2

Syrenvej 2 og 4 var oprindeligt ét hus, hvilket stadigvæk tydeligt ses. De nuværende ejere har hørt, at en kender af bindingsværk har vurderet, at bindingsværket stammer fra mellem 1720 og 1770, men sandsynligvis på den måde, at huset er bygget i 1800-tallet på basis af et tidligere hus fra 1700-tallet, så man altså har overtaget bindingsværket fra det gamle hus til at opføre det nye.

Karl Isaksen ejede en overgang nr. 2, men solgte ca. 1946 til Anders Christensen (Anders "Let" – var vognmand med "let kørsel", deraf tilnavnet) og flyttede op i møllen, der ellers var flyttet til Handrup, men selve det runde møllehus stod der endnu, og det indrettede Isaksen til lejlighed.

Efter halvandet år i huset solgte Anders Christensen nr. 2 til Børge Sørensen.

I nr. 4 boede fra 1934 "Lund" Pedersen og hans hustru Gerda. Lund druknede ved en ulykke på Kalø Vig i 1943. Børge Sørensen var bror til Gerda.

Gerda Pedersen og Børge Sørensen solgte huset med begge beboelser til købmand Enevoldsen i Rønde – eller rettere sagt byttede: Børge Sørensen fik i stedet en ejendom Fuglevad i Trekroner.

Derefter købte Theodor Andersen nr. 2 og hans søn Verner nr. 4. Både far og søn var tækkemænd, og de udmærkede sig også begge ved et temmelig iltet temperament, og de var bestemt ikke enige om alting. En gang, hvor det var helt galt, tog Verner Tækkemand konsekvensen og savede nærmest bogstaveligt talt huset over og fik det også delt i to matrikelnumre. Nu afdøde murer Sigfred Poulsen kunne fortælle, at han oplevede dramaet, da de to under stor ståhej og naboopmærksomhed savede huset midt over, Sigfred mente, det var i 1953 eller 1954, han var på det tidspunkt i gang med en mureropgave på gaden overfor.

Omkring 1960 flyttede Verner til Elmebakken 3.

Verners søn René Friborg Andersen købte huset Bygaden 3 af kreaturhandler Legarth og bor der i dag.

Husene har haft mange ejere siden. Anni Gertsen boede en overgang i Theodors del. Fra 2001 har huset været beboet af Linda og Peter Mikkelsen.

SYRENVEJ 4

er beskrevet under Syrenvej 2.

Både Syrenvej 2 og 4 er udstykket fra toften fra gård matrikel nr. 4, den senere Røndegaard, efter at Knud Rønde i 1879 forlod gården i byen og i flyttede ud til nye bygninger på marken syd for Følle og kaldte den nye gård Røndegaard.

Det kan også være en mulighed, at huset er opført som arbejderbolig, fodermesterbolig eller lign. i den gamle Røndegaards tid.

Syrenvej 4 ejedes fra 1934 af Lund Pedersen, fra 1943 af hans enke Gerda. Isaksen boede på dette tidspunkt i Syrenvej 2. Syrenvej 4 ejedes derefter i nogle år af Verner Andersen, der omkring 1960 flyttede til Elmebakken 3. Omkring 1970 købtes huset, der nu var adskilt fra nr. 2, af Lund Pedersens datter Christa og hendes mand Finn Maarslet. Finn bor stadigvæk i huset.

SYRENVEJ 6

er en af udhuslængerne til den gamle Røndegaard. Muligvis udgjorde længen sammen med nr. 1, der ligger lige overfor, laden til gården. Der hvor Syrenvej i dag går mellem de to huse, har der sandsynligvis været en port i laden. Lejligheden skal i en periode være benyttet af Bruusminde som fodermesterbolig. Huset bebos i dag af Bo Andersen.

SYRENVEJ 8

er det oprindelige stuehus til Røndegaard. I huset boede Anette og Palle Konnerup indtil omkring år 2001. I dag bebos det af Finn Christensen og Ulla Sørensen – Finn er politibetjent.

Længere tilbage ejedes dette gamle stuehus af Hannesminde, mens de gamle avlsbygninger ejedes af Bruusminde. Stuehuset anvendtes som fodermesterbolig af Hannesminde i mange år. I 1980'erne og lidt ind i 1990'erne ejedes det af Arne Sørensen, elektriker, der havde sin Følle El-Service her – han flyttede senere til Tangvej i Ugelbølle, hvor han har virksomheden endnu, i øvrigt stadigvæk under navnet Følle El-Service.

Røndegaards historie er beskrevet i kapitel 2.

Notat 12. aug. 2020: Syrenvej til salg for 2,2 mill. kr. Grund 1460 m², boligareal 223 / 20 m². Oplyses opført 1850 / 1983, ”villaen er løbende moderniseret”.

SYRENVEJ 1

Syrenvej 1 er sandsynligvis den sydlige del af den lade til Røndegaard, der også har omfattet Syrenvej 6.

Nuværende beboer er Malta Sørensen. Malta var i sin tid en af de betroede medarbejdere i bæltefabrikken. Han og Thage Følle Pedersen var nærmest at betragte som arbejdsledere. Også Maltas kone Else, der døde omkring 2003, arbejdede i perioder der.

Malta fortæller, at der er fundet klare spor af den mødding, der efter tidens skik i sin tid har ligget midt på gårdspladsen på den gamle Røndegaard. Han gætter på, at kostalden har ligget i en nu nedrevet længe mod vest. Det nuværende udhus mod syd kan have været hestestald – hvis da ikke det har været laden, og Syrenvej 1 og 6 så hestestald?

Huset kostede os 9000 kr. i 1952, fortæller Malta. Det var dyrt dengang.

--

Knud Rønde overtog den gamle Røndegaard (matrikel nr. 4) i 1858. Han købte nabogården matrikel nr. 13 i 1869. Derefter solgte han grunden fra til købmand Elbert Knudsen, og købmandsgården etableredes derefter. Ti år efter, i 1879, er det at han bygger den store gård ude på marken syd for Følle og kalder den Røndegaard. Det er med andre ord sandsynligt, at han har boet i den gamle gård (nu Syrenvej 8, 6 og 1) indtil 1879.

Røndegaards historie i øvrigt: se kapitel 2.

SMEDEBAKKEN

Næste stikvej fra Bygaden går også fra til venstre. Det er Smedebakken. Her finder vi tre beboelser, alle beliggende i vejens venstre side. De to første, nr. 1 og 3, er gamle selvstændige matrikelnumre fra udskiftningen (matrikel nr. 25 a og 24 a), mens den tredje, nr. 5, ligger på jord, der på et tidspunkt er udskilt fra toften til gården matrikel nr. 5, Bruusminde. Den har matrikel nr. 5 c.

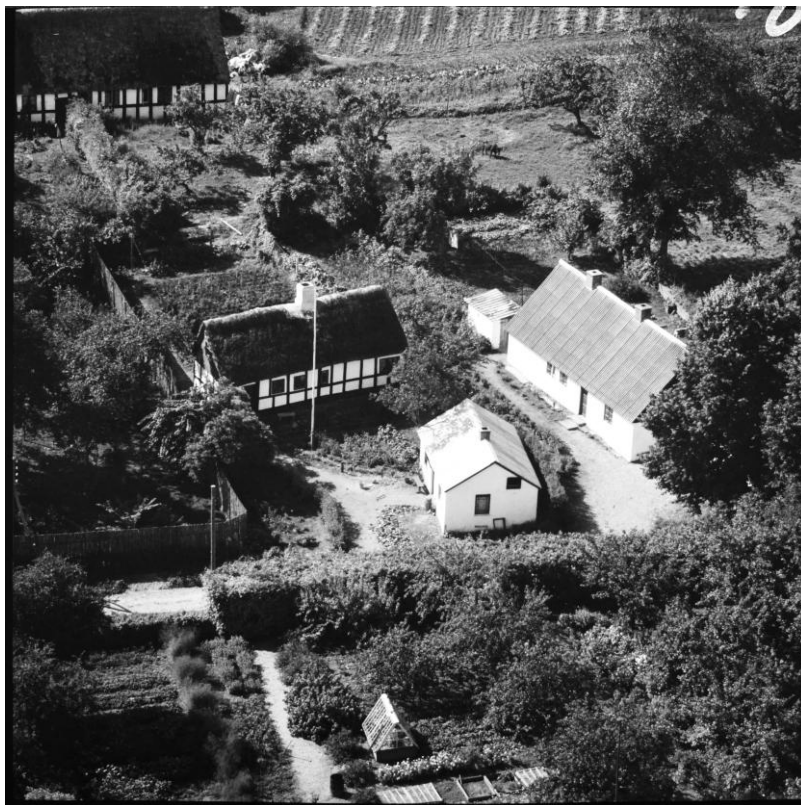
SMEDEBAKKEN 1

I dette hus har boet maltgører Jens Poulsen, der var ansat i købmandsgården.

Senere har her boet Christiansen og Larsen. Samt i nogle år i 1980'erne Harry og Lilian Fogt (Lilian var mor til Keld Fogt i Bygaden 22). De flyttede til Ebeltoft, hvor Lilian døde et par år senere.

I dag bebos huset (2001/02) af S. Legarth.

Maj 2009 er huset averteret til salg for 595.000 kr. Det oplyses, at det er bygget i år 1900, ombygget 1977, "huset trænger til omfattende renovering", ejer ifølge vejviser 2008-09 firmaet "Bygningsrenovering".

Smedebakken 1, luftfoto 1958, Kgl. Bibl. Sml.

SMEDEBAKKEN 3

Her bor Peter Gertsen, hvis hustru Rigmor døde i 2003.

Peter er gammel murerarbejdsmand – arbejdede i 22 år for murermester Møller Madsen i Rønde. Han har været engageret i fagforening og Socialdemokrati. Han har i mange år været formand for SID's Efterlønsklub. I en længere periode i 1980'erne var han formand for Følle Borgerforening og han og Rigmor har i det hele taget været aktive i lokalsamfundet.

Deres datter Anni bor Bygaden 27.

"Vi kom til Følle midt i 1950'erne efter at have boet til leje et par år i Enghuset ved Følle Mølle", fortæller Peter Gertsen. "Vi ejede et stykke jord ved siden af Enghuset, men det solgte vi, da vi flyttede herop. Vi fik huset for 10.300 kr. – i dag er det vurderet til 500.000. Men et noget specielt hus er det, for nordenden ud mod Smedebakken er en tilbygning fra 1924, og den er den eneste del af huset, der er grundmuret. Resten af huset står på soklen.

Huset var oprindeligt et tofamilieshus. Der skal have boet en gammel dame i den ene ende, en særling, der havde gamle aviser for vinduerne, så man ikke kunne se ind.

Vi købte af Søren "Helenius" Rasmussen, der var murerarbejdsmand i Århus og gerne ville flytte tættere på sin arbejdsplads".

Oktober 2011 er huset til salg for 675.000 kr., og det oplyses, at grunden er på 812 m² og huset på 88 m². Opført 1875. Peter Gertsen døde for få år siden.

SMEDEBAKKEN 5

Her bor Hans Jørgen Jensen, en bror til Kurt Jensen, der var gift med Ruth Legarth (Tjørnevænget 7).

Hans Jørgen havde købt huset efter Mathilde og hendes bror Laurids, der havde boet til leje i huset, idet det ejedes af Vorbjerg på Bruusminde.

SMEDEBAKKEN 7

er Bruusminde, gården matrikel nr. 5. Gårdens historie er skildret i kap. 2.

Bruusminde lå oprindeligt tættere ind mod byen og lå næsten sammenbygget med matrikel nr. 12, Karensminde. Bygningerne blev flyttet længere ud mod markerne efter en brand i 1920.

Gårdens indehaver er i dag Aksel Vorbjerg Nielsen, der 1974-86 var medlem af Rønde byråd som repræsentant for Fremskridtspartiet.

Laden blev i 1978-80 stillet til rådighed for borgerforeningens høstfester.

BROVEJ

Næsten over for Smedebakken går Brovej fra til den modsatte side, altså mod øst. For enden af denne lille stikvej finder vi to huse, til venstre nr. 1 og til højre nr. 2.

BROVEJ 1: AMAGERKROG

Huset her fik i sin tid tilnavnet Amagerkrog, fordi det ejedes af Johannes Feldvoss fra Amager, der var skoleinspektør og senere (fra 1938) skoledirektør i Tårnby kommune, men oprindeligt vokset op på Djursland. Han og fru brugte huset til sommerbolig. Feldvoss ejede vist nok huset, før han i 1943 blev gift med sin anden hustru Karen i 1943. Ægteparret satte stor pris på huset og kom der hver sommer. Johannes Feldvoss blev pensionist i 1963 og døde i 1970. Herefter havde ægteparrets fire børn huset, men solgte det nogle få år senere, i 1973.

Det kunne ikke undgås, at sådan et par "københavnere" var et fremmedelement i byen, men de var vellidte. Dog slog det gnister en dag, da fru Feldvoss klagede over Holger Thyrrsens gulerødder. Svaret fra Thyrrsen var: "Så tag du til København og køb dine gulerødder!" Et ordskifte, der gik byen rundt til almindelig beundring for Thyrrsen, der ikke lod sig imponere af en frue fra København... Gulerøddernes egentlige kvalitet er naturligvis temmelig ligegyldig i sådan en historie.

Feldvoss fik som nævnt fire børn, tre med den første hustru, der døde i 1942, og den sidste sønnen Poul med hustruen Karen. Den ældste søn Torkild blev gift med tilskærer Frederik Rasmussens datter Kamma fra Rønde. Den yngste søn Poul blev gift med Ninna Feldvoss, der fortæller, at "der blev altid i familien snakket om Følle med en særlig varme i stemmen, ikke mindst om genboerne Georg (trædrejeren) og Kristine. Alle min mands barndoms sommerferier blev tilbragt i Følle. Navnet på huset gav flere gange anledning til, at der kom nordmænd og bankede på, da de forventede at finde en kro. Selv kom jeg der for første gang i 1967, hvor vi ud over trædrejeren også besøgte Hannesminde. Huset blev omkring år 2000 forsynet med en kvist over hoveddøren, helt i respekt for byggestilen".

Brovej 1, "Amagerkrogen". Foto ca. 1960 lånt af Ninna Feldvoss.

Amagerkrog blev i 1984 købt af malermester Leif Hartvigsen, der stammer fra Ans ved Viborg, og som siden 1973 havde været selvstændig malermester i Egå.

Hartvigsen drev fra 1985 sin malermestervirksomhed fra lokaler i den gamle købmandsgård i Følle. Han giftede sig i 1986 med Herdis. Omkring år 2000 byggede han nyt værksted i forbindelse med privatbeboelsen.

Huset var i 2006 motiv på Lions-klubbens julemærke. I den anledning oplyser Hartvigsen, at han er i gang med at efterforske husets historie¹¹. Huset er et arbejderhus fra 1825, oplyser han, og han og Herdis er i gang med at restaurere det og indrette det historisk korrekt. Huset kendes i arkiverne fra 1852 og "det er det ældste bevarede hus i Følle", mener Hartvigsen.

Ved siden af malermestervirksomheden restaurerer Hartvigsen gamle møbler. Han er ivrig jæger og naturelsker – oplyses det i i Århus Stiftstidende i anledning af hans 60-års fødselsdag i juni 2004¹². Til salg febr. 2021 for 1,6 mill. kr. anføres opført 1825, bolig 79 m², grund 880 m².

Cykelhandler Carl Emil Rasmussens (Århusvej) datter Helle Thygesen fortæller om Amagerkrogen:

"Amagerkrog" var tilbage i tiden beboet af Holger Drachmanns søn (han hed i øvrigt også Holger). Han havde en søn, der var på alder med min far. De to legede sammen, og far fortalte, at hele loftet var fyldt med lærreder. Tidsmæssigt, kan jeg forestille mig, at det må have været i

¹¹ Adresseavisen 21. nov. 2006.

¹² Århus Stiftstidende 26. juni 2004.

20'erne. Min far er født i 1912. Men om huset kan have været sommerbolig for dem dengang, er jo ikke til at sige.

Gunnar Bach fortæller i sine erindringer, at huset i begyndelsen af 1920'erne – hvilket stemmer med Helle Thygesens beretning - var beboet af kunstmaleren Jens Drachmann og hans kone Mary, samt hans mor Emmy Drachmann. Jens Drachmann var ældste søn af digteren, og moderen Emmy var Holger Drachmanns anden kone. Gunnar Bachs mor tjente i en periode hos Mary og Jens Drachmann og fortæller, at han havde en hest og en jumbe og provokerede Følleborgerne med sin vilde kørsel gennem byen. Gunnar Bach mener, at kunstmaleren og hans families ophold i Følle blev kortvarigt, måske blot et par eller 3 – 4 år.

BROVEJ 2: KUNSTDREJERENS HUS

Brovej 2 var i sin tid beboet af kunstdrejer Georg Christensen og hans kone Kristine.

Kristine havde mejeriudsalg, hvorfra der solgtes ikke alene mælk og smør, men også slik – butikken var velbesøgt på de dage eller aftener, hvor børn og unge var samlet ”ved jernstængerne” lige overfor, på Bygaden.

Til gengæld var det selvfølgelig Gerdas mælkeudsalg, der fik handelen, når børn og unge var samlet ude ved Århusvej, lige over for hendes udsalg Århusvej 7.

Nogle husker, at Kristine aldrig talte om én-ører. Når folk skulle have en én-øre tilbage – og det skete tit, for mange kager kostede en øre og betaltes med en to-øre – så lød det fra Kristine: ”Ja, så ska’ du jo ha’ en jet-ør’ tebå!” Og så fik man det.

Georg var almindelig beundret for de kunsthåndværk, han kunne producere med sin drejemaskine. Han kaldte sig ”kunstdrejer og billedskærer”, men blev almindeligt kaldt ”kunstdrejeren”.

Georg slog sig på sine gamle dage på at skæfte stenalderøkser. I et interview i 1970, hvor han var 83 år gammel, fortæller han, at han nok har skæftet de første 2000-3000 økser. ”De skæftede økser sælges bl.a. til amerikanske turister, der gerne giver 800 kr. for en økse. Arbejdet udføres for en stor del for fabrikant Eli Jepsen i Herning. Mange økser sælges også til skoler”. Den særprægede hobby gav Georg Christensen tilnavnet ”stenaldermanden i Følle”.

”Desuden morer han sig med at skære træfigurer, nogle af favoritterne er ”molboer” og elefanter. Men ind imellem laver han også almindeligt træarbejde, som taburetter f.eks.”, beretter avisen.

En bror Heinrich var også drejer, men arbejdede mest for bæltefabrikken.

En søn var Jens Sandager, der kom til at bo Bygaden 6.

Huset bebos i dag af Anny Hansen, tidligere gift med Kurt ”Vejmand” Hansen. De blev skilt, og han rejste fra byen.

JUSTEGYDE

Næste stikvej fra Bygaden går også til højre: Justegyde, en af Følles mange meget romantisk slyngede ”gyder”.

Justegyde er egentlig den gamle adgangsvej til gården matrikel nr. 3. Justegyde ender på denne gårds gårdsplads.

På vejen op til gården ligger der to huse på venstre side, altså Justegyde 1 og 3, samt et hus på højre side, Justegyde 2.

Hvad kan navnet Justegyde stamme fra? Jeg har ikke hørt nogen forklaring, men jeg har den teori, at det kommer af, at nogle af familien Just har boet i gyden. Jeg kan af

folketællingerne se, at navnet Just optræder i alle tællingerne i anden halvdel af 1800-tallet. I 1850 med en 60-årig enkemand og hans to ugifte sønner, i 1870 en 44-årig enke, der ikke selv hedder Just, men hvis fire børn alle bærer navnet Jensen Just. Den ene af disse sønner Knud Jensen Just optræder i 1890-tællingen som ægtemand og fader til 3-årige Ane Marie Kathrine Just. Desuden er der en Karen Jensen Just i en af husene.

JUSTEGYDE 1

I det idylliske bindingsværkshus bor i dag Frode Petersen, der mistede sin kone Ketty omkring 1995.

Frodes bror bor i deres barndomshjem, der er Elmebakken 1. Forældrene var vognmand Chr. Petersen, der kørte for vognmand Vinther (hvor der nu er hvidevarer) og senere Lindberg (hvor der nu er bilhandel).

Frode og Ketty Petersen overtog huset i 1960 efter skovarbejder Søren Sørensens enke. Indtil da havde de boet i udhuset hos "klunseren" produkthandler Niels Petersen på Århusvej 7. "Vi boede fire i udhuset", fortæller Frode. Huset på Århusvej ejedes af Fladstrup-smeden i Grenaa, før Niels Petersen overtog det.

Søren Sørensen, der altså havde huset før 1960, var skovarbejder på Kalø og rejste rundt sammen med andelstærskværket. Han sprængte også sten, og mistede på den konto tre fingre under arbejde med stensprængning oppe på Hannesminde.

Et kik op ad Justegyde ca. 1930. Huset langs vejen er for længst ragt ned, det samme gælder huset overfor (fra Folk og Liv på Røndeegnen bind 6 side 39).

Søren Sørensen omkom ved en trafikulykke på Århusvej i august 1947.

Sønner af Søren Sørensen og Jørgine Sørensen er fhv. bogtrykker Åge Sørensen, Rønde, der i øvrigt har hjulpet med mange af oplysningerne i denne bog, samt Malta Sørensen, der bor Syrenvej 1. En tredje søn er Emil Sørensen, Thorsager. En fjerde søn Gustav omkom i sin tid ved en vådeskudsulykke på vigen.

Den sidste af sønnerne var Arthur, der emigrerede til Amerika og fik sin egen valnøddefarm i Californien. Han deltog som amerikansk soldat i Anden Verdenskrig under hele felttoget i Europa. Han vendte hjem til Danmark efter 51 år i Staterne og døde i Thorsager i 1992, 87 år gammel.

Frode Petersen fortæller, at huset er fra 1788, det kan man se af påskriften på en bjælke, som Frode stadig opbevarer i garagen. Han kan også fortælle, at der tidligere i centrum af huset var en stor bageovn, som han har ladet nedbryde for at få plads til badeværelse og vaskerum. ”Men det lugtede af brød i huset i flere år efter nedbrydningen”, beretter han.

Arthur Sørensen har i en radioudsendelse fra 1983 berettet om grundene til, at han forlod Følle og rejste til Staterne: ”Der var ingen fremtid i Danmark. Hvis man ikke lige var gårdmandssøn var der kun udsigt til slid og slæb for stort set ikke andet end kost og logi. Jeg kom tidligt ud at tjene. Det var svært at nå i skole, når man først skulle klare pligterne på gården. Og om aftenen kedede jeg mig bravt, man kunne jo ikke komme nogen vegne. Når der kom gæster blev vi andre forvist til køkkenet. Lidt hjalp det, da jeg som 15-16 årig fik en cykel, men så var man jo afhængig af, om husbond ville give én fri om aftenen til at cykle ind og besøge nogen – og det var langt fra altid man fik lov. Forskellen til Staterne var, at her kunne man også få lov at slide i det, men til gengæld vidste man, at det også blev belønnet¹³”.

¹³ Østjyllands Radio 11. juli 1983

Justegyde 1 og 3, luftfoto 1958, Kgl. Bibl. Sml.

Tidligere lå et hus mellem dette hus og det lange hus på Bygaden (Bygaden 18). Det var vel et udhus, det lå parallelt med vejen. Et hus overfor er også ragt ned nu, fortæller Frode. Justegydens oprindelige udseende kan ses på billedet i Folk og Liv på Røndeegnen bind 6, side 39, hvor det dog fejlagtigt oplyses, at billedet forestiller Bygaden.

JUSTEGYDE 3

Dette hus, der er fra år 1800, bebos i dag af Abraham N. Abrahamsen og Brynskov. De har ladet opføre et helt ekstra hus bagved. Han arbejder med sten inde i Århus, hun er terapeut. 2005 er dobbelthuset til salg for 2.150.000 kr. Det oplyses, at grunden er på 1400², boligarealet 268 m².

De købte huset omkring 1995 af Sigvald Jensen, der boede der i mange år, men som nu på grund af svigtende helbred bor i ældreboligen på hjørnet af Lillerupvej og Hovedgaden i Rønde.

Jeg talte med Sigvald i 1991. Han fortalte:

Jeg er født i dette hus i 1909. Huset var i sin tid blevet bygget i hjørnet af Aksel Nielsens (gård matrikel nr. 11, adresse Elmebakken 2) have¹⁴. Der hørte oprindeligt ingen jord til huset, så jeg har købt lidt havejord til fra Aksel Nielsen.

Huset blev opført til to piger, der havde tjent på gården i mange år, men var blevet gamle og ikke kunne arbejde mere. De skulle nu ernære sig i huset ved at sy for folk. De kartede uld og spandt til garn, folk kom her med deres uld og fik det behandlet.

Min far var gift to gange, jeg er fra andet ægteskab. Det var min mor, der var fra huset her, hendes far boede til leje her fra gården. Da min far og hun blev gift boede de her i huset sammen med hendes forældre.

Fars første kone døde og hendes forældre flyttede herfra. Da far giftede sig igen, købte han huset her i 1908, og jeg blev altså født året efter, min bror Willy i 1913.

Far døde i 1917, hvorefter mor boede her alene med vi to drenge i mange år.

Jeg kom ud at tjene som 8-årig hos Peter Nielsen oppe på gården. Jeg blev hjorddreng og skulle passe køerne. Jeg sov hjemme om natten. Om vinteren gik jeg hjemme, men blev hentet op på gården, når der skulle tærskes eller andet. Sådan gik to somre. Jeg fik 25 kr. for hver sommer, men de penge så jeg naturligvis aldrig, dem fik min mor. Og så fik jeg jo kosten også, ikke at forglemme.

Derefter var jeg ude på Faarup mark og tjene i de næste fem år. Her fik jeg 75 kr. + føden og et par træsko om året.

Jeg holdt op ved landbruget i 1930 og kom i stedet i fagforening og tjente til livets ophold ved løsarbejde. Det var bedre. Jeg blev gift i 1932. Jeg var i Kaløskovene i nogle år, vi plantede om foråret og skovede til omkring 1. maj. Jeg fik Niels Hviid fra Rønde som makker – det bedste makkerpar var Søren Sørensen og Anton Bak her fra Følle. Jeg var med til at tage de første motorsave i brug. Da jeg søgte arbejdet, fik jeg besked om, at jeg kunne få det, hvis jeg selv kunne finde en makker. Indtil motorsavene blev almindelige, foregik alt arbejdet i hold på to.

I 1941 blev amtsvejmandsstillingen for Århusvej opslået ledig. Det var amtsvejmand Simon Nielsen fra "Det gamle Hjem" (Bygaden 10), der valgte at holde, da helbredet ikke kunne holde til også at skulle op om natten om vinteren for at salte, noget nyt, de havde fundet på. Jeg søgte og fik stillingen. Jeg havde Århusvej fra Rønde til baneoverskæringen ved Løgten. Senere fik jeg også en del af Randersvej, herfra og til Termestrup. Endnu senere også vejen fra Løgten over Hornslet til Randersvej. Der blev bare læsset mere og mere på os.

1950 blev jeg så amtsvejformand og kom ud med et tromlehold for at udvide kørebaner og lave nye vejstykker. Det var jeg til jeg holdt i 1976. Om vinteren virkede jeg stadig

¹⁴ Denne oplysning er i modstrid med, at matrikelnumret er 21 l. Det tyder i stedet på, at huset er udstykket fra matrikel 21 – et selvstændigt matrikelnummer ved udskiftningen i 1782. Det er senere delt i matrikel nr. 21 a, hvor baghuset til Justegyde 3 nu ligger (ud mod Elmebakken), 21 b, der ligger vest herfor og er ubebygget, 21 g, der er Justegyde 1, 21 h, der er et lille jordstykke nord herfor, 21 k, der er det stykke mellem Bygaden 18 og Justegyde 1, hvor der tidligere lå et udhus, og 21 l, der altså er Justegyde 3. Til matrikel 21 har hørt et par jordstykker ude ved Korslund, her ses det, at delingen i 21 a og 21 b er sket allerede ved udskiftningen. De manglende 21-numre er det ikke lykkedes at finde. Men der ligger matrikel 11-jord direkte op til husets østside, det har matrikel 11 c, et ret stort jordstykke, det må være dette, Sigvald har købt til fra Aksel Nielsen. Dette giver god mening. Men at huset skulle være bygget i hjørnet af gård nr. 11's have er stadigvæk svært at forene med matrikelnumrene, og dermed også historien om sypigerne. Kan forklaringen være, at ejeren af gård nr. 11 har købt et hjørne til fra matrikel nr. 21, i fortsættelse af sin egen have, for at bygge huset til sypigerne? Denne jord må så være matrikel 21 l.

som almindelig vejmand med saltning og snerydning. Det var barsk at skulle op midt om natten og se efter føret, og hvis det var glat, skulle vi stå bag i en lastbil og strø grus.

Sigvald overtog huset Justegyde 3 efter sin mor og flyttede som nævnt derfra omkring 1995.

JUSTEGYDE 2

Justegyde 2 indeholdt i mange år Bangs købmandsbutik, og husets historie i denne periode er beskrevet i kapitel 3.

Til gården matrikel nr. 10, nu Elmebakken 5, kom i 1830'erne Bodil Ane, der 1845 viedes til Ole Frederiksen, husmand og væver i Følle. De fik to døtre: Petrine og Kirsten Marie. Bodil Ane gik posttur i Ugelbølle. Efter vielsen flyttede de ind i huset Justegyde 2, der muligvis har været ejet af Oles forældre.

Under en influenza-epidemi i 1888 udleverede Ebeltoft Apotek forkert medicin til Bodil Ane. Resultatet var, at både Bodil Ane, og datteren Petrines svigermor døde. Der er ingen efterretninger om erstatningssag mod apoteket i den anledning. Man har vel taget det som en af livets mere barske tilskikkelser.

Efter forældrenes død flyttede datteren Petrine og hendes mand landpost A. P. Nielsen ind i huset på Justegyde. A. P. Nielsen, der gik landpost fra Rønde, var en dygtig og foretagsom mand. Han byggede senere nyt hus ude på Følle Mark og drev ved siden af postruten et lille landbrug her, og han udvidede det endda ved at forpagte skoleloddet fra lærer Bentsen 1896-1905¹⁵.

Da Petrine og A. P. flyttede ud, blev huset på Justegyde overtaget af Sofus Bang, der netop havde købt den høkerbutik, der lå i et nu brændt og nedrevet lille bindingsværkshus mellem det nuværende Elmebakken 3 og 5. Sofus Bang flyttede herefter butikken til huset i Justegyde.

Udhuset foran købmandsbutikken ejedes tidligere af Jørgine og Andreas Jørgensen i Bygaden 20. Det havde i sin tid været beboelse for Andreas Jørgensens mor, Kirsten Marie Sørensen, og hans stedfar Jens "Bejs" Jensen. Det blev købt af Sofus og Marie Bang til lager.

Til huset hørte oprindeligt et jordstykke på den anden side af Bygaden. Det blev eksproprieret i forbindelse med kloakeringen og en ny rørlægning under gaden af Følle Bæk i 1986 – i øvrigt meget imod ejerens (Olav Loft) vilje.

Efter Katrine Bangs død blev huset overtaget af Katrines søsters søn Olav Loft, der kom fra Sjælland. Han omkom ved et ulykkestilfælde i huset. Sønnen Jens Christian har siden overtaget det og er nu i gang med en gennemgribende restaurering. Han er tømrer og arbejder i Tirstrup.

¹⁵ Se artikel af Marius Madsen i Adresseavisen 22. nov. 1983: "En hændelse fra det gamle Følle".

Den tidligere Marie Bangs købmandsbutik 1992. Egsarkivet.

Justegyde 4, luftfoto 1947. Gården er den oprindelige gård, matr. nr. 3 "Bernbo", se kap. 2. Kgl. Bibl. Sml.

JUSTEGYDE 4

er den oprindelige gård nr. 3. Bernbo, se kap. 2.

ELMEBAKKEN

Næste stikvej går også til højre. Det er Elmebakken, der egentlig er adgangsvejen til gården matrikel nr. 11 ("Elmehøj"), Peter Nielsens og Aksel Nielsens gamle gård, der vist nok er fra 1755.

På vejen op til gården støder vi på tre huse, alle beliggende i venstre side.

Gården selv har adressen Elmebakken 2.

ELMEBAKKEN 2

er gården matrikel nr. 11, Elmehøj, hvis historie er beskrevet i kapitel 2.

Gården købtes 1899 af Julius Bredahl, der udstykkede ejendommene Århusvej 4, 6 og 8. 1912 købtes den af Søren Poulsen, 1913 af Peter Nielsen.

Peter Nielsens søn Aksel Nielsen overtog gården i 1960. Aksel Nielsen solgte i 1975 jorden ned mod Rønde skole fra til Rønde kommune, der lod den indgå i det nye erhvervsareal Lerbakken, der hovedsageligt lå på jord fra Følle Højgaard, som kommunen også havde købt (af Jens Hvejsel).

Aksel Nielsen har fortalt, at af de nuværende bygninger er stalden fra 1755, mens stuehuset er fra 1919. Det gamle stuehus lå før til venstre for avlsbygningerne. Det nye ligger til højre.

Aksel Nielsen solgte for en halv snes år siden jorden fra til kommunen til stien langs Randersvej. Han døde i 2001. Enken Elisabeth Nielsen flyttede til Vestre Fasanvej i Rønde i 2003.

Elmebakken 2 er juli 2024 til salg for 4,8 mill. kr.: opført 1919, 206 m², grund 31972 m².

ELMEBAKKEN 1

har været i samme slægts eje i tre generationer.

Det blev i sin tid købt af Christen Sørensen, der var søn af Søren Christensen "Smed" på gården matrikel nr. 4 for enden af Justegyde.

Hans datter Anna overtog huset¹⁶.

Det ejes nu af Chr. Petersens svigersøn Thage Følle Petersen og Jytte.

Thage var i mange år tilskærer og arbejdsleder på bæltefabrikken. Han var sidste medarbejder, da fabrikken lukkede i 1987. Derefter var han hos cementstøberen i Mørke, Magnus (der lavede noget med fiber), indtil han gik på efterløn i år 2000.

ELMEBAKKEN 3

ligger bag nr. 1 og lige som denne op til Bygaden¹⁷).

Oprindelig lå her et lille bindingsværkshus, hvor Anders Holst havde høkerbutik sidst i 1800-tallet. Han solgte til Sofus og Marie Bang, der senere købte Justegyde 2 og flyttede butikken derned – det var i 1897. Inventaret fra den gamle høkerbutik flyttedes med.

Sofus og Marie havde lejet huset i Justegyde af hendes forældre, landpost A. P. Nielsen.

¹⁶ Her er noget galt med navnene. Navneskiftet fra Sørensen til Petersen viser, at et eller andet er galt i oplysningerne.

¹⁷ Det kunne give god mening, da det så kan have ligget på matrikel 27 b (Elmebakken 1's jord), der rækker lidt ind i jorden til Elmebakken 5). Kan det ligefrem have været ejeren af matrikel 27 b (Elmebakken 1), der har opført huset til butik eller har indrettet butik i et allerede eksisterende udhus?

Huset ejedes i 1930'erne af Karl Sørensen Smed "Gardist" og hans kone Karen – det var ham, der fandt stenen til mindestenen på Peter Nielsens mark. En bror, Anton Sørensen, almindeligt kaldt "Jomfru Anton" på grund af en noget pibende stemme, boede her også. Karl og Antons bedstefar var Christen Sørensen, oldefar var Søren Christensen "Smed", der havde Bernbo (matrikel nr. 3).

Huset brændte i 1959 – det fattede af i løbet af få minutter, kan naboen Thage Følle Petersen, der var brandmand, berette. Grunden blev solgt til Viola og Verner Andersen (Syrenvej 4), der byggede det nuværende hus. Karl og Karen Sørensen flyttede til Marie Magdalene, mens Anton Sørensen kom på alderdomshjemmet i Rønde.

Verner og Viola blev skilt få år senere, hvorefter Viola flyttede tilbage til Gl. Følle – muligvis tilbage til Syrenvej 4. Verner flyttede til Hvilsager (?).

Elmebakken blev solgt til Kjærgaard fra Randers (tvangsauktion), der herefter lejede det ud. Huset havde i de følgende år mange forskellige lejere, i nogle år Else og Åge Møller, i nogle år Bente og Lars Larsen. Brian Følle Petersen, søn af Jytte og Thage i nr. 1, købte omkring 1987 huset af Kjærgaard og havde det i 4-5 år.

Brian solgte til Bjørn Ibsen. Febr. 2010 bebos det af H. Jakobsen, og der er etableret Bed and Breakfast.

ELMEBAKKEN 5

er stuehuset til den gamle gård matrikel nr. 10 (**Følle Højgaard**), hvis historie er beskrevet i kapitel 2.

Gården ejedes engang i 1800-tallet (1848) af Rasmus Rasmussen.

1909 af J. P. Christensen, der lod den nye gård opføre ude på marken: Følle Højgaard. I øvrigt af materialer, der var købt fra den kendte landsudstilling i Århus, der netop foregik i sommeren 1909.

Senere ejere: Jens Olsen, 1935 svigersønnen Jens Hvejsel, der 1975 solgte til Rønde kommune, der etablerede erhvervsareal på jorden: Lerbakken. Stuehuset til Følle Højgaard ligger endnu på arealet.

Hjemme i Følle blev udlængerne til den gamle gård ragt ned. Stuehuset blev stående, og blev solgt fra.

Huset ejedes i 1930'erne af entreprenør Frederik "Barhoved" Rasmussen. Det var ham, der lavede et dobbelt gennemløb under broen ved bækken, så løb nr. 2 kom i brug, når der var ekstra kraftigt regnskyl. En meget fornuftig foranstaltning, idet byen altid havde lidt under oversvømmelser, når det havde regnet kraftigt og bækken gik over sine bredder, fordi vandet ikke kunne komme forbi ved broen. Selv med denne sikkerhedsforanstaltning undgik Følle ikke en større oversvømmelse en vinter under krigen, hvor alle haver langs bækken og anlægget med mindestenen stod under vand¹⁸.

Det var også Frederik, der byggede dæmningen ved "Mors Hus" på Følle Strand, der hvor "Ålrenden", som den almindeligt kaldtes, løber ud.

Frederik var naturligvis også med i den store opgave at få mindestenen bugseret på plads i 1932.

Karl Rasmussen, gift med Marie, var en søn af Frederik. Han havde en overgang vandrerrhjemmet i forpagtning.

Fru Stilling købte huset efter Frederik Rasmussen. Stillings barnebarn Hanne og hendes mand Bjarne Jacobsen bor der nu. De har sat huset i forbilledligt god stand.

¹⁸ Marius Madsen i Adresseavisen 1983: "Fra det gamle Følle"

TJØRNEVÆNGET

Tjørnevænget er en forholdsvis ny gade, udstykket fra 1962. Gaden er i dag den eneste af de mange sideveje til Bygaden, der er asfalteret.

TJØRNEVÆNGET 1

bebos af Sonja og Erling Hansen, der arbejder på PR-electronics

TJØRNEVÆNGET 2

bebos af Lars Knudsen og Helle Skjødt. Lars er ansat på United Foam, Helle har været dagplejemor. Huset er forholdsvis nyt, måske fra 1980'erne.

Helle og Lars købte nabogrunden, Tjørnevænget 4, vist nok af Arne Lahn. De byggede til huset over nabogrunden – ellers havde det ikke kunnet lade sig gøre. Resultatet er, at adressen Tjørnevænget 4 aldrig vil blive optaget.

TJØRNEVÆNGET 3

er det første hus, der blev bygget på Tjørnevænget – det var i 1962. September 2020 til salg for 1,4 mill. kr. Boligareal 78 / 78 m², grund 1041 m².

Oprindeligt gik skolestien til forskolen på Rågholmvej mellem nr. 1 og 3, men da jord fra nr. 1 blev tillagt nr. 3, findes der i dag rester af stien (gamle vejsten) tværs over nr. 3's grund.

Huset menes bygget af Margrethe Feldballe (sønnen Bent Feldballe overtog gården i Rågholm, der i øvrigt her i 2003 er til salg) til aftægt. Det blev bygget af den lokale murer Per Kristiansen.

Efter Margrethe Feldballe købte Tina Meller huset. Hun solgte i 1996 til Ulla og Palle Pedersen, der kom fra Bygaden 18.

Til salg for 1,4 mill. kr. juni 2020. Grund 1041 m², bolig 78 / 78 m².

TJØRNEVÆNGET 5

er formodentlig bygget midt i 1960'erne. Huset bebos i dag af Kasper Sørensen, der tidligere boede i Røndegaards fodermesterbolig i Gl. Følle (Syrenvej). Kasper har været selvstændig entreprenør i de seneste 10 år.

TJØRNEVÆNGET 6

blev bygget af Alfred Tander i 1966, ombygget 1977. Tander var slagter og tog ud og hjemmeslagtede, hustruen Marie var en højt skattet kokekone – ”altid glad og i godt humør, det var festligt at arbejde sammen med hende”, fortæller Elisabeth Nielsen, der i nogle år ofte hjalp Marie.

Alfred røgede fisk, og den gamle rygeskorsten står endnu. Han hjalp omegnens slagtere, når der skulle slagtes, og han tog ud til folk og slagtede. Han hjalp både slagteren i Hjortshøj, hvor han var uddannet, og slagteren i Løgten og slagter Johansen i Rønde.

En søster til Alfred, Lydia Wind, bor nu i Følle Mølle. Lydia var i Følle i årene 1962-67 for at passe sin og Alfreds mor, der boede i et hus på hjørnet til Randersvej, der efter hendes død blev solgt til kommunen for at rette vejen ud. Huset var købt af faderen Niels Juel Tander for 1700 kr. i 1931.

Alfred døde i 1997, Marie var død en del år tidligere (hun var ti år ældre end Alfred).

Efter Alfred Tanders død købte Joan Satori huset, og kort efter sluttede Jeppe Søb sig til hende. Han er uddannet smed.

Marts 2005 var huset til salg for 1,148 mill. kr. Det oplyses, at grunden er på 718 m², huset 124 m².

TJØRNEVÆNGET 7

er formodentlig bygget først i 1970'erne. Her boede i mange år Kurt Jensen og hustruen Ruth Legarth, samt Ruths mor, efter at hun havde solgt Bygaden 3.

Kurt Jensen var oprindelig elektriker, men faldt ned i en smøregrav og kunne ikke tale derefter og var dårligt gående. Ruth havde i nogle år butik i Rønde, først det tidligere Romby Larsen (papir og læder) på Frederiks Allé, senere læderbutik på Hovedgaden. Tidligere havde hun været i den nu nedrevne P-kiosk på Torvet mellem Otto Sørensen og Super Best.

Ruth døde omkring 2000, et års tid senere døde hendes mor, og Kurt Jensen døde i november 2003. Huset er p.t. (dec. 2003) til salg.

TJØRNEVÆNGET 9

Er opført i 1968 og bebos af Arne Lahn, der oprindelig var murer, nu pensionist. Arne Lahn har altid været ugift. Marts 2018 er huset til salg for 2,5 mill. kr, bolig 155 / 93 m², grund 780 m².

”Præget af gedigent håndværk, hvor der ikke er gået på kompromis med noget...har gennemgået en total modernisering”.

TJØRNEVÆNGET 11

er et træhus, der blev bygget så sent som omkring år 2000. Grunden er stor, men på grund af byggelinjen ud mod Randersvej kunne der kun bygges et mindre hus på den – til gengæld er huset i to etager. Huset blev bygget af socialpædagog Lilian Benkjer og planteskolemedarbejder Kim Q. Nielsen, der stadig bor der. Begge arbejder i Rosenholm Bo- og Aktivitetscenter, og de har siden 2004 haft kano som den store hobby og deler den med andre gennem en hjemmeside, de har oprettet (www.kanosiden.dk). De oplyser i en artikel i Århus Stiftstidende 22. juni 2009 at hjemmesiden siden starten har haft 22.000 besøg, og en del af fritiden går nu med at holde den opdateret.

Tjørnevænget 11 er jan. 2023 til salg for 1,7 mill. kr. Bolig 96 m², grund 1000 m².

ÅRHUSVEJ

Århusvej blev lavet i 1855 og gik dengang lige syd om landsbyen. Alle huse langs vejen er kommet til senere – den første, der blev bygget, var købmandsgården, hvis adresse er Bygaden 1.

Formodentlig er ejendommen lige overfor, Århusvej 7, den næste. Her var der sidst i 1800-tallet garveri, huset ejedes af sadelmager Jørgensen. Først i 1900-tallet blev trykkeriet til Adresseavisen indrettet i baghuset, der senere er blevet til beboelse (udlejning). Nedrevet 2005, nyt byggeri på vej.

Møllen blev bygget 1882 – et minde om den er ejendommene Århusvej 9 og 11.

Ejendommene langs Århusvej, fra Rønde til Følle, er udstykket fra Føllegårde omkring århundredskiftet.

Først i 1900-tallet er så tilkommet forskellige huse, som især har været opført og ejet af håndværkere og handlende: en snedker i nabohuset til købmandsgården, en slagter i huset længst inde mod Århus (i vejens nordside), en cykelhandler over for købmandsgården (Århusvej 9 – det gamle møllerhus).

Husrækken langs Århusvejs sydside har alle undtagen den første (Århusvej 13) adresse Søndervangen og adgang ad ”bagsiden” via ”Den gamle Vej” ned mod stranden. Det drejer sig om i alt 6 huse (Søndervangen 2-14). En grund er ubebygget – den ejes af Doris Petersen.

Der har ligget en ejendom bag Rønde skole. Malta Sørensen fortæller, at han har tjent på Åkjærslund, hos posten Ingvar Jensen, der havde en ejendom, der blev revet ned, da fodboldbanerne bag skolen blev anlagt. Denne ejendom må også være udstykket fra Følle.

Chr. Toftgaard Nielsen fik i 1947 ret til at udstykke ejendommene 4 q, r, s, t, u, v, x, y og z (senere Søndervangen) mod at sikre fri oversigt ud mod Århusvej og adgang via de private fællesveje ved km. 24,960 og 25,145 (må være Den gamle Vej og møllevejen). I 1958 fastslås det, at arealerne syd for disse ejendomme er udsigtsfredet. I 1967 anlægges der kloakering fra ejendommene ned til rensningsanlægget – som ejere af de 9 parceller opføres i 1967 hhv. Aksel Nielsen, Svend Andersen, Edvard Hansen, Heinrich Nielsen, J. E. Levinson, Ingolf Jørgensen, Peder Pindstrup, Niels Pedersen og Chr. Toftgaard Nielsen. I 1976 afgiver samme ejendomme areal til udvidelse og reparation af fortov langs Århusvej.

Vi begynder fra Rønde-siden med:

ÅRHUSVEJ 2

blev omkring 1972 købt af Rønde kommune for at give plads til idrætspladsen ved Rønde Hallen, så adressen eksisterer ikke i dag. Der var omkring 1970 planer om at bruge adressen senere, mener Børge Mikkelsen, men der blev aldrig bygget noget nyt hus, og da Rønde Hallen kom til, kunne den ikke få lov at få udkørsel til Århusvej.

Den oprindelige ejendom på stedet hed ”Åkjærslund” og ejedes af postbud Ingvar Jensen, indtil han solgte den sidst i 1930’erne til Mads Peter Rasmussen og hustru Elisabeth – samt en datter (enebarn) Olivia, der nu bor i Thorsager.

Marie og Ingvar Jensen flyttede, sammen med deres to børn Else og Knud, til Risskov.

Husmandsstedet Åkjærslund, Århusvej 2, ca. 1910

Jorden, der blev til sportsplads, skal tidligere være ejet af Johs. Olsen på Følle Højgård, der dog solgte den til Ingeman Herskind fra højskolen. Matrikelkortet tyder dog snarere på, at ejendommen lige som de næste tre stammer fra matr. nr. 11 (Elmehøj 7 Elmelund).

ÅRHUSVEJ 4

er udstykket fra matr. nr. 11 omkring 1900/1910. Ejendommen blev købt af Rønde kommune omkring 1970 til sportsplads, og huset ligger i dag tilbage med en meget lille grund. Det er lejet ud til "Minitransport og Containerservice" ved Niels Jensen, søn af vognmand Philip Jensen, der bebor huset sammen med Annette Boesen.

2005 er der fremlagt et lokalplanforslag vedr. et nyt boligområde og udvidede idrætsanlæg i Rønde Vest (der mere korrekt burde hedde Følle Øst) - det kan på sigt indebære, at hus og grund kommer til at indgå heri. Efter sigende var det oprindelig kommunens mening at nedrive huset, men det måtte nødvendigvis bevares, da der er landbrugspligt på den tilhørende jord. Den begrundelse kan næppe gælde nu, hvor jorden er frastykket?

Tilføjet december 2011: Syddjurs Kommune har nu nedrevet huset.

ÅRHUSVEJ 6

er lige som naboen nr. 4 udstykket fra matr. nr. 11 omkring århundredskiftet 1900, måske 1910. I dag huser ejendommen "Stalddørens Blomster" ved Anni Sønderholm. Anni boede sammen med Martin Sørensen, der døde omkring år 2000. Til ejendommen hørte fra sidst i 1940'erne en englod frastykket Kalø syd for Følle Mølle. Engen blev især brugt til høslæt og jagt.

Alle bygningerne, stuehus, stalde og lade er opført 1910, en vognport 1925.

1915 blev ejendommen overtaget af murermester Friis, Rønde (hvorfor ejendommen i folkemunde blev kaldt "Frijsenborg"). 1918 af Mine og Søren Hougaard. Han var murer ved siden af, født i Egens 1902. Efter Søren ret tidlige død drev Mine ejendommen videre alene.

1934 overtog sønnen Martin Hougaard ejendommen, der på dette tidspunkt opgives at omfatte 5½ tdr. land. 1937 køber Martin Hougaard en td. land eng til (jeg kan godt komme i tvivl om dette engstykke i virkeligheden er forvekslet med de to tdr. land, der senere tillægges ejendommen fra Kalø efter konfiskationen i 1945). Vist nok fik ejendommen også tillagt 5 tdr. land fra Kalø øst for Knubbro Bæk – det område, der i dag huser tømmerhandelen og andre erhvervsejendomme.

Martin Hougaard lod ejendommen dræne i 1938. Ejendommen kunne derefter bære 5 køer og 2 heste¹⁹.

Senere overtog Valdemar Strange, der var ungkarl, ejendommen. Han opdrættede islænderheste der – flyttede senere til Solsortevej 4 i Rønde. Han fik fra Kalø tildelt de ca. 1,7 ha. eng i Følle Bund, der i januar 2004 blev tillagt Kalø igen for at indgå i et naturgenopretningsprojekt for Følle Bund.

Martin Sørensen og Anni Sønderholm overtog ejendommen omkring 1986 og oprettede blomsterhandelen Stalddørens Blomster en halv snes år senere. Tilføjet dec. 2011: som beboer på adressen ses i vejviseren K. Nielsen. Tilføjet april 2014: huset til salg for 1.695.000 kr. Grund 6.587 m², opgives opført i 1911.

¹⁹ Jeg har også fået at vide, at det var Århusvej 4, der ejedes af Friis og senere Hougaard.

Til venstre Aarhusvej 6, luftfoto 1958. Til højre Elmevang Aarhusvej 8, luftfoto 1958. Kgl. Bibl. Sml.

ÅRHUSVEJ 8

er også udstykket fra Elmehøj, matr. nr. 11, omkring år 1910. På et tidspunkt har den været kaldt Elmevang. Den byggedes af og blev i mange år drevet af Karl Jørgensen, en bror til rutebilkongen Laurits Jørgensen, og dernæst fra 1950'erne af sønnen Christian Jørgensen og hustru Margrethe. Chr. Jørgensen døde for få år siden. Også denne ejendom fik tillagt 1,7 ha. eng i Følle Bund – efter at staten havde overtaget Kalø efter konfiskationen i 1945. Et tredje tilsvarende engstykke tillagdes Ove Lund Nielsens gård i Skrejrup, Skrejrupvej 2. Begge disse arealer er ligesom Århusvej 6's englod tilbageført til Kalø og indgår i et større naturgenopretningsprojekt for Følle Bund (læs om dette i tillægget, projektet angår reelt kun den vestlige bred langs Knubbro Bæk, d.v.s. den del af Følle Bund, der ikke hører til landsbyen Følle, men til Kalø).

Ejendommen blev handlet for et par år siden, og den nye ejer Flemming Schmidt Baggersgaard har sat et større restaureringsarbejde i gang. Stuehuset ud mod vejen har antaget en meget meget flot skikkelse. Ejendommen var i handelen igen i foråret 2004 og købtes af advokat Stig Viborg (?) og Leif Sørensen, der har planer om at udstykke byggegrunde til det kommende boligkvarter Rønde Vest fra den.

Ejendommen ligger i Århusvejs knæk mod højre, før Randersvej.

Ejendommen lige om hjørnet må også være udstykket fra gård nr. 11 – det er Djurslands Elektro. De andre huse på hjørnet må være af senere oprindelse og kan evt. være senere udstykninger fra de første to ejendomme her på hjørnet.

Peder Mølgaard fortæller, at han og hans hustru i perioden 1951-54 boede i hus nr. tre fra Århusvej 8, et hus, der siden er nedrevet, men et nyt er bygget samme sted. Siden er kommet to nye huse til mellem Århusvej 8 og Peders tidligere hus (adressen må i dag være Lerbakken). Han købte huset af Oline Svenningsen, en dengang 80 år gammel dame. Det var nogenlunde i samme periode, Århusvej 8 overgik fra Karl til Chr. Jørgensen.

Tilføjet dec. 2011: Det lykkedes ikke advokat Viborg og Leif Sørensen at blive enige med Rønde Kommune om udstykningen af området. Rønde Kommune udstykkede derefter sin del af området, men salget gik først i gang efter kommunalreformen, og her ramtes det af finanskrisen i 2008. Der er dog i løbet af 2010-11 så småt kommet gang i salget, og der er nu opført en halv snes huse.

Advokat Viborg boede i en periode i ejendommens bygninger, men de ser nu ubeboede ud. Som beboere på adressen er i vejviseren opført A. Liedecker, S. Pedersen og G. Sørensen.

ÅRHUSVEJ 10

er Toftegaarden, der er efterfølgeren af Karenslund, der lå inde i byen, men brændte i 1932. Gårdens historie er beskrevet i kapitel 2.

Toftegaarden ejedes af Laurits Madsen, senere sønnen Marius Madsen, der var lokalhistorisk interesseret, og hvem mange af oplysningerne i denne bog skyldes.

Da Ilse og Marius Madsen gik på pension omkring 1990 og flyttede ind på Gartnervangen i Rønde, overtog datteren Klara Sørensen og svigersønnen Ove (med sønnen Thomas) Toftegården.

Ove har VVS og smedefirma, Klara er aktiv i Følle Borgerforening, p.t. formand.

ÅRHUSVEJ 12

er den gamle forskole, hvis historie er beskrevet i kapitel 3.

Formodentlig er huset opført af snedker Jørgen Andersen i 1898. Det husede to lejligheder. 1905 meddeler sadelmager og tapetserer Ingvor Sørensen i Adresseavisen, at han har "nedsat sig i snedker J. Andersens ejendom og anbefaler sig med alt til faget henhørende". Det er sikkert i den anden lejlighed, og om det er denne eller snedkerens lejlighed, der er blevet tom og blev lejet af kommunen til forskole i 1910, er svært at vide. Forskolen var i huset, under frk. Louise Krause Sørensens myndige ledelse, indtil den fik egne nye bygninger ude på Rågholmvej i hjørnet af Søren Bruus's mark (Per Kristiansens tidligere ejendom) i 1925.

Det fortælles om snedker Jørgen Andersen, at han havde lavet sin egen ligkiste, der stod parat oppe på loftet.

Huset på Århusvej blev senere overtaget af Ras Mureren, der var gift med Ellen Andersen, der boede i den ene af husets lejligheder (stuen til venstre, 73 m²) indtil sin død i oktober 2001, 70 år gammel.

I nekrologen over Ellen Andersen²⁰ fortælles det, at hun stammede fra Funder ved Silkeborg og lærte sin kommende mand, murersvend Rasmus Andersen at kende, mens hun havde plads hos en familie på Mols. De flyttede til Følle straks efter at have giftet sig. Ellen var i en årrække beskæftiget på Dueholms planteskole på den anden side af Århusvej. Rasmus døde omkring 1981.

Sønnen Torben og svigerdatteren Ann har i mange år boet i husets anden lejlighed. Efter Ellens død blev de to lejligheder lagt sammen til én bolig på ca. 240 m². Grunden er på 1095 m². I 2023 er huset til salg for 2,3 mill. kr. Marts 2024 til salg for 2 mill. kr. Det samme aug. 2025.

Aarhusvej 12, foto april 2025 VFH.

²⁰ Århus Stiftstidende 13. okt. 2001.

ÅRHUSVEJ 14

Er bygget 1910 og er Følles gamle slagterbutik. Butikken lå i den bygning, der i dag fungerer som udhus. Slagter var her i mange år Anton Pedersen²¹. Konens fænomenale leverpostej var kendt viden om. Anton slagtede også for folk, tog ud på gårdene og klarede det.

Sønnen Victor boede på Rønne Allé i det hus, der i dag ejes af tidligere postbud Arne Lykke Nielsen.

Victor var også uddannet slagter, og da faderen døde, flyttede han til Følle og drev slagterforretningen videre. Han blev kendt som en usædvanlig venlig mand. Han solgte meget gennem sine landture, kørte også rundt med varer i Følle by. Butikken var velholdt og respekteret.

Victor døde for en del år siden, enken Doris bor nu på plejehjemmet. Sønnen Flemming boede i huset i Følleⁱ, indtil det 2004 solgtes til lederen af Børnehaven Vigen, "Ras".

Dec. 2019 til salg for knap 2 mill. kr., bolig 257 m². grund 1276 m², 7 værelser. Til salg marts 2020 med samme oplysninger + byggeår 1910, salgspris 1.895.000 kr.

Aarhusvej 14, luftfoto 1952. Kgl. Bibl. Sml.

²¹ Sonja Jacobsen fortæller, at slagter Pedersen ejede den grund på Søndervangen, som hendes forældre købte – og her står navnet opført som Niels Pedersen.

I slagter Anton Pedersens have. Fra venstre Anna Pedersen, Viktor Pedersen, Emma Nielsen (Simon Nielsens datter), Anton Pedersen. Foran: Ras P. Godt (Egnsarkivet hæfte 55)

ÅRHUSVEJ 1: ÅGÅRD

Vi tager nu tilbage til Rønde for at tage turen ind mod Følle på den modsatte – sydlige – side af Århusvej.

Århusvej 1 er Børge Mikkelsens tidligere ejendom. Den er udstykket fra gården matrikel nr. 3. Den kaldes ”Ågård”, hvilket må have at gøre med, at dens jorder går ned til Knubbro Bæk. Området omkring bækken kaldtes af de gamle ”Åkjær” – et minde herom er stadigvæk Åkjærsvvej, vejen på den modsatte side, hvor Rønde Tømmerhandel ligger.

Børge Mikkelsen, gift med Margrethe, er gået på pension og bor nu på Vestre Fasanvej i Rønde. Parret fejrede diamantbryllup i foråret 2002.

Børge Mikkelsen solgte omkring 1995 et stykke jord fra til skydebanen ved Følle Mølle. Arealet vrirler med oldtidsminder, der er fundet kassevis af flintøkser og andre oldtidsredskaber, kan Børge Mikkelsen berette. Da Ebeltoft Museum gravede her forud for etableringen af skydebanen gjordes der ikke de store fund, men tidligere var det konstateret, at der var et værksted for produktion af stenøkser. ”Da jeg begyndte at pløje med traktor på marken, vrirlede det op af jorden med stenøkser, flækker og pilespidser” beretter Børge Mikkelsen. ”Før de anlagde rensningsanlægget fandt Pauline Asingh fra Ebeltoft Museum noget 7 forskellige steder, men hun gravede kun det ene sted, fordi der ”også skulle være noget at grave i for eftertiden”. Da de så bagefter anlagde rensningsanlægget, gravede de 5 m. jord væk, så der har de nok ødelagt det hele”, mener Børge Mikkelsen.

Børge Mikkelsen solgte ejendommen omkring 1997-98 og gik på pension.

På ejendommen ligger et spændende oldtidsmonument, lige overfor det grønne areal, kommunen ejer vest for Knubbro Bæk. Monumentet, der ligner en skibssætning og er omgivet af høje træer, bestod oprindeligt af en sammenbygget langdysse og runddysse, men det er blevet så grundigt restaureret en gang i 1880’erne, at dets autenticitet i den nuværende form kan være tvivlsom. På grund af 7 store sten i anlægget har det på et tidspunkt været kaldt ”de 7 sandemænd”. Der knytter sig det sagn til stedet, at højen oprindelig var et tingsted, hvor man engang skulle have afgjort en sag af allerstørste betydning. Der var indkaldt syv vidner, ”sandemænd”, men de var købt af den ene part til at vidne falsk. Som straf blev de til sten og har stået der siden.

Anlægget er så interessant og seværdigt, at det behandles i et særligt afsnit nedenunder – se dette.

Ifølge Børge Mikkelsen byggedes gården af Chr. Sørensen på gården matrikel nr. 3 (Bernbo) i 1906. Han ville skaffe hver af sine fire sønner en gård. Den af sønnerne, der fik den nye gård, gik imidlertid fallit efter ca. fire år, hvorefter gården blev købt af Niels Holst. Det var ham, der fik oldtidshøjen fredet og plantede træerne der.

Niels Holst solgte i 1940, men fortrød siden og kom hvert år og sad ved oldtidshøjen, fortæller Børge Mikkelsen. Gården købtes af Karl Jensen, der havde den, indtil Børge Mikkelsen købte i 1946.

Tilbage til Sørensens fire sønner: en anden søn, Anton, fik en gård ved Følle Strand, (senere Emil Løbers). Men han gik også fallit efter få år. Den tredje byggede i 1908 den senere Johs. Olsens gård Århusvej 3. Den fjerde, Jens, fik gården derhjemme.

Børge Mikkelsen solgte gården til Klara og Ove Sørensen på Toftegården i 1996, men de var kun interesseret i jorden og solgte derfor bygningerne fra til A. og H. Christensen med firmaet ”H. J. Betonboring”.

Tilføjet dec. 2011: Børge Mikkelsen døde sidste år. Ejendommen er nu under renovering – har fået ny ejer. Vejviseren har stadigvæk A. og H. Christensen som beboere.

”DE SYV SANDEMÆND”

Lige vest for Rønde, på sydsiden af landevejen, lidt vest for Knubbro Bæk, ligger et dysseanlæg, der af de lokale tidligere var kendt som ”de syv sandemænd”. Fra vejen ses kun en klynge træer, men hvis man går over marken, der tilhører Ågård, Århusvej 1, Følle, møder man en temmelig stor klynge sten, der fremtræder som en langdysse med hele tre gravkamre. Der er dog tale om en noget hårdhændet restaurering af det oprindelige dysseanlæg, der formodentlig bestod af en sammenbygget langdysse og runddysse, foretaget af ejeren af marken i 1880’erne. En senere ejer, Børge Mikkelsen, der havde gården fra 1946 til 1996, fortalte historien om stedet sådan til mig i 2001:

”De syv sandemænd”, foto VFH 2011.

Sagnet om de syv sandemænd

”Monumentet, der ligner en skibssætning og er omgivet af høje træer, rummer tre gravhøje, men det er muligvis blevet så grundigt restaureret en gang i 1880’erne, at dets autenticitet i den nuværende form kan være tvivlsom. På grund af syv store sten i anlægget har det på et tidspunkt været kaldt ”de syv sandemænd”. Der knytter sig det sagn til stedet, at højen oprindelig var et tingsted, hvor man engang skulle have afgjort en sag af allerstørste betydning. Der var indkaldt syv vidner, ”sandemænd”, men de var købt af den ene part til at vidne falsk.

Dommeren havde nok på fornemmelsen, at der var noget galt med vidnesbyrdene, men de syvs ordfører, en gudsforgåen rad, tilbød uden at blinke, at de ville sværge på sandheden af deres ord, og at han ville ønske, at de ville blive forvandlet til sten på stedet, hvis de løj.

Dommeren tog dem på ordet. Han lod dem sværge, og i samme nu, de havde aflagt eden, blev de til sten. Og der må de nu stå til evig tid som straf for deres forbrydelse.

Senere skæbne

Dækstenene til de tre oprindelige runddysser blev ifølge Børge Mikkelsen brugt til at bygge stenkisten under den nye Århusvej i 1854 (den nuværende hovedvej og Hovedgade). Dette stemmer med Nationalmuseets første optegnelser om stedet fra 1894, hvor det noteres, at anlægget i forbindelse med anlægget af den nye Aarhus-Grenaa landevej, der forløber lige nord for, sammen med flere dysser i nærheden blev ”plyndret”. Museet anfører også, at anlægget har været udsat for ”en hårdhændet og meget uheldig restaurering, foretaget af ejeren selv”. Restaureringen må altså være sket før 1894 og har vel været et sikkert velment forsøg på at råde bod på ødelæggelserne ved vejanlægget i 1854.

Mærkeligt nok omtaler Nationalmuseet hverken i 1894 eller senere sagnet om de syv sandemænd. De lokale har åbenbart ikke fortalt historien til museets folk.

Hvis vi antager, at restaureringen er foretaget af ejeren en del år efter 1854 og før 1894, så må den formastelige ejer være Søren Christensen ”Smed”, der ejede gården ”Bernbo” (matr. Nr. 3) fra 1863 og frem til omkring århundredskiftet. Ågård – og nabogården Århusvej 3 - er nemlig først udstykket fra Bernbo efter århundredskiftet 1900, formodentlig i 1906.

Søren ”Smed” var i øvrigt dannebrogsmænd og veteran fra krigen i 1864. Det passer fint med, at han har haft så stor historisk interesse, at han – desværre helt uden den fornødne fagkundskab - gik i gang med at restaurere det storslåede dysseanlæg, som han sikkert har været stolt af at have liggende på sin mark.

Hans Ellekilde skriver i 1923²², at ”mindesmærket er nu desværre ødelagt. To af sandemændene står ved indkørslen til Røndegaard, to andre skal være i haven samme sted. Efter fotografi at dømme har de syv sandemænd muligvis været de syv sidste sten i en langdysses sidekreds, hvor selve dyssen i ældre tid er forsvundet”.

Nationalmuseet noterer i 1935, at stedet er bevokset med løvtræer, så dyssen ikke kan ses fra landevejen, og at ”ejeren har med vilje beplantet stedet, for at dyssen ikke skal blive ødelagt, og for

²² Hans Ellekilde: ”Gennemgang af Kaløegnens Folkesagn”, i ”Det første danske Hjemstavnskursus i Rønde ved Kaløvig 1. – 10. august 1923”, Aarhus 1924.

at undgå forespørgsler med henblik på køb af stenene”. Ejeren var venligt stemt over for en restaurering, men en fredning kunne ”af forskellige grunde” ikke ordnes med det samme.

Ejeren var på det tidspunkt Niels Holst, og oplysningen passer med lokales beretning om Niels Holsts store interesse for anlægget. En senere ejer, Børge Mikkelsen, fortalte i 2001, at Holst efter at have solgt gården i 1940 hvert år kom og besøgte oldtidsanlægget og sad der en tid i stilhed.

Efter Nationalmuseets besøg i 1935 blev anlægget fredet og tinglyst tre år senere. I fredningsteksten er stedets tilstand meget nøjagtigt beskrevet - hvilke sten, der er bevaret og i hvilken tilstand (se senere).

John Widahl fortæller, at i hans barndom i 1940’erne blev dyssen kaldt ”Kongstedet” og hans far Børge Widahl omtaler det samme i sine erindringer fra begyndelsen af 1900-tallet. Det kunne lyde, som om ideen om et tingsted er blevet forbundet med kongens tilstedeværelse. Derimod er det helt umuligt at forklare, hvorfor området dernede, altså marken omkring Knubbro bæk, altid blev kaldt ”Frankrig”. Området har været populært som legested for byens børn, der også om vinteren søgte ned til mølledammen ved Følle Mølle, lige ved siden af, for at kælke og løbe på skøjter.

Børge Mikkelsen fortalte i 2001, at hele marken omkring oldtidsanlægget vrimlede med oldtidslevn, utallige stenøkser og flinteredskaber. Nationalmuseet noterer i 1894, at der har ligget to oldtidshøje vest for anlægget, og at der her også er fundet talrige levn fra oldtiden.

Fagkundskabens tolkning

Mit eget tip, da jeg besøgte anlægget, var at der er tale om en langdysse med tre gravkamre. Børge Mikkelsen talte om oprindelig tre gravhøje eller tre runddysser. Vi har begge misforstået det hele, i hvert fald hvis man skal tro på sagkundskaben i form af Nationalmuseet.

Museet besøgte som nævnt anlægget første gang i 1894 og tolker det som en langdysse i nord, bygget sammen med en runddysse i syd. Det nordligste af langdyssen noteres at være ødelagt og indgået i dyrkningen af den omgivende jord.

Den bevarede del af langdyssen blev målt til at være 16 meter lang og 9 meter bred, mens runddyssen målte 11 meter i diameter. Langdyssens tre gravkamre er alle bevaret, men i miserabel tilstand. Runddyssens gravkammer er også bevaret, om end i mangelfuld tilstand.

De bevarede sten noteres alle at være ”meget anselige og genrejst ved restaureringen”.

”De syv sandemænd”, det ene langdyssens tre gravkamre. Foto VFH 2011.

Langdyssens bevarede sten

I fredningsteksten fra 1938 noteres, at følgende sten af langdyssen er bevaret:

Randsten: fem i øst, fire i vest, alle stående.

Det **nordlige gravkammer:** en bæresten i syd, en i vest, mens tre i nord er opsat i nyere tid ved restaureringen, to gangsten (sten i gangen, der fører ind i gravkammeret) bevaret mod øst.

Det **midterste gravkammer:** en bæresten i nord, to par gangsten mod øst.

Det **sydlige gravkammer:** to bæresten i nord og vest, et par gangsten mod øst.

”Alle sten er meget anselige og genrejst ved restaureringen. Trægroet i ager”.

Runddyssens bevarede sten

19 store **randsten** er bevarede.

Af **gravkammeret** er bevaret to bæresten mod nord og to mod syd. Den østlige ende mangler. To par gangsten mod vest, med to tærskelsten.

Alle sten bemærkes at være meget store og ”trægroet i ager”.

Senere besigtigelser

Nationalmuseet besigtigede stedet igen straks efter krigen, i 1946. Beskrivelsen ved den lejlighed er den samme som i 1935 og fredningsteksten i 1938.

I 1982 er det Skov- og Naturstyrelsen, der er på ”nyberejsning af fredede lokaliteter”. Styrelsen har genopmålt anlægget og kommer til følgende mål for langdyssen: 18 m lang, 10,5 m bred, altså begge mål lidt større end Nationalmuseets tidligere. Men styrelsen noterer også, at ”oprindelig længde er uvis, ovennævnte længdedimension er en smule usikker, da afgrænsningen mod runddyssen mod syd ikke kan fastlægges præcist”. Anlæggets bund ligger i niveau med marken mod øst, mens der mod vest er et ”ca. 0,5 – 1,0 m stort terrassehak uden for randstenene”.

Det noteres, at nogle af stenene er væltet, men ellers fremstår anlægget ”meget pænt og seværdigt”.

1987 er Skov- og Naturstyrelsen igen på stedet og giver nu en ny beskrivelse af langdyssens midterste kammer: ”Af selve kammeret ses kun én stor, væltet sten, formentlig en nordlig bæresten (men kan dog også være en vestlig randsten nedrasat i krateret efter et helt sløjfet kammer). Derudover forefindes af gangen to par bæresten (hvoraf den sydvestlige er væltet) samt to hertil hørende tærskelsten”.

2012 er det Moesgaard Museum, der er på ”museal besigtigelse”. Museet bekræfter stort set de tidligere beskrivelser, men har fundet brændt flint omkring dyssen og noterer i øvrigt, at der på grund af sammenbygningen af langdyssen og runddyssen er tale om et ”kompliceret” anlæg.

Lad mig slutte med nogle af de ord, der går igen i de mange beskrivelser lige siden den første i 1894: et ”anseligt”, ”kompliceret” og ”seværdigt” anlæg.

Ærgerligt, at adgangsforholdene er temmelig umulige. Det bedste råd er nok at smide bilen ved Hospice Djursland og gå ad stien lige nord for hospicet ned i bunden af Knubbro Dækdal. Når stien i bunden af dalen drejer mod syd, fortsætter man i stedet lige ud over Knubbro Bæk ad den primitive træbro. Herfra ses anlægget tydeligt, og så er det bare at have gummistøvlerne på og gå over marken derud. Og håbe på ejerens forståelse.

Det lyder måske kompliceret, men hele vandreturen er faktisk kun på højst 300 - 400 m.

Artiklen om de syv sandemænd er tilføjet i februar 2020. Hovedkilden er – ud over samtale med Børge Mikkelsen - www.kulturarv.dk/fortidsminder.

ÅRHUSVEJ 3: BODILSMINDE

er også udstykket fra gård nr. 3. Det skete i 1908 til Karl Sørensen ”Smed”.

Ejendommen kaldes ”Bodilsminde” – muligvis opkaldt efter Karl ”Smeds” datter. Den blev drevet af Johs. Olsen og senere af dennes søn Jens Olsen, der solgte i 1992 til tømrer Per Hansen. Jens Olsen blev dog boende på gården til 1993, idet han ventede på en ældrebolig i Rønde. Jorden var tidligere solgt fra til Marius Madsen, Toftegården.

Per Hansen stammer fra Thorsager, og har lært hos Vagn Christiansen i Rønde. Da han købte ejendommen, havde han det første par år en aftale med tømrer Bertel Clausen i Følle. P.t. har han en fast aftale med HTH-køkkener om opsætning af køkkener, mest i området omkring Randers, men det meste af tømrerfirmaets kundekreds er på Rønde- Hornsletengen.

ÅRHUSVEJ 5

er Dueholms planteskole, også udstykket fra gården matrikel nr. 3 Bernbo.

Helge og Gerda Dueholm etablerede gartneri og planteskole i 1937. Virksomheden fik hurtigt et godt ry langt omkring, og i mange år var der et betydeligt folkehold, som Gerda stod for forplejningen af.

Dueholms planteskole 1950. Egnsarkivet.

Planteskolen blev i 1983 overtaget af sønnen Ove Dueholm, f. 1939, og hans kone Annalise. Gerda og Helge flyttede ind i naboejendommen Helshøjvej 1, men i de første mange år hjalp Helge Dueholm stadigvæk til i virksomheden²³. Helge Dueholm døde omkring år 2000, Gerda Dueholm i 2003, 93 år gammel.

Planteskolen er blevet kendt over hele Djursland. Man kan på sin vis sige, at den følger den gamle tradition fra Jørgen Sørensen Thyrresen og Thyrislund godt op. I de senere år er der opstået andre planteskoler i nabolaget, ikke mindst Åkjærsgaards Planteskole ude ad Smouenvej. Ove Dueholm udtalte i 2007 til avisen: ”For blot 15 år siden havde planteskolen tre elever og to medhjælpere i højsæsonen. Nu klarer vi to det selv med en enkelt medhjælper i sæsonen og den nødvendige hjemmeside med netbutik. Vi har måttet indskrænke meget for at leve af det. Tidligere lavede vi alt selv til detail og solgte overskudsplanterne en gros. Nu er det blevet storproduktion af enkelte sorter, ligesom i landbruget. Vi mærker især stor konkurrence fra Holland og Polen. Det er en meget hård branche, og vores børn ønsker ikke at overtage...”²⁴

En helt anden sag er, at Ove Dueholm er kendt som en fremragende pistolskytte i Rønde Pistolklub, og at han har en fortid som formand for Rønde Jagtforening²⁵.

Tilføjet dec. 2011: planteskolen blev sat til salg efter forårsplantesæsonen i år, og Ove flyttede til Randers-området. Tilføjet marts 2014: Planteskolen nu solgt til Michael og Bettina Tetzlaff, Nr. Holmgaard ved Lemvig (Bettina er søster til Anne Sophie Gamborg på Møllerup), der vil leje den ud til ejerne af Odasminde Gårdbutik på Skrejrupsvej ved Thorsager, Dan Christensen og Allan Jensen. De vil oprette gårdbutik med salg af egne økologiske landbrugsvarer: frugt og grønt, æg, blomster og planter, samt salg af frosset vildt fra fam. Tetzlaffs vildtslagteri. De har ansat Janne

²³ Nekrolog over Gerda Fløe Dueholm i Århus Stiftstidende 5. aug. 2003.

²⁴ Århus Stiftstidende, tillægget ”Ferdinand” 28. jan. 2007

²⁵ Århus Stiftstidende 22. febr. 2009 i anledning af Ove Dueholms 70-års fødselsdag.

Zimmermann fra Sabro med 26 års erfaring fra gartneriauktionen GASA til at passe gårdbutikken, der åbner 29. marts 2014 under navnet Følle Bæk Gårdbutik. Tilføjelse juli 2017: gårdbutikken nu lukket, bygningerne til leje. Tilføjelse sept. 2024: opført 1937 / 1943, nu til salg for 7,5 mill. kr. bolig 245 + 100 m², grund 46.364 m², med ”mulighed for at opføre et nyt hus oppe i skoven med panoramaudsigt over Kalø Vig og landskabet til Mols Bjerger”, idet eksisterende bygningers status skal ændres fra bolig til erhverv ell. lign.

MELLEM ÅRHUSVEJ 5 OG 7

går Helshøjvej fra, og her ligger på hjørnet af den og Århusvej Helshøjvej 1.

Huset blev i sin tid bygget af Søren Rønde som aftægtshus til ham selv, men han flyttede aldrig ind. I stedet solgte han huset til Chr. Toftgaard, der i 1950 overlod det til sin forvalter Peder Pindstrup og dennes hustru Edith, der boede her i ti år – før de selv byggede hus på Søndervangen.

Senere boede Gerda og Helge Dueholm (fra planteskolen) her, som pensionister, efter at have overladt planteskolen til næste generation. Helge Dueholm døde omkring 2000 – Gerda i 2003. I dec. 2011 står ”Dueholms Planteskole” opført som ”beboer”. 2014 ses huset udvidet med en helt ny bygning i træ, forbundet med det gamle hus med en gang.

ÅRHUSVEJ 7

Denne ejendom har en broget historie.

Sidst i 1800-tallet boede sadelmager Morten Chr. Jørgensen og hustru Stine her. Det store to-etagers udhus var garveri, så han garvede altså selv sit læder. Efter ham overtog sønnen Otto Jørgensen virksomheden.

Otto Jørgensen var sønnesøn af Jørgen Sørensen Thyresen og ”min bedstefars bror”, fotæller Knud Rasmussen fra Enghuset ved Følle Mølle. Han flyttede først i 1900-tallet til Rønde og købte her omkring 1920 Rønde Biograf i hjørnejendommen Frederiks Allé – Hotelgyden – Senere blev biografen flyttet ned i Hovedgaden, den ophørte omkring 1980 (på det tidspunkt ejedes den af sønnen Jørgen Jørgensen). Den tidligere (før 1920) biografejer Helbo Rasmussen flyttede til Hammel og drev i en årrække biograf der.

Omkring 1906 overtog/lejede Thøger Jensen garveri-huset og indrettede her trykkeri til Adresseavisen. Efter Bredahls overtagelse af Adresseavisen flyttedes trykkeriet dog til Rønde (et baghus til købmand Kjerrumgaard, senere i det nuværende TV-hus).

Omkring 1914 blev huset overtaget af Lydia og Simon David Levinson. Han var jøde og fra Georgien, hun var københavner. Han var flygtet fra Rusland, og huset blev derfor i folkemunde kaldt ”russerkasernen” – eller bare ”kasernen”. Det fortælles, at han var blevet skudt i Rusland og stadig havde en kugle i kroppen.

Levinson var klunser og kræmmer og rejste rundt og handlede.

Fru Levinson indrettede mejeriudsalg i huset. Det var populært blandt de unge, der ofte sad i grøften overfor om aftenen for at følge med i trafikken og drøfte dagens hændelser. ”Privaten” blev brugt til café, når vejret ikke var til grøften.

Senere blev huset overtaget af en kommis i Rønde og efter ham af produkthandler Niels Pedersen, og hans kone Gerda, der drev mælkeudsalget videre. De havde huset i måske 50 år.

Niels lod baghuset indrette til 4 lejligheder. Thage Følle Petersen har en overgang boet i en af dem. Kirsten og Heinrich Nielsen boede der, indtil de byggede på Søndervangen 10. Ved siden af boede Annelise og Valdemar Nielsen (Annelise bor i dag i Hornslet). Ud mod Tangvejen boede nederst Kristian ”Sømand” (en bror til Valdemar), og ovenpå boede en søster, Sigrid Nielsen (der døde for få år siden). ”Kasernen”, kaldte man endnu huset.

Niels har arbejdet i gartneriet og været privatchauffør hos La Cour i Pindstrup (mosebruget), og Gerda hjalp fru la Cour ved fester o. lign.

Niels gik oprindelig rundt med en trækvogn. Senere fik han knallert, og så blev trækvognen spændt bagefter. Han kørte bl. a. med brændsel. Så købte han en gammel bil af Helge Dueholm, og så begyndte han at gøre det meget i gammelt jern.

Fladstrup-smeden i Grenaa ejede huset en overgang. Nogle siger, at det var ham, der lod de fire lejligheder indrette i baghuset.

Jeg husker selv mejeriudsalget i huset i 1970'erne og formoder, at Niels og Gerda er holdt op engang i 1980'erne. Gerda bor nu i "City-huset" i Rønde.

Gerda's Brødudsalg og Niels' "Følle Produkthandel", luftfoto 1961. Kgl. Bibl. Sml.

I dag ejes huset af Cornelia Siegumfeldt, Ørsted, og baghuset er skilt fra og har adressen Tangbakkevej 1. Lige nu er ejendommen under kraftig restaurering (2003).

Tilføjet dec. 2011: ejendommen flot restaureret, reklame for "Boxit", udleje af pulterkamre, i vejviseren er K. Horn opført som beboer. Tilføjet okt. 2022: til salg for 1,2 mill. kr. 125 m² bolig, 578 m² grund.

Aarhusvej 7, foto april 2025 VFH.

ÅRHUSVEJ 9

er oprindelig beboelseshuset til Følle bymølle, hvis rester i dag findes som Aarhusvej 11.

Bymøllens historie er skildret i kapitel 3.

Møllen blev i 1920 solgt til Thorvald Rasmussen, der i 1927 solgte møllen fra, men beholdt beboelsen ud mod Aarhusvej. Her havde han cykelbutik ud mod vejen, og cykelværksted bagud. Han solgte også benzin fra en gul stander ude ved vejen, det var Shell, lige over for stod en rød stander, hvorfra købmand Mogensen solgte benzin.

”Cykel-Thorvald” var gift med Marie Rasmussen, der blev referent for Venstre-avisen Århus Amtstidende (dengang egnens mest holdte avis), og som også skrev artikler om Følle i Østjysk Hjemstavn. Hun var både politisk og historisk interesseret og opfordrede folk til at skrive deres erindringer ned. Hun arrangerede også udflugter for byens borgere, med Sechers røde rutebiler.

Parret havde tre sønner, Håkon, Erling og Carl Emil. Erling var en overgang skræddermester i Rønde.

Sønnen Carl Emil, der havde været mekaniker i Horsens, boede i lejligheden i den gamle forskole lige overfor (vist nok ovenpå). Han overtog forretningen, da Thorvald blev syg.

Carl Emils datter Helle Thygesen fortæller i april 2021:

Jeg er barnebarn af Marie og Thorvald Rasmussen. Farfar havde cykelforretningen, og farmor var referent ved Aarhus Amtstidende og skrev artikler til Randers Dagblad.

Jeg selv blev født i Horsens, hvor vi boede, indtil farfar blev syg i 1949, og far måtte tage hjem til Følle og overtage forretningen. Vi flyttede al vores habengut hjem til farmor, hos hvem vi boede indtil 1953. Da kunne vi få den ledige lejlighed på kvisten overfor. Elna og Harry, som havde boet der hidtil, flyttede til Thorsager. Huset var på det tidspunkt ejet af Marie og Ansgar Sørensen. Farfar døde i 1950. Farmor arrangerede ture for de ældre i sognet, og jeg fik gerne lov til at komme med. I det hele taget var farmor en kvinde forud for sin tid. Hun rejste til udlandet, hvilket ikke var særlig almindeligt dengang. Hun var både i Holland, Frankrig og England. Hun var rigtig god til sprog, og underviste mig i engelsk, inden vi fik det i skolen. Selv deltog hun i fransk-undervisning sammen med studenterne på Rønde Kursus! Hun underviste også de unge piger i Følle By i håndarbejde. Da jeg var 9 år, bad farmor mig om at komme over til hende, direkte fra skole. Jeg skulle brodere en dug til min mor til jul.

Hun var også lotte i Hjemmeværnet, var medlem af stort set alt, såsom Husmoderforeningen, Østjysk Hjemstavn, afholdsforeningen m.m. Politisk var hun meget dedikeret venstre-kvinde. Jo, der var gang i hende.

Ofte tog hun mig med rutebilen til Aarhus, hvor vi var på hovedbiblioteket i Mølleparken. Her lånte farmor bøger. En del af det, hun har skrevet, har jeg givet videre til lokalarkivet i Feldballe.

Du nævner et sted, at forretningen ved Peder Vendelboe må være bygget af Ella og Jørgen, da de overtog huset. Det er ikke tilfældet, da forretningen eksisterede i min barndom i 50'erne. Når vi gik om i byen, var der altid noget at kigge på. Og forretninger var jo ikke dem, der var flest af. Ella og min far, Carl Emil, havde gået i skole sammen. Hun var en dejlig, lattermild kvinde, som jeg holdt meget af.

Aarhusvej 9, luftfoto 1962, hvor der er brugtvognshandel i huset. Kgl. Bibl. Sml.

Aarhusvej 9, foto april 2025 VFH. Stor tilbygning i haven. Øverst til venstre ses resterne af den gamle bymølle, nu beboelse med adressen Aarhusvej 11.

Carl Emil solgte til Gade, der var brugtbilsforhandler.

Henning Rasmussen overtog efter Gade, og han oprettede det kendte "Tingkeramik" i bygningerne. Firmaet var et stort foretagende i mange år, men det lukkede omkring 1999.

I dag driver Henning Rasmussen et hjemmeservice-firma, Følle Haveservice, fra huset, han gør bl. a. haver i stand for folk.

Tilføjet dec. 2011: vejviseren har I og K. Rasmussen som beboere.

ÅRHUSVEJ 11

er den gamle mølle, hvis historie er beskrevet i kapitel 3.

Møllen var bygget i 1882.

Sidste møllejer i Følle blev købmand I. C. Mogensen, hvis lagermand herefter måtte lære sig møllerfaget. Det blev ikke den store succes, og det endte med, at købmand Mogensen i stedet installerede en kværn på lageret derhjemme. Det har været midt i 1940'erne. Møllen blev brudt ned og flyttet til Handrup, hvor den senere brændte efter et lynnedslag.

Naboen, cykelhandler Carl Emil Rasmussens datter kommenterer i 2021:

Møllen husker jeg som et vartegn. Når vi kom kørende hjem til farmor, kunne vi fra toppen af Ugelbølle-bakken se møllen, og så var vi der snart. Jeg er født i 1944 og mener, at den stadig var der – omend forfalden, da vi flyttede til Følle i 1949.

Møllegrunden blev solgt til Stilling fra bæltefabrikken, der ombyggede fundamentet til møllen til bolig for sin ingeniør Iversen. Senere, omkring 1970, solgtes hus og grund til Leif Simonsen, der bor der i dag.

Tilkørslen til huset er i dag den samme som i mølletiden, mens den tidligere frakørsel på Røndesiden er sløjfet. Grunden er stadig rund på Røndegaard-siden som et minde om dens fortid.

Vejviseren dec. 2011 har stadigvæk L. og B. Simonsen som beboere.

Febr 2023 er Århusvej 11 til salg for 3 mill. kr. Grund 1360 m², bolig 141 m², noteres opført 1948 (må være omformningen til bolig).

Århusvej 11, den gamle bymølle. Foto april 2025 VFH.

ÅRHUSVEJ 13

hører til i husrækken Søndervangen, men har på grund af tilkørselsmulighederne til den gamle mølle åbenbart fået lov at have udkørsel til og adresse på Århusvej.

Huset blev i sin tid bygget af Chr. Toftgaard Nielsen på Røndegård til hans gifte fodermester. Det bebos i dag af C. og K. Pindstrup.

Vejviseren dec. 2011: stadigvæk C. og K. Pindstrup.

ÅRHUSVEJ 15

er Lundvang, der i sin tid blev købt af Holger Rasmussen Thyresen og er omtalt under Thyrislunds historie – afsnittet om ”Frugttræernes by” i kapitel 3.

Bebos i dag af I. og J. Rasmussen, en søn af Holger Thyresen.

En anden søn er Knud Rasmussen, der boede i Enghuset ved Følle Mølle (død omkring 2020).

Vejviseren dec. 2011 stadigvæk J. Rasmussen.

ÅRHUSVEJ 17

nabohuset, blev købt af Holger Thyresen fra Rasmus Godt. Det er omtalt under samme afsnit som Århusvej 15, under Thyrislunds historie i afsnittet om ”Frugttræernes by” i kapitel 3, og under Rasmus Godt: Bygaden 4. Det bebos i dag af Inger Rasmussen, der er enke efter Holger Rasmussen. Inger Rasmussen blev 90 år i 2004.

ÅRHUSVEJ 19

må som de andre to huse i rækken være udstykket fra gården matrikel nr. 6 (Banggården). Det ejedes i mange år af skomager og senere kreditforeningsrepræsentant Jens Jørgensen og hans hustru Karoline.

Det bebos i dag af K. og P. Nielsen (2002/03). Dec. 2001 ifølge vejviseren G. Frederiksen.

”Lundvang”, Aarhusvej 15, 17 og 19, luftfoto 1958. Kgl. Bibl. Sml.

SØNDERVANGEN

Søndervangen er en nyere foreteelse – fra 1950’erne og 60’erne. Adgangsvejen er via Den gamle Vej, men der er også gennemkørsel ad vejen mellem Århusvej 11 og 13. Ret til at udstykke ejendommene fik Røndegård i 1947. Ved kloakeringen af ejendommene i 1967 opføres følgende ejere af matrikelnumrene 4 q, r, s, t, u, v, x, y, z (alle udstykket fra Røndegård ifølge tilladelsen i 1947): Aksel Nielsen, Svend Andersen, Edvard Hansen, Heinrich Nielsen, J. E. Levinson, Ingolf Jørgensen, Peder Pindstrup og Niels Pedersen – idet den sidste grund 4z endnu ikke var frasolgt på dette tidspunkt.

SØNDERVANGEN 2

er en ubebygget grund. Den er i marts 2004 averteret til salg for 350.000 kr.

SØNDERVANGEN 4

Her bor Edith og Peter Pindstrup, der indtil 1960 boede i Helshøjvej 1, der var stillet til rådighed af Chr. Toftgaard på Røndegaard. Søndervangen 4 har de selv ladet bygge i 1960. Peter Pindstrup tjente i 45 år på Røndegaard, han trak sig tilbage i 1992, 70 år gammel. En notits i Århus Stiftstidende (24.10.02) i anledning af 80-års fødselsdagen 26. oktober 2002 beskriver det nære forhold mellem Peter Pindstrup og hans arbejdsgiver, Chr. Toftgaard: ”et ubrydeligt venskab mellem dem og deres respektive familier. Faktorer som gensidig tillid, loyalitet og viljen til at bevare en god arbejdsplads har helt igennem været det vigtigste. De to kunne læse hinandens tanker, og hver især vidste, hvad der var nødvendigt at gøre for bedriftens trivsel”. Peter Pindstrup har også været aktiv i Følle Borgerforening.

Edith arbejdede i mere end 25 år på Møllerens Hus, hos svigerinden og svogeren Anne Lise og Aksel Jensen, og var med til at gøre stedet til et yderst populært madsted.

SØNDERVANGEN 6

blev bygget af Thora²⁶ og Ingolf Jørgensen i 1959. Thora arbejdede i mange år i Århus. Ingolf arbejdede som murer i forskellige entreprenørfirmaer, bl.a. hos Dalgaard Sørensen og hos Korn og Foderstof på Århus Havn, hvorfra han gik på efterløn i 1961. ”Han var kendt som en slider på alle sine arbejdspladser. Han var i sine velmagtsår stærk som en bjørn og gik aldrig til side for noget arbejde”. Efter Thoras død i 1995 flyttede Ingolf til Rønde og solgte huset til de nuværende ejere Inge B. Vidkjær og Helge Hald. Ingolf Jørgensen døde 2003.

SØNDERVANGEN 8

blev bygget af Josef Levinson, der selv flyttede ind i kælderen, mens datteren Joan og hendes mand Tommy Sanco boede i resten af huset. Josef Levinson flyttede til Rønde, hvor han boede på Frederiks Allé i mange år, han døde omkring 2002.

I dag bor Curt og Ingrid Rønne i huset. I vejviseren står Curt Rønne opført som fisker, men i bogen ”Gamle Erhverv – og gæve mennesker”, der udkom i 2006, er der et kapitel, hvor Curt Rønne (her dog stavet Kurt) fortæller om sit erhverv som færgemand på overfarten mellem Møllerup og Voer i Randers Fjord. Det oplyses, at Kurt Rønne stammer fra Rønne på Bornholm og ofte omtales som ”Bornholmeren”. Han opgav tilværelsen som fisker omkring år 2000, hvor han så stillingen som færgemand var ledig. Siden har han været færgemand med 50 daglige ture over Randers Fjord. Færgen ejes i fællesskab af Rougsø og Nørhald kommuner – efter 1. januar 2007 formodentlig Norddjurs og Randers kommuner.

SØNDERVANGEN 10

blev bygget af Kirsten og Heinrich Nielsen først i 1960’erne.

Heinrich var udlært baker, men kunne ikke tåle melstøvet, hvorfor han under krigen tog arbejde i brunkulslejerne. Her mødte han Kirsten, der er fra Følle (Elmebakken 1, søster til Frode og Thage Pedersen). Da de flyttede til Følle arbejdede Heinrich i flere år med træspænde-fabrikation hos Heinrich Christensen på Bygaden, en underafdeling af Stillings Bælter.

Efter Heinrichs død bor Kirsten alene i huset.

SØNDERVANGEN 12

blev bygget af Marie og Edvard Hansen i 1955. De var fodermesterpar på Hannesminde og fortsatte med dette til pensionen – respekterede i byen for orden og regelrethed. Efter deres død solgte arvingerne i 1993 huset til de nuværende ejere, Connie og Jan Uhrskov.

Maries og Edwards datter Sonja blev gift med blikkenslager Erik Jacobsen og flyttede til Rønde (senere Grønfeld, hvor Erik døde). Sonja bor i dag på Bjerg Thomsensvej. Hun arbejdede i flere år på Adresseavisen.

Marts 2024 til salg for 4,5 mill. kr. oplyses opført 1956, renoveret 2006, bolig 231 m² + garage 60 m², grund 945 m². Jan. 2025 til salg for 3,8 mill. kr. – oplysninger som tidligere.

SØNDERVANGEN 14

blev bygget af Tove og Svend Andersen. Efter Svends død bor Tove her i dag alene.

Svend var født i Følle som yngste barn af Martha og Søren Andersen. Han var, lige som broderen Rasmus, murer – begge døde inden de nåede pensionsalderen.

Efter at have været alene i en del år lærte Tove Aage Jensen at kende, og de startede sammen Følle Taxi, som de drev sammen, indtil Aage døde i 2002.

²⁶ Nekrolog over Ingolf Jørgensen i Århus Stiftstidende 16. nov. 2003: her staves hustruens navn Dora. Herfra også citatet om Ingolf.

Søndervangen luftfoto 1958. Kgl. Bibl. Sml.

DEN GAMLE VEJ 14

Det sidste hus i Søndervangen ligger ud til Den gamle Vej og har adresse hertil. Lige som de andre huse i Søndervangen havde det oprindelig adresse Århusvej, derefter Søndervangen, indtil kommunen besluttede, at det skulle være Den gamle Vej... Adresseskiftene på Søndervangen giver stadigvæk lidt hovedrysten af beboerne, formodentlig er forklaringen et krav fra amtet om at der ikke må være adresse til Århusvej, da der ikke må være udkørsel hertil. Men resultatet er, at husrækken i dag har tre adresser: de første Århusvej, de næste Søndervangen, og den sidste altså Den gamle Vej.

Huset blev bygget af Asta og Aksel Nielsen, der tidligere havde boet hos Dueholms på planteskolen. Aksel var murer, og Asta var en skattet og eftertragtet kokekone. Asta bor i dag, efter Aksels død, alene i huset.

RANDERSVEJ

Fra Århusvej skal vi til Randersvej. Vi begynder i venstre side, fra Rønde-siden, og vi møder det første hus med adresse på Randersvej lige efter Bygadens udmunding:

RANDERSVEJ 1

et hus, der er omtalt i forbindelse med Bygaden 25 og 27, idet det er et aftægtshus fra Overgaard, og de to nævnte huse er udstykket fra dette hus. Det blev bygget af Søren Bruus i 1929. Beboer i dag af N. og V. Seeberg.

RANDERSVEJ 3

er også udstykket fra Overgaard, der på denne måde fik anvendelse for et par jordstykker, der var kommet til at ligge lidt "til overs" på den forkerte side af Randersvej, efter at gården efter branden i

1880 blev flyttet over på nordsiden af Randersvej og til en mere praktisk beliggenhed i forhold til markerne. Nr. 3 er bygget som fodermesterhus til Overgaard.

RANDERSVEJ 5 / ”KORSLUND”

oplyses i salgsannoncer 2019 opført 1888, 13,9 ha. jord omkring bygningerne, hvoraf 13 ha dyrkes. Pris 4 mill. kr. boligareal 213 m², grundareal 808 m². Matrikel nr 15b, altså udstykket fra Forkærgaard. Jord på begge sider af Ryomvej. Stuehusets førstesal renoveret i år 2000, stort maskinhus med rundbuehal på ca. 292 m². Beliggenheden er lige efter afkørslen til Aarhus / Grenaa og et kort stykke før Ugelbølle – Thorsager rundkørslen. For nogle år siden var der en sag om opførelse af rundbuehallen ud mod Aarhus-Grenaa landevejen, flere mente, bygningen var skæmmende (opført i skinnende metalplader).

Note dec. 2024: Gården er nu omdannet til Gartnergården med bl. a. drive-in salg af bagervarer m. m.

Læs om gårdens historie i kapitel 2 om gårdene under matrikel nr. 15.

KORSLUND: DET GAMLE MEJERI, Ryomvej 27

er udstykket fra Følle-gården matrikel nr. 15. Mejeriet blev oprettet i 1888 med Følle-gårdmænd som initiativtagere. Driften ophørte i 1925 og overgik i stedet til andelsmejeriet i Rønde. Korslund Andelsmejeris historie kan læses i kapitel 3.

De første møder om oprettelsen af mejeriet blev holdt hos Følle-gårdejere: Jørgen Bruus og Rasmus Rasmussen. Mejeriet begyndte driften 13. oktober 1888 og var dermed det første andelsmejeri her på egnen (kun Grønfeld var tidligere). Det dækkede Ommestrup, Ugelbølle, Faarup, Følle, Skrejrup, Rostved og Korup. Følle-gårdmændene ser ud til at have været de forreste blandt initiativtagerne og de toneangivende efter oprettelsen.

I 1890 oprettedes mælkeudsalg i Følle, og i 1892 var smed Eldrup i Følle med til at give tilbud på fabrikation af mælkevogne til mejeriet – ordren gik dog til karetmager Christensen fra Skrejrup. Indtil 1892 havde andelshaverne selv sørget for at transportere mælken til mejeriet.

Korslund Mejeri tog omkring århundredskiftet flere medaljer hjem for sin smør- og osteproduktion. Til gengæld begyndte der at vise sig problemer med afløbsforhold m.m. i de første år af 1900-tallet. Således klager Sundhedskommissionen i 1907 over, at ”Mejeriets Spildevand løber ud i et Bækløb, som bruges til Drikkevand i

Korslund Mejeri ca. 1916 (fra Folk og Liv på Røndeegnen bind 4 side 11).

Følle". Efter fortsatte klager måtte mejeriet lægge en septiktank og forsøge sig med boringer efter mere vand, dog forgæves.

Nye problemer opstod, da mejeriets ikke ganske få missionske andelshavere nægtede at levere mælk om søndagen. Problemet løstes i første omgang med nogle særordninger for de missionske leverandører. Men da der i 1918 oprettedes et privat "søndagsmejeri" i Rønde, d.v.s. et mejeri, hvor der ikke modtoges mælk om søndagen, flyttede mange af de missionske leverandører hertil.

Problemerne i Korslund fortsatte. 1916 klager mejeribestyreren over, at "rotter æder både gardiner og tæpper i bestyrerboligen". Maskinerne i mejeriet betegnes omkring 1920 som udslidte.

Samtidig var det private "missionsmejeri" i Rønde i økonomiske problemer. Løsningen lå lige til: andelshaverne i Korslund solgte det gamle mejeri og købte i stedet mejeriet i Rønde, hvis maskiner og udstyr var topmoderne og velfungerende. Det skete i 1925. Dermed var Korslund Andelsmejeris saga slut.

Den sidste formand i Korslund var Søren Rønde fra Karensminde, og han blev også den første formand i "Andelsmejeriet Kalø-Vig", som det officielle navn på det nye mejeri blev. På samme måde flyttede den sidste bestyrer i Korslund med over på mejeriet i Rønde, det var Lund Sørensen, der forblev mejeribestyrer i Rønde til 1960.

Problemet med levering af mælk om søndagen løstes i Rønde ved, at mejeriet skulle arbejde alle ugens dage, dog således at arbejdet om søndagen skulle være afsluttet senest kl. 8. (om vinteren dog kl. 9), og de, der ønskede det, kunne om sommeren levere mælk til skumning lørdag aften og undlade at levere mælk om søndagen.

Mejeriets historie kan læses i Folk og Liv på Røndeegnen bind 4.

Mælkevognen fra Korslund Mejeri omkring 1920 – nu er man blevet motoriseret
(fra Folk og Liv på Røndeegnen bind 4 side 34)

RANDERSVEJ 2-20

er huse af nyere oprindelse på hjørnet af Randersvej og Århusvej, og geografisk sammenhængende med Lerbakken bagved.

Det første hus, der byggedes på Randersvej, var det lille hvide hus, der blev bygget af boelsmand Marius Svenningsen og hustru Oline (købmandskarl Jens Svenningsens og Marie Emanuels forældre). De byggede det i 1933 efter at have solgt Lundvang.

Et par år efter byggede købmand Christian Mogensen bungalowen ved siden af til sin mor Sophy Mogensen.

Randersvej 2 er Djurslands Elektro, en efterhånden gammel og velrenommeret virksomhed.

Nabo hertil, i Randersvej 4, boede i flere år fru S. Knudsen sammen med sin søn Vagn Knudsen, der er ansat ved kommunens materielgård. Efter fru Knudsens død er Vagn flyttet til Rønde, og huset er februar 2004 averteret til salg for 395.000 kr. Annoncen oplyser: 1000 m², bolig 97 m², huset bygget som landarbejderhus i 1944, med delvis kælder.

Cykelhandler Carl Emil Rasmussens datter Helle Thygesen flyttede som lille pige til Følle i 1949 og fortæller 2021:

I huset på Randersvej 4, boede min veninde Jytte Schacht. Vi kom til at sidde ved siden af hinanden i skolen hos Frk. Kolind, og har fulgtes gennem hele vores skoletid. Anna og Evald Schacht boede der i hele min barndom og ungdom, og det blev mit andet hjem. Evald Schacht døde i 1961. Han var en ivrig socialdemokrat. Dejlige mennesker.

Nr. 6: E. og O. Christiansen.

Nr. 8: H. og P. Just.

Nr. 10: M. Nielsen.

Nr. 12: J. og J. Paulsen. Note 4. okt. 2016: til salg for 2,2 mill. kr. Noteres opført 1979, bolig 174 m², grund 994 m².

Nr. 14 er februar 2004 averteret til salg for 570.000 kr. Annoncen oplyser: grund 1276 m², bolig i to etager i alt 257 m², huset opført 1910.

Nr. 16-20 eksisterer ikke mere.

RANDERSVEJ 5

Er gården Korslund. Se nærmere under kapitel 2 med ”Gårde”.

RANDERSVEJ 22

er Overgaard, hvis historie er omtalt i kapitel 2. Gården ejes i dag af Anne Mette og Torben Bruus.

Følle Overgaard 1961. Det kgl. Bibl. saml.

RANDERSVEJ 24

er Døruplund, hvis historie er fortalt i forbindelse med Følle skole i kapitel 2. Det var førstelærer Thøger Jensen, der et par år før sin pensionering i 1925 lod huset opføre på et stykke jord, han havde købt til sin bror Morten, der drev gartneri herfra.

Senest er hus og jord overtaget af Søren Kingo Nielsen, der har oprettet Kaløvig Dyrehospital og Kaløvig Dyrepension her – og opført særskilte bygninger hertil.

Døruplund 1958. Kgl. Bibl. Sml.

RANDERSVEJ 24 A

beboedes i nogle år af Linda og Kurt Overgaard-Andersen. Linda er leder af den integrerede institution "Uglen" ved Ugelbølle skole. Beboere i dag ifølge vejviseren Mona Laursen og Carsten Binderup.

RYOMVEJ 29

ligger i Korslund-krydset og er udstykket fra Følle-gården nr. 15, lige som huset overfor: det gamle mejeri.

Huset har været karetmagerhus. Ifølge én oplysning drev karetmager Edvard Andersen karetmagervirksomhed fra huset i 1930'erne og solgte til karetmager Aage Poulsen i 1942. Poulsen flyttede i 1944 til Molsvej 17 i Rønde og byggede senere igen, i 1960, det autoværksted, som Brdr. Henriksen har haft siden 1985, Hovedgaden 58. Aage Poulsen havde omskølet sig fra karetmager til karrosseriværksted, opgav værkstedet efter sygdom i 1964.

Ifølge en anden oplysning (Aage Poulsens søn John Poulsen, Ebeltoft) var det Aage Poulsen, der byggede værkstedet i 1938, med hjælp fra sin far karetmager Alfred Poulsen, Ramten. Han flyttede så til Molsvej 17 i 1944.

Det gamle karetmagerværksted ved huset er nu garage.

Karetmagerhuset i Korslund 1956. Kgl. Bibl. Sml.

FØLLEVEJ

Føllevejs numre tælles fra Skrejrup. Derfor er det de sidste numre, der er Følle-adresser. Det gælder:

FØLLEVEJ 4

bebos i dag af Anders og Lone Helbo. Muligvis hører huset reelt til Skrejrup. Anders Helbo er søn af Rasmus Helbo.

FØLLEVEJ 6

Er et tidligere statshusmandssted, som ejedes af Elly Bertoline Jørgensen og Sofus Nielsen. Elly var født i 1906 og var datter af Jørgine ("Gine") og Andreas Jørgensen i Bygaden 20 og søster til Anton Bachs hustru Marie, Bygaden 22. Siden Ellys og Sofus' død i hhv. 1979 og 1981 har deres ugifte datter Oda Nielsen haft huset, som jorden er solgt fra. Gunnar Bach fortæller i sine erindringer om sin moster Elly og Sofus sådan:

"For moster Elly og Sofus indebar husmandsstedet et arbejdsomt og virksomt liv. Ligesom min far havde Sofus i en del år forskelligt arbejde sideløbende med landbruget, blandt andet i tørvemosen og i skoven, og jeg husker, at han havde et arbejde med at sprøjte frugttræer. Sofus var herudover en dygtig jæger og hjembragte mange harer og fasaner.

Der var i lang tid ikke indlagt vand i huset. I gården var der en brønd med en vandpumpe, og alt vand hentedes herfra, så pumpen har været i brug hele tiden.

Det lille landbrug udvidedes med tilkøb af yderligere jordstykker, og familien kunne efterhånden leve af udbyttet fra ejendommen. Der var tre døtre i ægteskabet, Gudrun (f. 1929), Grethe (f. 1932)

og Oda (f. 1943). Min kusine Grethe har fortalt, at det forventedes, at døtrene gerne – men uden tvang – bidrog ved arbejdet i landbruget. De to ældste hjalp desuden deres far med arbejdet i tørvemosen.

Moster Elly og Onkel Sofus var hyggelige og rare mennesker, som det var godt at besøge. Jørgen og jeg holdt meget af ærter, og selv om vi hjemme havde nogle rækker med ærter, var det for intet at regne med de mængder, der var hos Sofus og moster Elly. Vi måtte spise så mange, vi kunne, og så kunne vi sidde i timevis i de lange rækker sammen med kusine Oda og forsyne os, til maven ikke kunne klare mere.

Jeg kan huske, at de fik varer bragt til døren fra Brugsen i Rønde. Moster Elly foretog andre nødvendige indkøb i Følle, og selv om hun havde travlt, gav hun sig altid tid til at kigge ind til en lille sludder med min mor i Bygaden 22 - og formentlig også hos moster Sine i nabohuset (Bygaden 20) – på hjemvejen. Mor var glad for disse små hyggestunder, hvor snakken gik om løst og fast, altid i køkkenet, for tiden var knap, og det skulle jo kun være 5 minutter, som godt kunne blive til en time eller mere.

Jeg ved ikke, om alle mine mostre var overtroiske, men moster Elly var det i hvert fald med hensyn til ulykkestallet 13. Jeg har oplevet, at hun undlod at gå med til bords hos mine bedsteforældre en aften, hvor der var 13 til spisningen.

Sofus blev syg og døde i 1979, og 2 år senere døde Moster Elly. Under begges sygdom blev de passet og plejet af deres yngste datter Oda, som forblev ugift. Efter Moster Ellys død overtog Oda ejendommen. Markerne blev solgt fra til Peter Helbo.

Oda døde pludseligt i efteråret 2018, kort efter at søsteren Grethe var død samme år. Den tredje søster Gudrun var død allerede i 2001.

FØLLEVEJ 8

Her bor Johnna og Lars Fielitz Østergaard Jensen. Lars er taxavognmand i Århus og lyder blandt kolleger navnet ”Don Ø”. Han er uddannet klejnsmed, men begyndte som taxavognmand i 1971 ved Højbjerg-bilen, senere Århus Taxa, hvor han nu (jan. 2007) har fire biler i fart. Johnna og Lars blev gift i 1973, boede i Århus-området de første år, købte købmandsforretningen i Fjellerup i 1981 og drev den ved siden af taxakørslen, indtil de afviklede butikken i 1984 og flyttede til Følle²⁷.

FØLLEVEJ 10: FØLLE LADEGAARD

Gårdens historie er beskrevet i kapitel 2.

Gården har i tre generationer været ejet af familien Helbo, længst tilbage Valdemar Helbo, der gennem mange år var Thorsager-Bregnet sognekommunes højt respekterede sognerådsformand. Derefter sønnen Rasmus Helbo og nu dennes søn Peter Helbo og hustruen Annette. De driver et moderne landbrug og har købt en gård i Skrejrup og forpagtet flere hundrede tdr. land.

Rågholmvej 4, der ligger lige vest for gården og er forbundet med denne ved en ikke-officiel stiforbindelse, er en slags ”aftægtsbolig” til Følle Ladegård. I dag bor Peter Helbos mor Jonna i huset.

²⁷ Århus Stiftstidende 12. januar 2007 i anledning af Lars Ø. Jensens 60-års fødselsdag dagen efter.

RÅGHOLMVEJ

går ud til de 2 ejendomme i "Rågholm", der blev oprettet i forbindelse med udskiftningen af Faarup i 1785. I stedet for den ene af Faarups ti gårde blev der oprettet disse to husmandssteder.

Navnet Rågholm kendes som "Ragedal" i 1788 og "Rogholm" i 1810. Navnet stammer sandsynligvis fra, at der har været en rågekoloni på stedet.

Rågholm hørte lige som det øvrige Faarup under Kalø. De to husmandssteder købtes fri af Kalø i hhv. 1857 og 1915. Jorden fra den ene blev lagt ind under den anden, da denne erhvervedes af Peter Feldballe. Der er siden sket flere forøgelser af jorden, senest ved erstatningsjord fra anlægget af motortrafikvejen i 1987 og ved køb af naboejendommen fra Ellen Nielsen.

Ejer af ejendommen er i dag Bent Nielsen Feldballe, der dermed er 6. generation i lige linje på stedet og den 3. af slægten, der bærer navnet "Feldballe", der stammer fra at datteren, der overtog stedet i 1880, giftede sig med Rasmus Nielsen af Thorsager, hvis far stammede fra Feldballe.

Adressen er Rågholmvej 9. Ejendommen er p.t. til salg (2003). Tilføjelse 2007: ejer ifølge vejviseren direktør Frej G. B. Nielsen (jorden ejes muligvis af Carsten Bech Jensens søn, der købte stedet i 2003 (?)). Maj 2007 er ejendommen averteret til salg for 3.125 mill. kr. Grund 15.000 m² (jorden altså fraskilt), boligareal 204 m², karakteriseres som "nedlagt landbrug med rigtig gode bygninger...perfekt til håndværksvirksomhed eller virksomhed med brug for lagerplads...fire hestebokse i den ene udbygning"²⁸.

Det andet sted, der mistede jorden, der blev solgt til Peter Feldballe, ejedes i en del år i fra 1970'erne til sidst i 1990'erne af Helle og Bo Fibiger, der nu er flyttet til Slotsparken i Rønde (Baunevænget 43). I mange år før da havde Kirstine og Martin Jensen hønseri i ejendommen. Bo og Helle solgte omkring år 2000 til Flemming Skadhauge. Adressen er Raagholmsvej 8. Flemming Skadhauge er 2005 opstillet på Det radikale Venstres liste til kommunalvalget nov. 2005 til den nye storkommune på Syddjursland.

Flemming Skadhauge flyttede 2007 til Slotsparken i Rønde. Ejendommen er 2007 til salg for 3,6 mill. kr. og beskrives som gennemrestaureret, boligareal 320 m² med tilhørende 2 tdr. land have og hestefold, udhus med to hestebokse, dobbeltgarage og værksted.

De to Rågholm-ejendomme er altså ikke Følle-ejendomme. Oplysningerne om deres historie stammer fra en artikel i Folk og Liv på Røndeegnen bind 8 af Anna Marie Feldballe Hansen: "Faarups og Raagholms historie".

Rågholmvej 5 ses ikke i vejviseren. Rågholmvej 7 oplyses i vejviseren 2010 at være beboet af dels firmaet Tømrerfirmaet Kurt Grønfelt Aps, dels af Kurt og Lene Grønfelt Dall-Hansen. Kurt og Lene Grønfelt er begge meget aktive som trænere i børnehåndbold i TRIF (hhv. U-12 drenge og U-10 piger) og fik i marts 2010 sparekassens initiativpris for "en uegennyttig indsats til gavn og glæde for andre". Prisen bestod af 3.000 kr. og et keramikfad fra Bangholm Keramik.

På vejen ud til de to ejendomme i Rågholm træffer vi imidlertid på to rigtige Følle-ejendomme:

²⁸ Adresseavisen 15. maj 2007, under salg fra EDC Aros.

Luftfoto taget fra Følle med Rågholm i baggrunden. Forrest Frederik Rasmussens hus, ca. i midten (næsten gemt bag træer) forskolen, i baggrunden Rågholm. Egnsarkivet.

Følle forskole, Rågholmvej 3, til venstre. Til højre i billedet Rågholmvej 4. Luftfoto 1961. Kgl. Bibl. Sml.

RÅGHOLMVEJ 1

er en erhvervsjendom og hører reelt sammen med erhvervsområdet på Lerbakken. Det drejer sig om United Foam Aps. – et firma, der laver skumplastmateriale til isolering, etableret o 1960. Produktet er udviklet af ejeren, der stammer fra Norge, og sælges over hele verden. Virksomheden er udvidet flere gange.

2017 blev virksomheden overtaget af R. G. Group Aps, Lemvig. I første omgang fortsatte virksomheden produktionen på Rågholmvej med direktør Thor Tøsse, og sådan vil det fortsætte, udtalte direktør Jesper Berg Kristensen fra R. G. Group. Men ikke desto mindre blev virksomheden i 2019 flyttet til Lemvig, hvor den fortsætter under det oprindelige navn.

Juli 2019 blev grund og bygninger på Rågholmvej solgt til anlægsgartner Jesper Schmidt, der dermed flytter sin virksomhed fra hjemadressen Skrejrupsvej 29 på bakken mellem Rønde og Thorsager, så han fremover får privatadresse og virksomhed adskilt.

Marts 2020 solgte Schmidt så bygninger og ejendom oppe på bakken, Skrejrupsvej 29, til ”Dansk Hus og Have Service Aps”, der flytter dertil fra Ryomgaard. Virksomhedens indehaver dir. Christina Fisker Kristensen flytter både virksomhed og privat dertil. Hun beskæftiger otte medarbejdere, fire i administrationen og fire i marken, men regner med udvidelse og flere medarbejdere fremover.

Der er p. t. marts 2020 enorme byggearbejder i gang på Rågholmvej 1.

RÅGHOLMVEJ 4

bebos af Jonna Helbo, der er Peter Helbos (Følle Ladegaard) mor. Huset kan således med lidt god vilje kaldes ”aftægtsbolig” til Følle Ladegaard og er vist nok også bygget som sådan ved ejerskiftet på Følle Ladegaard (fra Valdemar Helbo til Rasmus Helbo i 1960’erne). Jonna og Rasmus Helbo flyttede til huset i begyndelsen af 1990’erne, da deres søn Peter Helbo overtog gården. Rasmus Helbo døde i 1998. I omtale af Jonna Helbos 70-års fødselsdag i marts 2003 nævnes det, at hun stammer fra Thorsager, og at hun og Rasmus blev gift i 1956 og derefter etablerede sig på Følle Ladegård. Før ægteskabet var hun i en del år ansat hos Jysk Telefon, hvorefter hun i en årrække var kantinedame i Landbocentret i Følle. Se i øvrigt under Følle Ladegård i kapitel 2.

RÅGHOLMVEJ 6

bebos af Tina og Thorkil Klokmose. Hører måske reelt til Faarup? November 2023: til salg for 3 mill. kr. bolig 219 m², grund 1930 m², opført 1905, renoveret 1989.

RÅGHOLMVEJ 3

er den gamle forskole, bygget til dette brug i 1925. Dens historie er skildret i kapitel 3. I mange år boede murermester Per Kristiansen her, men han er efter svigtende helbred gået på pension og flyttet til Rønde i 2000 (Vestre Fasanvej 3). Ejendommen ejedes en tid af Lene Dahl og tømrermester Kurt Grønveld Jensen, der fremstillede køkkeninventar, i dag af tømrermester Bjarne Grønfeldt.

LERBAKKEN

er i dag for størstedelen erhvervsområde. Det blev købt til dette brug af Rønde kommune i 1975. Jorden var for største-delen fra Følle Højgaard, hvis gamle stue-hus stadigvæk ligger midt i området. En del jord tilkom også fra gården matr. 11.

Erhvervsområdet er blevet udbygget i takt med efterspørgslen. Sidste etape, derindebar forbindelsen til Føllevej i nordøst-enden, kom til omkring 1995.

Der er i dag mellem 300 og 350 arbejdspladser i erhvervsområdet. Isnit er der således skabt 10 arbejdspladser om året. Størst er her i 2005 PR-electronics. Erhvervsområdet må i dag betragtes som et meget stort aktiv for Rønde kommune.

LERBAKKEN 1

ejedes indtil omkring 2002 af Svend Jacobsen, der i sin tid byggede den store hal til sit firma Messe-Design. Firmaet lavede udstillinger til messeudstillinger og var meget fremgangsrigt – det solgtes midt i 1990’erne til et konkurrerende Viborg-firma.

Nogle medarbejdere fra det gamle Messe-Design startede derefter med succes eget firma Date-Design, der bl.a. havde til huse i Ugelbølle. Ejer og leder var Birthe Vestergaard, der imidlertid efter et giftermål flyttede til Sjælland.

Svend Jacobsen lejede i foråret hallen til Rønne kommune, der i det har indrettet beskæftigelsesprojektcenteret ”Dukan”, samt dagplejeforordlingskontor. Desuden har kommunen lejet et mindre sprøjtelokale ud til malerfirmaet Flemming Konradsen i Rønne. I 2003 købte Rønne kommune hallen og har i 2004 opsat en række pavilloner omkring den for at kunne huse et flygtninge-sprogundervisningsprojekt i samarbejde med Rosenholm kommune, ligesom der sælges pladser til Ebeltoft og Midtdjurs kommuner.

Vejviser 2012: Projektcenter Syddjurs.

LERBAKKEN 2A

er oprindelig bygget som industrihus af Vagn Christiansen. Lejer i huset er p.t. Rønne Svejseteknik A/S.

LERBAKKEN 4

blev bygget i 1935 af Agnethe og Jens Hvejsel, Følle Højgaard, som aftægtshus for Agnethes forældre Ane og Jens Olsen. En af mine kilder mener, at huset i en periode efter forældrenes død fungerede som røgterhus til Følle Højgaard. Agnethe og Jens Hvejsel flyttede selv ind i huset, da kommunen købte gården.

Huset er lige solgt (dec. 2003) og har de seneste år været ejet af R. Bjerregaard og E. Greve. Vejviseren siger 2005 og 2012 S. Jørgensen og M. Pedersen. Juli 2008 er huset averteret til salg for 1,8 mill. kr. – maj 2009 til 1,7 mill. kr. (1295 m² grund, med delvis kælder, ombygget 1980, 150 m² boligareal, + 48 i kælder). 2014 er huset købt af PR-electronics, der har brugt det som bolig for en vicevært, men som formodentlig har erhvervet huset for at sikre sig udvidelsesmuligheder. Til huset hører et lille stykke skov vest for Følle Mølle.

LERBAKKEN 6

er Vahle Døre og Vinduer A/S – et succesrigt firma, der producerer døre og vinduer efter mål til restaureringer af gamle ejendomme.

Svend Vahle startede for en del år siden et tilsvarende firma, der imidlertid gik konkurs efter ikke at have kunnet få betalt en større ordre i forbindelse med en større opgave ved restaureringen af Hotel Royal i Århus.

Svend Vahle startede derefter på en frisk, først i lokaler i Rosenholm kommune, ude ved motorvejens begyndelse (?), derefter fra ejendommen på Lerbakken. Siden er firmaet vokset og der er bygget til flere gange, sidst her i 2001, hvor ejendommen er forlænget betydeligt mod øst, over mod PR-Electronics.

Svend Vahle bor selv på Lerbakken, i et hus i den østlige del.

LERBAKKEN 7

er Djursland Landboforening, der i 2004 dog fik indkørsel fra Føllevej og nu har adresse der.

Bygningen huser også landinspektørfirmaet Kjær Aps.

Bygningen blev bygget af Jydsk Telefon, der havde kontor og telebutik her i mange år. Det blev overtaget af Kaløvig Landboforening i begyndelsen af 1990'erne. Efter dennes fusionering med de øvrige landboforeninger på Djursland (først Grenaa, senere også Rougsø-Sønderhald, med bosted i Allingåbro) er det nu Djursland Landboforening, der er her.

Tillæg 24. april 2007: i Århus Stiftstidende meddeles det, at Landboforeningen nu samles i Følle. Afdelingerne i Allingåbro og Grenaa lukkes. Foreningens formand Hans Gæmelke udtaler: ”En samling af centrene på Djursland er vigtig for at kunne fastholde landbrugsrådgivning på et fagligt højt niveau og samtidig sikre, at rådgivningen forbliver på Djursland”. Bygningerne i Allingåbro og Grenaa skal sælges, og bygningen i Følle udvides med en ny foyerbygning og en kontorbygning, der bygges sammen med den eksisterende bygning. Foreningen har til formålet lagt billet ind på nabogrunden. Det nye hus ventes åbnet sommeren 2008. Den nuværende bygning er på 1120 kvadratmeter, den nye foyerbygning bliver i én etage på 260 kvadratmeter, mens den nye kontorbygning bliver i to etager på hver 475 kvadratmeter plus fuld kælder. Samtidig med udvidelsen renoveres den gamle bygning gennemgribende.

Det nævnes i artiklen, at Djursland Landboforening har 1291 medlemmer, heraf 972 aktive landmænd og 319 interesse-medlemmer. Der er 77 ansatte på de tre centre. Der rådgives i regnskab, økonomi, ejendomshandel, jura, planteavl, kvægproduktion, VVM, miljø, natur- og vildtpleje, økologisk landbrug samt informationsteknologi og forbrugerspørgsmål.

Tillæg: 1. dec. 2007 meddeles det i Århus Stiftstidende, at der nu er rejsegilde på den nye tilbygning, der er på 1500 m² og skal rumme 42 af foreningens 67 ansatte.

Vejviser 2012: Kjær Aps, L. M.

Lerbakken, luftfoto 1990. Kgl. Bibl. Sml.

LERBAKKEN 9

er Rønne kommunes materielgård, der flyttede herud i den nye ejendom i begyndelsen af 1990'erne, efter at Arbejdstilsynet ikke mere ville godtage den gamle materielgård, der lå i Laurits Jørgensens gamle garage på Grenaaavej.

Midt i 1990'erne blev der etableret genbrugsstation bag materielgården. Da Rønne kommune tilsluttede sig Reno Djurs også på genbrugsområdet i 2000, overgik genbrugsstationen til Reno Djurs, dog således at grunden stadigvæk ejes af Rønne kommune.

2016 blev genbrugsstationerne i Følle og Tirstrup nedlagt og erstattet af ny genbrugsstation i Feldballe, ved lufthavnen.

LERBAKKEN 10

er PR-Electronics, en af Rønde kommunes største virksomheder.

Peter Rasmussen, ejeren af firmaet, købte grunden af Rønde kommune i 1982. Siden er firmaet ekspanderet voldsomt, og der er bygget til i flere omgange. Peter Rasmussen har senest købt hallen overfor, så nu udvides virksomheden altså over på den modsatte side af gaden.

Firmaet kendetegnes af at være en god arbejdsplads, og af at kunne levere måleinstrumenter mv. så at sige øjeblikkeligt. Der er opbygget filialer i forskellige lande, f.eks. Frankrig og Italien.

LERBAKKEN 14

er det lille gule hus ved siden af PR-electronics, tidligere ofte kaldt ”Dukkehuset”. Det bebos i dag af Poul Sønderby, der er kendt for sine populære vers i Adresseavisen, hvor han kommenterer aktuelle begivenheder, i en sarkastisk-ironisk stil. Samme beboer i vejviser 2012.

LERBAKKEN 15

Flemming og Ingrid Jørgensen, vejviser 2012 alene F. Jørgensen.

LERBAKKEN 16

er en af de tidligst opførte huse i kvarteret, formentlig fra 1930’erne. Det bebos i dag af Dorthe Rønde, der stammer fra Rostved. Vejviser har C. og T. Byrialsen, samt D. Rønde som beboere.

LERBAKKEN 17

er Rønde Stjerne Auto, der ejes og drives af Tor og Bjørn Andersen, sønner af Gunnar fra den gamle Texaco-tank i Rønde (nu Uno-X).

Senest har firmaet overtaget autoriseret salg af mærket Nissan, som underafdeling af Nissan i Fannerup. Det skete i foråret 2001.

LERBAKKEN 18

bebos af Anne Lise Brydegaard og Jørn Møller, hvis firma Djurslands Elektro har adressen Randersvej 2.

LERBAKKEN 19

er vognmandsfirmaet Kurt Sørensen Aps. Firmaet hed oprindelig Hakon Sørensen og havde garager og beboelse i Rønde, hvor nu de beskyttede boliger ligger (krydset Hovedgaden – Vagtelvej).

LERBAKKEN 20

Birthe og Bent S. P. Nielsen. Vejviser 2012: B. Hansen og B. Nielsen og Wau Smykker.

LERBAKKEN 22

bebos af Jens O. Pedersen, der selv har ladet huset bygge omkring 1980. Vejviser 2012: B. Larsen.

LERBAKKEN 23

er firmaet Andersen og Majgaard Aps.

Grunden købtes i begyndelsen af 1990'erne af Hasle Granit, der herfra distribuerede sine varer til hele Jylland. Da Hasle Granit fusionerede sidst i 1990'erne og ville nedlægge afdelingen på Lerbakken, startede lederne Henrik Andersen og Majgaard for sig selv og købte bygningerne på Lerbakken. Firmaet sælger stadigvæk granitvarer og importerer hertil granit bl. a. fra Indien.

I Vejviser 2012 er desuden Følle El-Service A/S noteret som beboer.

LERBAKKEN 24

bebos af Leif B. Nielsen, der er chauffør. Han og hans daværende hustru lod selv huset bygge omkring 1980. Samme 2012.

LERBAKKEN 27

ejes af firmaet Djurs Truck, der købte grunden og opførte den store hal i 2001. Da man ikke kunne komme af med den tidligere hjemsted i Trustrup blev hallen lejet ud til firmaet Danatech, der kommer fra Skødstrup-området.

Lerbakken 27 var midt i 1990'erne den første erhvervsgrund, Rønde kommune solgte efter mange års stilstand i salget i området. Efterspørgslen har været lille i mange år, mens firmaerne i stedet har benyttet sig af andre nedlagte firmalokaler eller nedlagte landbrugsejendomme. Netop her i 2005 anes dog ny interesse, og hele det gamle Lerbakken-område er nu udsolgt. Et nyt planlægges øverst i Rønde Vest, øst for Lerbakken.

Det har ført til diskussioner i Rønde kommune om man skulle opgive det resterende Lerbakken-areal som erhvervsareal og i stedet lade erhvervsudviklingen ske langs Randersvej. Det fordrer imidlertid amtets godkendelse.

Det nuværende resterende erhvervsareal er for første etapes vedkommende lokalplanlagt. Denne del er der ikke planer om at opgive.

Problemet for den resterende del synes at være, at virksomhederne opfatter det som liggende "bag" de eksisterende virksomheder, gemt af vejen. En opfattelse, der vel er mere psykologisk end reel, idet det resterende areal faktisk ligger med en flot udsigt over mod Rønde og ned mod vigen.

Men arealet kunne fint anvendes til boligareal i stedet. Og denne løsning er på vej med oplægget til ny kommuneplan i 2003-04.

Vejviser 2012: Varo Pakkesystemer A/S.

26: Opført 1978. Karin S. Petersen, til salg i okt. 2008 for 1,845 mill. kr., grund 1085 m², bolig 126 m²). Ejer i vejviser 2012 er S. Bertelsen. Notat nov. 2016: til salg for 1,7 mill. kr. Noteres opført 1978, "ejendommens naturlige samlingspunkt er det rummelige køkken-alrum, som er i forbindelse med stuen. Der er et flot lysindfald fra de store vinduespartier i disse rum". Juni 2020 igen til salg for 1,7 mill. kr.

28: Holger og Ina Petersen. Huset blev bygget af ejendomsmægler John Bjerregaard omkring 1978. Ejer i vejviser 2012 er K. Jensen og C. Thierry.

30: Kjeld og Mariann Laursen. Huset blev bygget af ejendomsmægler John Bjerregaard omkring 1978. Tilføjelse april 2007: Vognfører Kjeld Laursen død 53 år gammel, født og opvokset i Begtrup på Mols, udlært gartner, var i 26 år ansat som chauffør ved Århus Sporveje, boede i Skæring, indtil han og Mariann "for en del år siden" flyttede til Følle²⁹. Ejer i vejviser 2012 og M. og T. Roed.

²⁹ Nekrolog i Århus Stiftstidende 22. april 2007.

32: Arne Hyldkrog. Huset blev bygget omkring 1978 af ejendomsmægler John Bjerregaard. Ejer i vejviser 2012 er K. Olsen, L. Steffensen og K. Taul.

34: Bjørn Andersen og Pia B. Hansen. Bjørn er søn af Gunnar Andersen, Stjerne Auto. Huset blev bygget af ejendomsmægler John Bjerregaard omkring 1978. 2012 noteres alene P. Hansen som beboer.

36: Anna M. Hansen. På grunden stod tidligere et af de gamle huse (1930'erne?) i kvarteret, men det væltede under udgravningsarbejder til en tilbygning. Det nuværende hus er bygget i 1986. 2007 er huset til salg for knap 2 mill. kr., grund 722 m², boligareal 104 m². 2012 noteres A. Hansen som beboer. Aug. 2022 til salg for 1.550.000 kr. Samme oplysninger.

38: Birgitte Reiths og Allan Skourup. Birgitte er datter af Poul H. Reiths i den gamle købmandsgård (Cafax). Huset hører til den oprindelige kærne i området, men er i 2003 moderniseret til en flot vinkelvilla. Huset er februar 2004 averteret til salg for 1.498.000 kr. Annoncen oplyser: grund 735 m², boligareal 157 m², huset opført 1960. Vejviser 2012 har T. Gru og G. Sørensen som beboere. Juli 2025 til salg for 3 mill. kr.

40: Kaj I. Jensen og Inge-Elisabeth Neergaard byggede huset 1978 – der er kommet nye ejere omkring 2003. Beboer i 2012 er ifølge vejviseren E. Heltborg, 2023 Villy Heltborg. Tilføjelse januar 2019: huset til salg for 2,2 mill. kr. Bolig 168 m², grund 842 m², til salg marts 2023 for 2,1 mill. kr. samme oplysninger.

LERBAKKEN 42

bebos af Birgit Munksgaard og Erik Sørensen, der lod huset bygge i 1978. Erik har været vejformand i Rønde kommune siden 1979, hvor han blev ansat i stillingen som 24-årig – han var indtil da maskinfører i Århus.

Birgit er barnebarn af Simon Vejmand og Mine i Det gamle Hjem. I marts 2018 har de sat huset til salg for 2,5 mill. kr. Boligareal 183 m², grund 1102 m². Til salg igen okt. 2020 for to mill. kr, ellers samme oplysninger. Tilføjet 2025: Birgit og Erik blev skilt, Erik døde for et par år siden, var syg på det sidste, boede i ældrebolig i Lillerupparken.

44: blev bygget af Arne Pedersen. Det bebos i dag af Conny T. og Henrik M. Paulsen, i vejviser 2012 er alene C. Paulsen noteret som beboer.

46: Micheyl D. og Peter Vinther. Huset blev bygget af ejendomsmægler John Bjerregaard omkring 1978. Vejviser 2012 noterer MG Miljøservice Aps som beboer.

48: blev bygget af tømrermester Søren Johnsen, Rønde Ny Tømrerforretning, formodentlig 1998, jf. nedenfor. Det bebos i dag af Dorrit og Tonny Mikkelsen. 2012 noteres T. Mikkelsen og K. Olsen som beboere. 15. maj 2018 til salg: 235 m² bolig+ 102 m² garage ”med eget toilet og varmepumpe”. ”Stueetagen er nymalet og løbende moderniseret siden 2010”, grund 1972 m², pris 2,5 mio. kr. ”Opført 1998 / 2005”.

LERBAKKEN 50

er firmaet Portas Døre, ved Pia M. Hansen og Ole Hjorth. Huset blev bygget af Leif Sørensen, der havde et firma med autodele. Vejviser 2012 har alene P. Hansen som beboer.

LERBAKKEN 54

er firmaet HVH-Elektro, ved Kirsten M. og Svend Vahle Hansen. Vejviser 2012 alene S. Hansen.

56: Anette H. og Valentin Havbo. Erhverv og beboelse, firmaet færdiggør og indretter containere. Vejviser 2012 alene V. Havbo.

60: opført 2014. Januar 2019: til salg for 4,5 mill. kr. Beskrives som ”stor familievilla samt stor erhvervsbygning, oplagt for selvstændige erhvervsdrivende. Bolig 197 m², grund 5000 m². Igen til salg oktober 2019, nu med pris 4 mill. kr.

64: Vejviser 2012 har HedeDanmark A/S noteret som beboer. 2020 overtager FREKA Grafisk A/S med ejer og direktør Janne Dichmann. Flytter fra Bøjstrup ved Ryomgaard, hvor både privaten og arbejdspladsen lå, 8 medarbejdere, bruger selv de 350 af ejendommens 500 m², mens Almsten Sikring lejer de resterende 150. Baggrunden for firmaet: blev stiftet i Kolind i 1972 af nuværende ejers forældre Freddy og Karna Dichmann, deraf navnet (FREddy og Karna), datteren Janne gik ind i firmaet i 1999 og overtog det i 2009. Janne ønsker nu at få adskilt privat og arbejde og har derfor fundet en lejlighed i Rønde til privatbeboelse. Gør det i design til firmaer, tryksager, på tekstiler etc.

HELSHØJVEJ

her ligger kun ét hus, der er omtalt i forbindelse med Århusvej og Dueholms planteskole. Huset har nr. 1 og bebos af Gerda og Helge Dueholm. Det er oprindelig bygget som aftægtshus til Søren Rønde, mener Søster Hvilshøj.

TANGBAKKEVEJ

er i dag Følles naturlige adgangsvej til stranden. Men sådan har det ikke altid været. Den direkte vej til Følle Mølle og Følle Bund var i gammel tid Helshøjvej, mens den direkte vej til Følle Strand var Den gamle Vej – hvilket navnet jo også tilsiger.

Navnet Tangbakken kommer af, at vejen i gammel tid benyttedes, når bønderne hentede tang fra stranden. Tangen var utroligt velegnet som isolation, til at dække roekuler med. Tangen lå indtil 1936, hvor tangpesten udryddede tangen ved alle danske strande, tykt i lag ved alle strandene.

Bønderne kørte med fuldt læs fra stranden, men hestene kunne ikke trække et fuldt læs op over bakken – derfor læssede man det halve af, før man kørte videre med resten – for senere at vende tilbage og hente den aflæssede halvdel. Derfor lå der ofte nogle læs tang på bakken.

TANGBAKKEVEJ 1

er baghuset til Århusvej 7 og er omtalt i forbindelse med denne.

TANGBAKKEVEJ 2

er Røndegaard og er omtalt i kapitel 2.

TANGBAKKEVEJ 3

er Karensminde, der er udstykket fra Røndegaard 1910 til Karoline og Søren Rønde, formodentlig fra Røndegaard, der på dette tidspunkt ejedes af Søren Røndes bedstefar. Bygningerne er opført 1910, i 1948 opgives det, at gården er på 37 tdr. land og har 14 malkekøer og 3 heste.

1941 overtog Knud Rønde gården efter forældrene. Han var gift med Ellen, født i Skrejrup 1918, datter af Anton Hald.

Søren Rønde var formand for mejeriet (Kalø Vig i Rønde). Han havde god forstand på penge, berettes det. Han var en af de første på egnen, der fik bil, og når han skulle til Århus, tilbød han at tage andre med ærinde i byen med – mod behørig betaling, forstås...

Som formand for mejeriet afløstes han af sønnen Knud Rønde, der efter at være gået på pension flyttede til Rønde (Birkevej).

Jorden fra Røndegaard er i dag lagt ind under Karensminde, der nu ejes af Karl Lund Nielsen. Karl Lund Nielsen og Chr. Toftgaard på Røndegaard kom godt ud af det sammen, så det er muligvis forklaringen på, at den oprindelige ”aflægger” fra Rønde gaard i dag har overtaget modergårdens jord. Ingerlise (sygeplejerske) og Karl Lund Nielsen driver Karensminde som økologisk brug.

Tilføjelse 23. april 2007: i en artikel i Århus Stiftstidende omtales det, at ejeren af Karensminde, Karl Lund Nielsen, har omlagt hele driften til økologisk, og at han har holdt åbent hus i anledning af, at køerne skulle på græs for første gang i år. 1000 mennesker mødte op for at se køerne ”danse jitterbug” i begejstring for at komme ud i frisk luft efter den lange vinter. I alt 92 køer drejer det sig om.

Det oplyses i artiklen, at Karl Lund Nielsen har drevet gården siden 1981 og lagde om til økologisk drift midt i 1990'erne. Det er tredje gang, han holder åbent hus.

Tilføjet dec. 2011: ejendommen reklamerer nu med ferieboliger og festlokale. Som beboere står i vejviseren opført I. Juhl, F., K. og M. Nielsen og A. Bonde.

Læs om gårdens historie i kapitel 2 om gårdene, under matrikel nr. 4.

Karensminde luftfoto 1947. Kgl. Bibl. Sml.

STRANDVEJEN

Husene på Rønde-siden af Knubbro Bæk hører ikke til Følle, men til Rønde, og er gammelt Kalø-område.

Da Følle Mølle hørte til Kalø, blev et mindre jordstykke på vestsiden af Knubbro Bæk også tillagt Kalø. Det drejer sig om den jord, bygningerne til Følle Mølle med tilhørende mølledam ligger på.

Følle Mølle brændte i 1951. Den resterende bygning og det nyopførte stuehus er i dag privatejet (Lydia Wind, f. Tander). Peter Gertsen kan fortælle, at han var fodermester på Følle Mølle omkring 1950 – da var der 24-25 køer på møllegården.

Læs om Følle Mølle i ”Folk og Liv” 2011 s. 57-76.

Den lille skov vest for Følle Mølle ejedes af Jens Hvejsel på Følle Højgaard. Da PR-electronics købte stuehuset til Følle Højgaard hørte skoven stadigvæk med, så den ejes i dag (2014) af PR. Skoven vest for skellet, ud for Enghuset, hører til Røndegaard og fulgte med Karensminde og ejes i dag (2014) af Karensminde.

Enghuset vest for Følle Mølle hørte oprindeligt til Følle Strandgaard. Det kan være bygget til en medarbejder evt. til aftægt eller måske har Følle Strandgård bare tilladt nogle at bygge et hus der.

Vist nok har dr. Wassilevskij boet i huset til sin død omkring 1934, og derefter har en slægtning – måske en datter – boet i huset sammen med veninden fru Lisberg, da denne i 1930’erne havde opgivet ”sanatoriet” på skovriderstedet (den nuværende landbo- og sproghejskole).

I slutningen af 1940’erne og i 1950’erne var Enghuset ejet af bankbestyrer Kaj Nielsen, Landmandsbanken – vist købt 1942. Han brugte det mest som fritidshus eller lejede det ud. Rigmor og Peter Gertsen (senere Smedebakken 5) boede til leje i det et par år i begyndelsen af 1950’erne, vel mens Peter var fodermester på Følle Mølle. De havde købt nabogrunden, der var ubeboet, men da de flyttede fra Enghuset, solgte de denne grund til Kaj Nielsen, der lagde grunden sammen med Enghusets grund. Han brugte mest huset som fritidshus.

Mens Kaj Nielsen ejede huset, har der boet flere til leje – ofte kun et års tid ad gangen. Georg Mariussen, der havde været bestyrer af Følle Mølle fra 1956 til 1962, skal have boet der i en periode efter at hans kone var død og han opgav deres campingplads på Tangbakkevej over for købmanden på Aarhusvej. Søren Rønde også – måske har han ejet det før Kaj Nielsen.

Emmy og Henry Andersen boede der i en periode, fik sønnen Ivar der (senere John, Jan, Ulf og Kent). Henry var søn af Martha og Søren Andersen i Følle. De flyttede senere op i lejligheden ovenpå stuehuset på Moesbakkegård (dengang ejet af Toftgård).

Da Kaj Nielsen omkom ved en drukneulykke omkring 1965, solgte enken Enghuset til Knud Rasmussen, der har boet der siden³⁰. Knud er af Thyrresen-slægten (fra Thyrlund, søn af Holger Thyrresen). Han har været depotbestyrer for Danske Bank, men er nu (2011) pensioneret og har biavl, 30-35 stader. ”Produktionen er sat i system. I en udbygning findes rugemaskine til udklækning af dronninger. Der er maskiner til slyngning af honningen, til at røre i honningen, til at løfte honningen...”, fortæller Knud Rasmussen til Adresseavisen 27. september 2011. Knud er medlem af bestyrelsen for Kaløvig Biavlerforening og underviser i biavl på Den økologiske Landbrugsskole på Kalø.

De følgende tre huse må være udstykket fra Følle Strandgaard. Først nr. 5, hvis nuværende ejere er Vibeke og Karl-Erik Danielsen. Det bungalow-lignende hus blev bygget af tørvefabrikant Christen Sørensen, der arbejdede på Tirstrup flyveplads under krigen, men da krigen var slut, havde han kun fået støbt grunden, og der gik omkring 15 år, før han, vist med hjælp fra købmand Enevoldsen, fik huset bygget færdig.

³⁰ Knud døde i december 2020, der kom nye ejere i 2021.

Efter krigen blev huset overtaget af Gotholt, der omkom ved en trafikulykke på Randersvej, hvorefter hans enke boede der nogle år. Derefter gik det i 1982 vist nok videre til Østergaard og Jensen, som Vibeke og Karl-Erik købte af i 1989.

Det følgende hus i rækken (nr. 7) er bygget i 1965 af Richard Widahl Madsen, der var ansat som ingeniør i Rønde kommune. Nr. 9 er opført i 1977. Begge er udstykket fra nr. 5 (der igen er udstykket fra Følle Strandgaard), i første omgang nr. 7, hvorefter der herfra er givet tilladelse til videre udstykning af nr. 9.

Disse to huse bebos i dag ifølge vejviseren af R. Just og L. Nielsen for nr. 7's vedkommende (Richard Widahl Madsen bor nu i Rønde: Lillerupvej 2 A) og nr. 9 af Birte og Jørn Sørensen. Jørn Sørensen er formand for Gigtforeningens Oplysningskreds Ebeltøft. 2009 er Birte og Jørn skilt og huset er til salg for 2,8 mill. kr. – grund 874 m², kælder 95 m², bolig 181 m². Huset karakteriseres som en "særdeles velbygget murermestervilla".

Der kørte i mange år en sag mellem Rønde kommune og ejeren at det lille fodermesterhus på Bekkasinvej, fru Overgaard, der mente, at når kommunen kunne give lov til udstykning til disse to huse, måtte hun også skulle have lov til at udstykke skoven omkring sin ejendom. Sagen var i Jyllands-Posten i nogle år og kørte også i retten, der dog gav Rønde kommune medhold.

Følle Mølle ca. 1880, forpagter Bischoff i døren, hans forældre på bænken. I baggrunden Følle Mølle ca. 1880, forpagter Bischoff i vindmøllen (Egnsarkivet hæfte 14).

Strandvejen 11 er Thyrislund, hvis historie er behandlet i kapitel 2. Ejendommen er nu restaureret og bebos af familien Eskildsen. Tilføjelse 17. nov. 2010: P.t. verserer en sag med Syddjurs Kommune, idet ejerne ønskede at nedrive den lagerbygning (tidligere udhus), der ligger med gavlen ud mod vejen (den første bygning, når man kommer fra Rønde-siden), og i den anledning ønskede vejen gennem ejendommens bygninger omlagt til at gå nord for ejendommen. Men det modsatte en række sommerhusejere sig, og ejeren af jorden ønskede ikke at sælge. Ejerne rev derefter den pågældende lagerbygning ned og byggede en ny i samme fundament, lige klos op ad vejen – i øvrigt i en stil, der falder fint ind i omgivelserne. Den tætte beliggenhed til vejen ville være tilladt ved renovering af den gamle bygning, men ved opførelse af ny bygning skal gældende bestemmelser om afstand til vejen respekteres, så bygningen er nu ulovligt opført og skal i princippet nedrives – eller rettere: den del, der ligger for tæt på vejen skal nedrives. Hvad Syddjurs Kommunes endelige afgørelse kommer til at lyde på, er i skrivende stund uvist. Kilde: Århus Stiftstidende 15. nov. 2010.

PRÆSTEKRAVEVEJ

fører til det tidligere badehotel og nuværende Kalø Vig Kursus- og Ferieejendom, hvis historie er omtalt i kapitel 3.

Til venstre ved indkørslen til vejen ligger Strandhøjgaard, hvis historie er omtalt i forbindelse med Følle Strandgaard i kapitel 2.

Den lille trekant vest for Præstekravevej og langs Strandvejen er den oprindelige oplagsplads for varer, især tømmer, der var modtaget med skib fra Følle Bund eller Følle Strand.

Sommerhusene for enden af vejen, bag kursus- og ferieejendommen, skal ikke nærmere omtales her. De er alle udstykket fra Følle Strandgaard (?).

BEKKASINVEJ

fører ned til Følle Strandgaard, der er omtalt i kapitel 2, og Følle Bund og Følleborgernes Lod, der er omtalt i kapitel 3.

Herudover skal nævnes det lille hvide hus på vejens venstre side ned mod vigen. Huset anvendes i dag som fritidsbolig (Henriksen), men det er et tidligere fodermesterhus til Følle Strandgaard. Jeg kender en enkelt af de tidligere beboere, nemlig fhv. kontrolassistent Peder Mølgaard, Thorsager, der har boet i huset med sin familie engang i 70'erne, men som flyttede derfra på grund af for meget fugt.

SØREN MØLLERSVEJ

fører fra Århusvej og ejendommene i Lundvang ned til Følle Strand. Vejviseren nævner tre beboelser på vejen: nr. 8 (M. Kjær-Hansen), nr. 9 (J. Kannegaard) og nr. 11 (G. Lorentzen).

Oktober 2024 er **Søren Møllersvej 2** til salg for 1.848.000 kr. 57 m², grund 357 m², opført 1999.

November 2024 er **Søren Møllersvej 4** til salg for 1,3 mill. kr., 62 m², grund 351 m², opført 1963.

Juli 2019 er **Søren Møllersvej 10** til salg for 5 mill. kr. Det oplyses, at ejendommen er opført 1914 og renoveret 1998, og at mange af de omliggende sommerhuse er udstykket fra den. Bolig 225 m²,

grund 1763 m². Kan anvendes enten til helårsbeboelse eller sommerhus. Ejere i vejviseren 2012 er J. og M. Olesen. Juli 2020 til salg med samme oplysninger og til samme pris. Febr. 2022 til salg med samme oplysninger, men med pris 5.750.000 kr. Juli 2023 til salg for 4.995.000 kr. Samme pris sept. 2023.

November 2024 er Søren Møllersvej 10 til salg for 4,25 mill. kr. Samme oplysninger.

Juni 2021 er **Søren Møllersvej 14** til salg for 4.450.000 kr. noteres opført 2017, grund 1202 m², bolig 159 m². Fritidshus ”for enden af Søren Møllersvej”. ”Udsigten over Kalø Vig er i sikret til evig tid, da huset foran ikke må bygge og skygge for den”.

Maj 2022 er **Søren Møllersvej 3**, et traditionelt mindre sommerhus fra 1961, til salg for 1,8 mill. kr. Bolig 56 m², grund 446 m².

FØLLE STRAND (SOMMERHUSOMRÅDET)

Der er inden for de seneste fire år kommet tre lokalplaner for det sommerhusområde ved Følle Strand, som hovedsageligt er udstykket fra matrikel nr. 14, Blombjerggaard. Sommerhusområdets nordøstlige hjørne er dog udstykket fra matrikel nr. 5, Bruusminde, og den østlige del fra gård nr. 4, Røndegaard.

I 1994 kom lokalplan nr. 34 for ”Blombjerggaard” (det område, gårdens bygninger ligger på, i sommerhusområdets nordvestlige hjørne, hvor en stor stendysse optager en del af arealet, i alt 32 grunde). I 1999 kom lokalplan nr. 53 for ”Blombjergparken” (kærneområdet ned mod Følle Strand, med Strandens Supermarked og iskiosken, i alt 111 grunde). I 2001 kom lokalplan nr. 57, der omfatter den vestligste del af det sommerhusområde, der er udstykket fra Blombjerggaard og fra Følle i det hele taget. Vest for Lindeparken og Stenhøjparken kommer vi ind i Ugelbølle-område (”Rytterparken”).

Endelig i 2004 blev der vedtaget en lokalplan for det resterende sommerhusområde i den østlige del af Følle Strand, omfattende grundejerforeningerne Røndegård, Blombjerggård, Følle Strand og Følle Toften. I dette område stammer grundene til Røndegårds Grundejerforening ved Toftegårdsvej tilbage til 1930’erne og 1950’erne og er meget små, ofte mellem 200 og 400 m². Grundene nord herfor, mellem Toftegårdsvej og Valmuevej, er fra 1960’erne, mens de nordligste (Ranunkelvej, Følfodvej, Snerlevej, Bellisvej, Havesvinget, Blombjergvej) er fra 1970’erne.

Ved læsning af afsnittene om den historiske baggrund i disse lokalplaner får man følgende billede af sommerhusområdets historie:

I kærneområdet, Blombjergparken, blev enkelte af husene opført allerede i 1920’erne. De fungerede sandsynligvis oprindeligt som fiskerhuse. I mellemkrigsårene ernærede mange Følle-familier sig ved fiskeri i Kalø Vig, især var der et stort ålefiskeri.

På dette tidspunkt gik Strandvejen syd for den nuværende kystlinje, men den blev med tiden skyllet væk og erstattet med den nuværende Strandvej.

I 1930’erne, 1940’erne og 1950’erne blev hovedparten af husene i de to første rækker nord for Strandvejen i Blombjergparken og ved Toftegårdsvej opført. Husene blev anvendt som badehuse eller omklædningsrum for de badende ejere, familiemedlemmer og venner. Efterhånden udbyggedes husene, så de også kunne anvendes til overnatning, men de var opført af forhåndenværende materialer, og der var ingen isolering.

Der var ikke tale om hverken el eller rindende vand. Renovation eksisterede ikke. Belysningen klaredes med petroleumslamper eller stearinlys. Vand måtte medbringes hjemmefra eller hentes hos naboen.

Interessen for området tog for alvor fart i 1960'erne, og dette fik Emil Løber på Lindegården (tidligere udstykket fra Blombjerggaard) til at afsætte 24 grunde, der blev starten på Lindeparken, der i dag omfatter omkring 80 grunde. Men det gik i starten meget langsomt med at få udlejet grundene. Kun få havde endnu egen bil, og der gik ikke rutebil omkring stranden.

Emil Løber omkom ved en togulykke i Løgten, hvor han simpelt hen kørte ud foran toget. Det var omkring 1980. Før sommerhusene kom til var der en meget benyttet vej fra Blombjerggaard til Ryttersminde og til Emil Løber neden for Ryttersminde. Vejen benyttedes af mælkekuske og postbude og kan findes den dag i dag, men kan kun forceres af gående.

Den stigende interesse for området medførte, at der i en periode blev en busrute langs stranden, men den ophørte efterhånden som bilen blev hvermandseje.

I 1965 var der fire handelssteder ved stranden. Det første på vejen fra Rønde var "Danmarks mindste Supermarked", der senere blev til is- og pølsebod. Det næste var en kiosk på Strandvejen 50, der efterhånden udvidedes til en sommerforretning og blev kendt som "Strandens Supermarked". Det tredje lå Strandvejen 90 og hed "Den blå Butik" – den er nu ombygget til bolig. Det sidste var en iskiosk ved ejendommen ud for indkørslen til Mågeøen – både ejendommen og iskiosken er nu nedrevet, måske omkring 1990. De to sidstnævnte nu nedlagte handelssteder lå begge på Ugelbølle-område.

I dag er også Strandens Supermarked nedlagt – tilbage er grill-baren "Strandhytten", som ejes af Kim Legarth.

I en artikel i Århus Stiftstidende 17. august 2004 oplyses det, at Kim Legarth i marts 2004 solgte købmandsbutikken efter at have ejet den i fem år. Men butikken genåbnes ikke, den bygges om til beboelse. Forretningen solgte mest morgenbrød og aviser og kørte godt i sommermånederne, men gav underskud resten af året, oplyser Kim Legarth, der også fortæller, at han har haft den lille grill-bar Strandhytten for enden af Strandvejen i 20 år, men efter at ølsalget blev stoppet for 5 dage siden, fordi han ikke har haft bebilling til salget, er det også et spørgsmål, om Strandhytten åbner næste år. "Kommunen byder på elendige p-forhold, elendige toiletforhold, og nu kan folk så heller ikke få en kold bajer. Man kan ikke drive et turiststed på de betingelser". Strandhytten lukker for vinteren pr. 1. september og så skal det overvejes, om den skal åbne igen næste år.

I 1963 blev Blombjerggaard Lejerforening, omfattende Blombjergparken, dannet. Lejemålene var hidtil blevet aftalt individuelt mellem ejer og lejer. Nu blev det lejerforeningen, der fik lejekontrakten og opkrævede lejen hos sommerhusbeboerne.

Den første lejekontrakt løb over 15 år, men senere forlængedes den til at gælde 99 år. I 1992 købte lejerforeningen dog hele arealet og tog samtidig navneforandring til Blombjergparkens Grundejerforening.

I 1994 erhvervede grundejerforeningen det tilstødende strandareal syd for Strandvejen. Det anvendes nu primært som fælles opholdsareal – her holdes f.eks. hvert år Sct. Hansbål og –fest. Da sommerhusområdet ved Følle Strand hører til nogle af landets tidligste, er der nogle steder tale om meget små grunde. I kærneområdet Blombjergparken tales der om grunde på mellem 200 og 1000 m² – de mindste grunde ligger naturligvis i det tidligst udstykkede, d.v.s. de første to rækker langs stranden. I Lindeparken tales om grundstørrelser på 400 til 1000 m², enkelte dog også større. De små grunde ligger i det tidligst udstykkede sydøstlige hjørne – i den øvrige del af udstykningen er grundene hovedsageligt mellem 600 og 1000 m². Note: Aug. 2024 er Blombjergvej 2 til salg, sommerhus opført 1981, pris 3 mill. kr. grund 860 m², hus 64 m².

Mors Hus på Følle Strand er et gammelt fiskerhus, der nu anvendes som sommerhus – kun med særlige foranstaltninger er det undgået, at det er faldet i havet, så det ser ganske dramatisk ud i dag. I 1930, hvor dette billede er taget, var det ganske anderledes, og indtil 1855 passerede den gamle Aarhus-Grenaa landevej syd om huset, hvor der nu står vand. Huset ligger i dag lige op til (vest for) det offentlige strandareal. Note 2018: for et par år siden blev huset erstattet med et nyt.

Følle Strand, kort med vejnavne, fra vejviseren.

Området omkring Blombjerggaards bygninger er det senest udstykkede, det skete for størstedelens vedkommende efter vedtagelsen af lokalplanen for området i 1994. Her er der tale om grundstørrelser på omkring 1000 m².

Efter vedtagelsen af lokalplanen blev Søren Møllersvej, der er adgangsvej til området, lukket for gennemkørende færdsel fra Følle-siden. Adgang til sommerhusområdet kan altså kun ske fra stranden.

Baggrunden for beslutningen om at udstykke arealet tæt omkring den gamle Blombjerggaards bygninger var, at der indtil omkring 1990 havde boet to ældre søstre på ejendommen, Søren Møllers to ugifte døtre. De testamenterede hele deres ejendom til Kattens Værn. Da denne organisation ikke kunne finde anvendelse for bygninger og omgivende areal, søgte de det solgt – og køberen købte formodentlig arealet med henblik på udstykning.
